

KANGASALA

Maaseutualueiden osayleiskaavan arkeologinen inventointi

Tilaaaja:
Kangasalan kaupunki

Sinikka Kärkkäinen & Kalle Luoto
Heilu Oy, Heilu.fi

KANGASALA, Arkeologinen inventointi

Tiivistelmä & arkistotiedot

Kangasalan kaupunki tilasi Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:ltä Kangasalan kaupungin maaseutualueiden arkeologisen osayleiskaavainventoinnin. Siitä vastasivat arkeologit (FM) Sinikka Kärkkäinen ja (FM) Kalle Luoto. Maastotyöt tehtiin keväällä ja kesällä 2021. Maastotöihin käytettiin yhteensä noin 20 työpäivää.

Kaavoitettavalta alueelta tunnettiin ennen inventointia yhteensä 52 muinaisjäännös- tai muuta kulttuuriperintökohdetta. Niistä kuusi oli kaava-alueella vain osittain tai hieman sen ulkopuolella ja seitsemän oli poistettua muinaisjäännöstä. Alueelta tunnettiin aikaisempien inventointien perusteella myös 27 kivi- ja rautakautista irtolöytökohdetta, joita ei ollut aikaisemmin viety muinaisjäännösrekisteriin.

Inventoinnin maastotöissä tarkastettiin kaikki alueen tunnetut muinaisjäännöskohteet ja aikaisemmissa inventoinneissa mainitut irtolöytöpaikat. Kaava-alueelta tarkastettiin myös kaikki historiallisen ajan kylätontit sekä paikannettiin uusia muinaisjäännöskohteita. Inventoinnissa löydettiin 20 uutta kiinteää muinaisjäännöstä, kuten myllynpaikkoja, tienpohjia, röykkiöitä ja rajapyykkeitä. Lisäksi paikannettiin 21 uutta muuta kulttuuriperintökohdetta, kuten kylätontteja ja torpanpaikkoja, ja seitsemän muiksi kohteiksi luokiteltavissa olevia kohdetta.

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heilu Oy
Tutkimuksen tekijä:	FM Sinikka Kärkkäinen & FM Kalle Luoto
Kenttätöaika:	8.4. - 9.7.2021
Tutkimusten rahoittaja:	Kangasalan kaupunki
Kohde ja sen tyyppi:	Kangasalan maaseutualueiden osayleiskaavainventointi
Aikaisemmat tutkimukset:	- Ville Luho 1939. Inventointi - Teija Nurminen 1993. Kangasalan inventointi. - Timo Jussila 2007. Maaseutualueiden yleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Kansikuva: Iharin myllynpaikka ja vanha myllyntupa. Kuva Sinikka Kärkkäinen.

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 05-06/2021 aineistoa. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Raportin kuvat ottanut Sinikka Kärkkäinen, ellei toisin mainita.

Sisällysluettelo

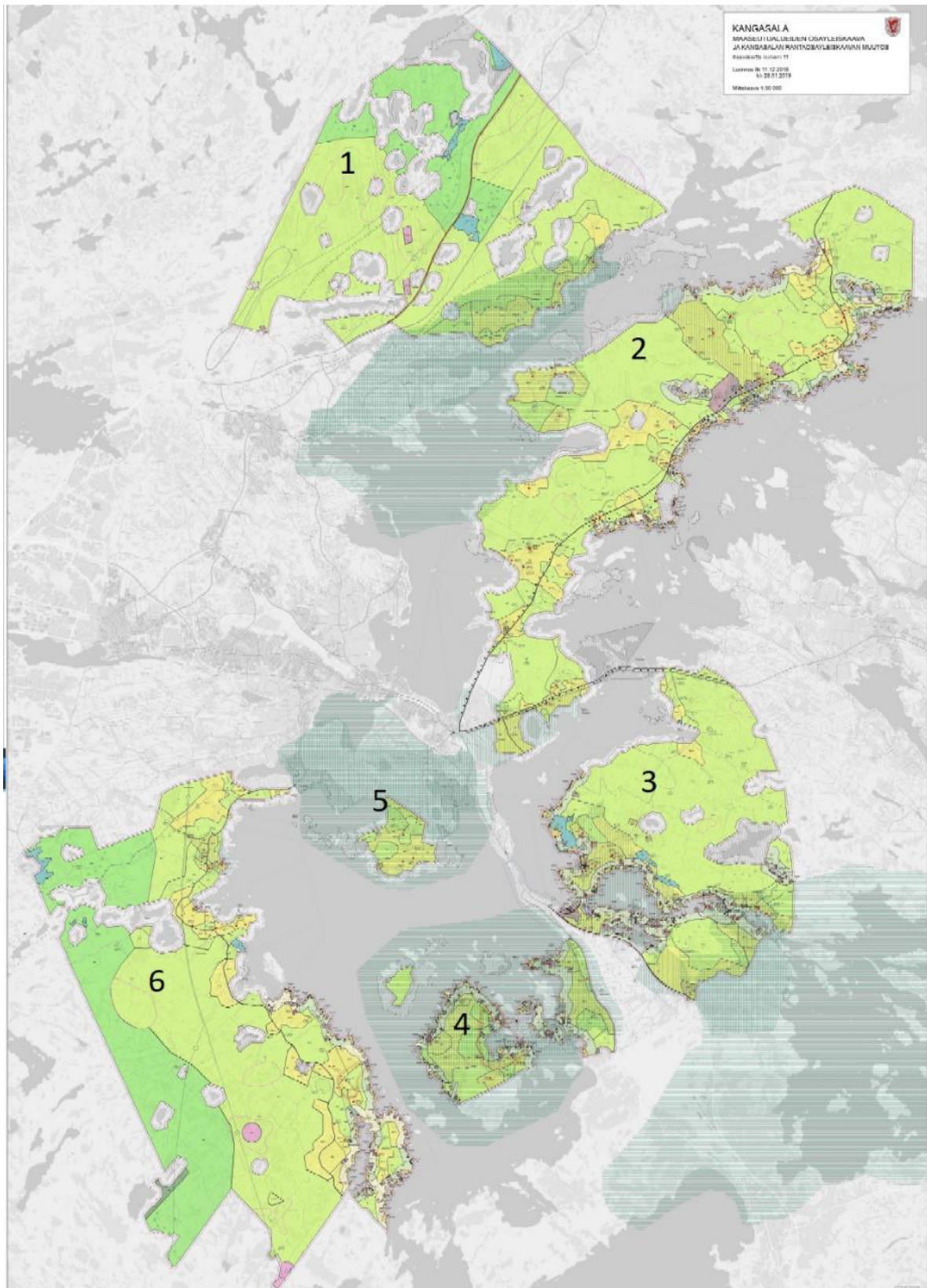
1. Johdanto	6
1.1. Kangasalan historiasta	6
1.2. Aiemmat tutkimukset	7
2. Työmenetelmät	8
2.1. Esityöt	8
2.2. Maastotyöt.....	10
2.3. Jälkityöt ja raportointi	12
3. Tulokset	12
4. Inventointialueen kohteet.....	14
4.1. Kiinteät muinaisjäännökset	14
4.2. Muut kulttuuriperintökohteet	86
4.3. Löytöpaikat	139
4.4. Muut kohteet	174
4.5. Poistetut muinaisjäännökset	183
Lähteet:.....	185

LIITTEET

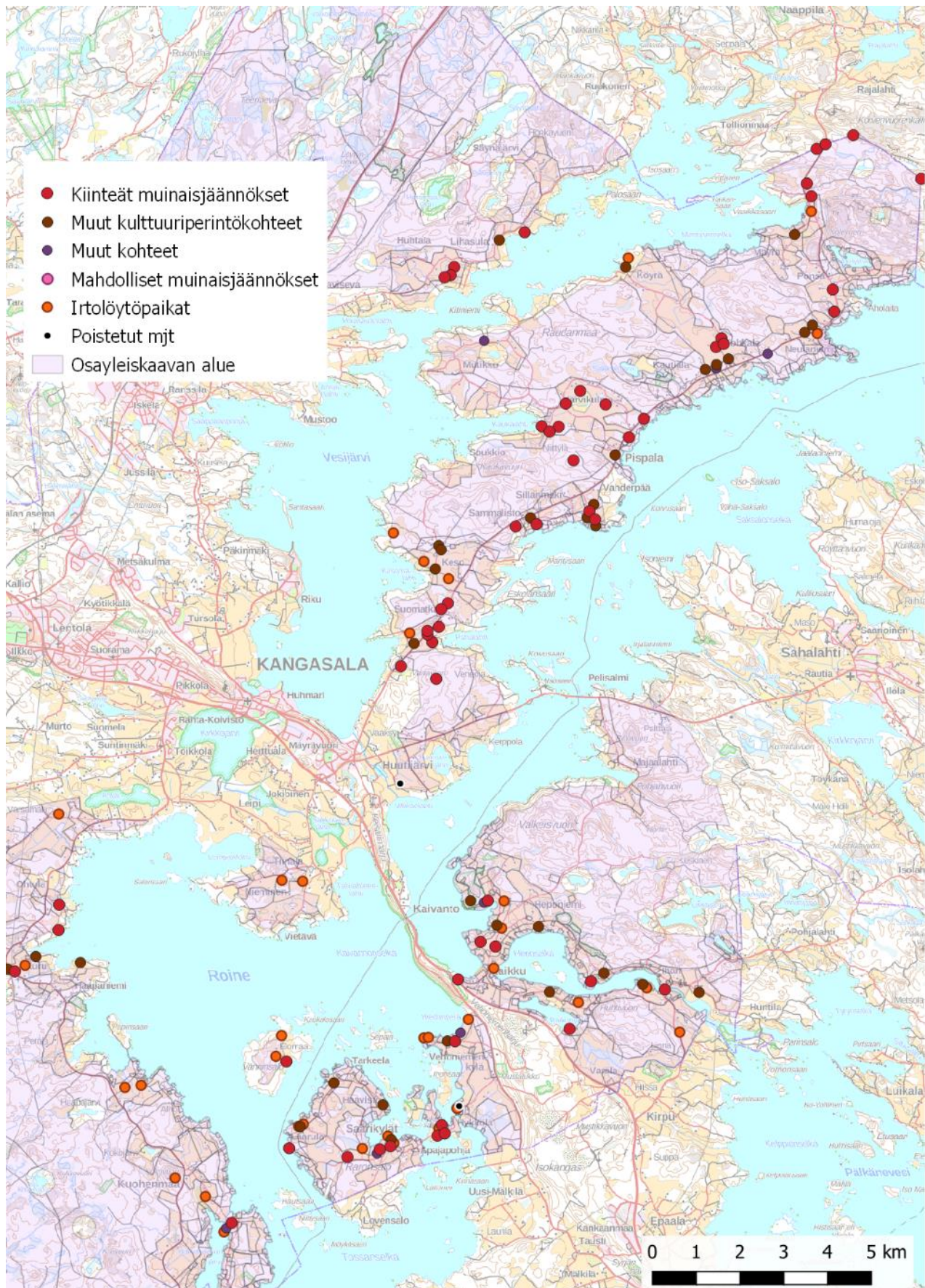
Liite 1, Kohdetaulukko

Liite 1b, Muinaisjäännöskohteiden muuttuneet luokitukset

Liitteet 2–22, Kohdekartat (MK 1:10 000)

Kartta 1. Lähestymiskartta. Kangasalan kunnan laatima kartta osayleiskaavainvoinnin alueista. Alueiden numerointi on tehty inventoinnin kenttätöitä varten. Ei mittakaavassa.

Kartta 2. Inventointialue ja muinaisjäännöskohteiden sijoittuminen kaavoitettavalle alueelle. MK1:100 000.

1. Johdanto

Kangasalan kaupunki tilasi Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:ltä¹ Kangasalan kaupungin maaseutualueiden arkeologisen osayleiskaavainventoinnin. Kyseessä oli perusinventointi, jonka tarkoituksena oli tarkastaa alueen tunnetut muinaisjäänköhteet ja aikaisemmissa inventoinneissa mainitut irtolöytökohteet. Tavoitteena oli myös paikallistaa uusia kiinteitä muinaisjäänköksiä, muita kulttuuriperintökohteita kuin irtolöytökohteitakin. Tarkoituksena oli myös täydentää aikaisempia inventointeja käymällä läpi aikaisemmin maastossa tarkastamattomat historialliset kylätontit ja niiden ympäristöt, sekä muita historiallisista kartoista havaittuja kohteita, kuten pois käytöstä jääneitä tielinjauksia, mäkitupia ja myllynpaikkoja. Erytishuomiota kiinnitettiin alueisiin, joihin on mahdollisesti tulossa maankäytön muutoksia osayleiskaavan perusteella.

Kaavoitettavalta alueelta tunnettiin melko vähän rautakautisia muinaisjäänköhteitä, joten yhtenä tavoitteena oli havainnoida historiallisten kylätonttien ympäristöstä merkkejä varhaisemmasta rautakautisesta asutuksesta. Monin paikoin on havaittu, että 1400–1500-luvuille ajoittuvien kylätonttien liepeiltä voi löytyä merkkejä rautakautisesta asutuksesta, ajalta ennen ryhmäkylätontin muodostumista.

Kaavoitettavalta alueelta tunnettiin 52 muinaisjäänköstä ennen inventointia, joista seitsemän oli poistettuja muinaisjäänköksiä. Muinaisjäänkökohteista 13 kappaletta oli kivikautista asuin- tai löytöpaikkoja. Esihistoriallisiksi tai rautakautisiksi luokiteltuja kohteita alueelta tunnettiin seitsemän kappaletta. Historiallisen ajan kylätontteja oli listattu muinaisjäänkörekisteriin 14 kappaletta. Niistä kolme oli kiinteitä muinaisjäänköksiä, seitsemän muita kulttuuriperintökohteita ja neljä oli poistettuja muinaisjäänköksiä. Historiallisia kyliä on alueella paljon enemmänkin, mutta niitä ei ollut tarkastettu aikaisemmin maastossa. Lisäksi alueelta tunnettiin kahdeksan muuta historiallisen ajan muinaisjäänkökohdetta; kolme pois käytöstä jäänyttä tielinjausta, kaksi rajamerkkiä, kaksi ajoittamatonta rökkiötä ja yksi kiviaita. Aikaisemmissa inventoinneissa mainittuja muinaisjäänkörekisteristä puuttuneita kivi- ja rautakautisia irtolöytöpaikkoja oli 27 kappaletta.

1.1. Kangasalan historiasta

Kangasalan kaupunki sijaitsee Hämeen läänissä naapureinaan Tampere, Orivesi, Pälkäne, Valkeakoski ja Lempäälä. Kangasalan pinta-ala on 870,88 neliökilometriä, joista vesistöä on 212,79 neliökilometriä. Suurimmat järvet alueella ovat Längelmävesi, Roine sekä Vesijärvi. Längelmävesi ja Roine ovat yhteydessä toisiinsa Kaivannon kanavalla. Alueen halki kulkee Pälkäneeltä Tampereelle johtava luoteis-kaakko-suuntainen harjumuodostuma, jota pitkin kulkee myös valtatie nro 12. Harjumuodostuman molemmin puolin levittäytyvät laajat, tasaiset peltolakeudet, jotka rajoittuvat sekä pohjois- että eteläpuolella kallioalueisiin.

Varhaisimmat asutuksen merkit Kangasalta ovat esikeraamiselta kivilaudelta, eli noin 5500–3000 eKr. Kangasalta on tehty useita kivikautisia löytöjä, monet 1900-luvun alussa maankäytön

¹ Yrityksen nimi vaihtui Heilu Oy:ksi keväällä 2021.

yhteydessä. On arveltu, että myöhäiskivikautinen kulttuuri olisi kestänyt Kangasalla ja yleensäkin Hämeessä pidempään kuin maamme rannikkovyöhykkeellä. Alueen kivikauden ja rautakauden välillä vaikuttaisi olevan löytötyhjiö, pronssikautisia löytöjä ei ole tehty Kangasalta juuri ollenkaan.

Noin vuodesta 100 eKr. eteenpäin alkaa Kangasalan alueella olla merkkejä rautakautisesta kiinteästä asutuksesta. Rautakautinen asutus tunnetaan pääosin kalmistolöytöjen kautta, asuinpaikkoja tunnetaan vain muutama. Viime vuosina lisääntyneen metallinilmaisinharrastamisen myötä uusia rautakautisia löytöjä on tullut runsaasti esiin, joista pääosa kuitenkin inventointialueen ulkopuolelta. Rautakautinen asutus on perustunut jo vahvasti maanviljelykseen ja karjanhoitoon, mutta niiden rinnalla on toiminut vielä laajalti metsästys ja eräkäynti.

Ensimmäiset kirjalliset maininnat Kangasalan alueen kylistä ovat 1400-luvun alkupuolen tuomiokirjoista. Suurin osa historiallisista kylätonteista on syntynyt todennäköisesti jo 1400-luvun aikana, sillä kaikki kylät on mainittu viimeistään vuoden 1540 maakirjassa. Kyläasutus voi kuitenkin periytyä rautakaudelta saakka. Kylien paikat on valittu peltoviljelyyn sopivilta multa- ja savi- mailta, ja 1400-luvulla verotus on perustunut jo lähes täysin maanviljelyyn. Eräkäynti on kuitenkin yhä kulkenut elinkeinona maanviljelyksen rinnalla ja joka kylällä tai talolla oli käytettävissä omat erämaa-alueet.

Kangasalan vesistöt ovat historiallisella ajalla kokeneet erittäin suuria muutoksia, ja ovat osaltaan vaikuttaneet alueen arkeologisten kohteiden syntyyn ja muovautumiseen. Kostianvirran puhkeaminen Pälkäneen puolella vuonna 1604 aiheutti sen, että Iharinkosken virtaamissuunta kääntyi ja Längelmäveden pinta laski reilusti. 1700-luvun aikana Iharinkoskea perattiin ja padottiin useaan otteeseen, joka vaikutti jälleen Längelmäveden pintaan. Längelmäveden ja Roineen yhdistävä Kaivannon kanava puhkesi yllättäen kesken rakennustöiden vuonna 1830 ja Längelmäveden pinta laski jälleen. Valkeakosken kanavan rakentaminen vuonna 1866 alensi vedenpintaa vielä noin reilulla metrillä. Kaikkien edellä mainittujen tapahtumien seurauksena Längelmäveden pinta on laskenut noin viisi metriä 1500-luvun tasostaan ja Roineen pinta toista metriä. Aikaisemmin näiden järvien rannoilla sijainneet kylätontit ovat nyt usean kymmenen tai jopa satojen metrien päässä rannoilta. Kangasalan alueella on lisäksi runsaasti kuivuneita järvenpohjia ja -lahtia, joita on sittemmin raivattu pelloiksi.

1.2. Aiemmat tutkimukset

Kangasalan ensimmäisen muinaisjäännösinventoinnin teki Ville (Vilhelm) Luho vuonna 1939. 1900-luvun alkupuolella tehtiin myös pienempien alueiden ja yksittäisten kohteiden inventointeja ja tutkimuksia, kuten Saarikylien Apajanpohjan kivi-/ pronssikautisen verkon löytöpaikan tarkastus vuonna 1924 (J. Ailio) ja Paalilan Kojolan rautakautisen löytöpaikan tutkimus vuonna 1955 (E. Sarasmo).

Seuraavan laajan, koko kunnan kattavan inventoinnin teki Teija Nurminen vuonna 1993. Työ oli perusinventointi, jossa listattiin kaikki Kangasalan muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat sekä tarkastettiin suurin osa kohteista maastossa. Seuraavan inventoinnin teki Mikroliitti Oy:n Timo Jussila (Maaseutualueiden osayleiskaavainventointi) vuonna 2007. Inventointiin kuului osa Kan-

gasalan maaseutualueen historiallisista kylätonteista, joiden lisäksi maastossa paikallistettiin uusia kivistä asuinpaikkoja.

2000-luvun aikana Kangasalan maaseutualueilla on tehty myös pienempien alueiden tutkimuksia ja arkeologisia valvontoja. Kirsi Luoto teki Kangasala - Lempäälä maakaasuputken suunnittelualueen arkeologisen inventoinnin vuonna 2009 ja Huutijärvi - Pispala alueella maakaapelilinjauksen inventoinnin vuonna 2014. Kalle Luoto teki Kangasalan Suomatkan kylätontin konekaivutyön arkeologisen valvonnan vuonna 2008. Timo Sepänmaa ja Janne Soisalo (Mikroliitti Oy) puolestaan tekivät arkeologisen tarkkuusinventoinnin maakaapeliosuuksilla Heponiemi 2- nimisen löytöpaikan ympäristössä kesällä 2020.

2. Työmenetelmät

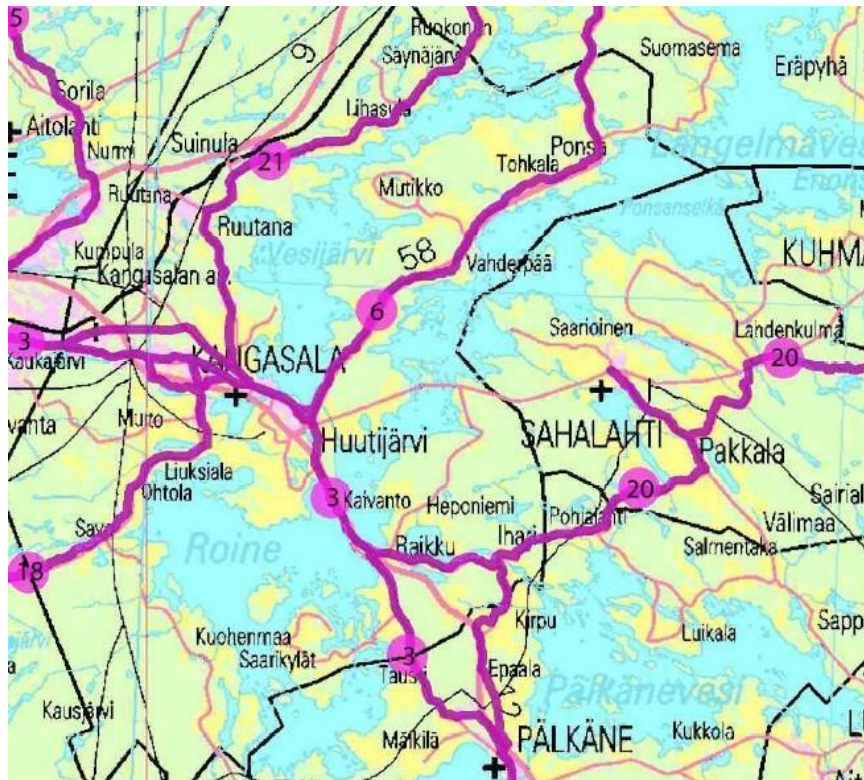
2.1. Esityöt

Ennen inventoinnin maastovaihetta tehtiin perusteelliset esityöt, joissa tutustuttiin inventointialueen ennestään tunnettuihin muinaisjäänneisiin ja aikaisempiin tutkimuksiin Kulttuuriympäristön palveluikkunasta saatavilla olevien tietojen pohjalta. Alueen tunnettuja muinaisjäänneitä verrattiin myös Pirkanmaan maakuntamuseon Siiri-tietokantaan, jotta saataisiin varmasti kaikki muinaisjäännehavainnot mukaan inventointiin. Lisäksi selvitettiin Pirkanmaan maakuntamuseolle ja Museovirastolle tulleet uudet, pääosin viime vuosina ilmoitetut metallinilmais löytöpaikat.

Tutkimusalueelta saatavissa olevat historialliset kartat käytiin läpi ja niitä vertailtiin nykykartan kanssa. Alueen vanhimmat kartat olivat 1600-luvun alun maakirjakartat, joita oli saatavilla pääosin Raudanmaan alueen kylistä. 1700-luvun isojakokartat oli saatavilla jo lähes jokaisesta alueen kylästä. Lisäksi tutustuttiin 1800-luvun pitäjän- ja senaatinkarttoihin ja 1900-luvun painettuihin karttoihin. Karttoja etsittiin Kansallisarkiston ja Maanmittauslaitoksen arkistoista, Jyväskylän yliopiston digitaalisesta julkaisuarkistosta (JYX) ja Vanhakartta-palvelusta. Vanhat kartat asemoitiin uuden maastokartan päälle QGIS-ohjelmalla. Eri ikäisiä karttoja vertailemalla pystyi havaitsemaan muutoksia maankäytössä ja paikallistamaan uusia muinaisjäännekohteita.

Esitöissä tutustuttiin kattavasti myös kirjalliseen lähdeaineistoon, kuten inventoitavan alueen kylien historiikkeihin ja Kangasalan kaupungin laatimaan Kangasalan maaseutualueiden kulttuuriympäristöohjelmaan (2004), jossa on tehty kattava selvitys alueen historiallisista kylistä. Lähdemateriaalina käytettiin myös alueen tunnettujen muinaisjäännekohteiden tutkimusraportteja, sekä muita aluetta koskevia tutkimuksia, kuten Kalle Luodon (2011) laatimaan Pirkanmaan historialliset tiet-julkaisua. Kaava-alueelta käytiin silmämääräisesti läpi myös Maanmittauslaitoksen lidaraineistoa ja ortokuvia, etenkin kylätonttien ympäristöistä.

Kaavoitettava alue jaettiin kuuteen osaan maastotöiden kohdentamista varten. Alueita olivat Vesijärven pohjoispuolinen alue (1), Vesijärven ja Längelmäveden välinen kannas eli Raudanmaa (2), Längelmäveden itäpuolelle jäävä Maajalahti - Raikku- alue (3), Vehoniemen ja Saarikylän alue (4), Tiihala (5) sekä Roineen länsipuolinen alue Ohtola - Kuohenmaa (6).

Kuva 1. Ote Kalle Luodon laatimasta Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tielinjaukset- raportista (2011). Inventoinnissa kiinnitettiin huomiota etenkin teihin nro 6 (Kangasala-Orivesi), 3 (Tampere-Pälkäne-Hämeenlinna) ja 20 (Pälkäne-Sahalahti-Kuhmalampi).

Kuva 2. Ote Ylä-Satakunnan alue- ja rajakartasta 1700-luvulta. Kartassa näkyy alueen kylät. Keskellä nk. Raudanmaan alue, Längelmäveden länsipuolella. Kansallisarkisto.

2.2. Maastotyöt

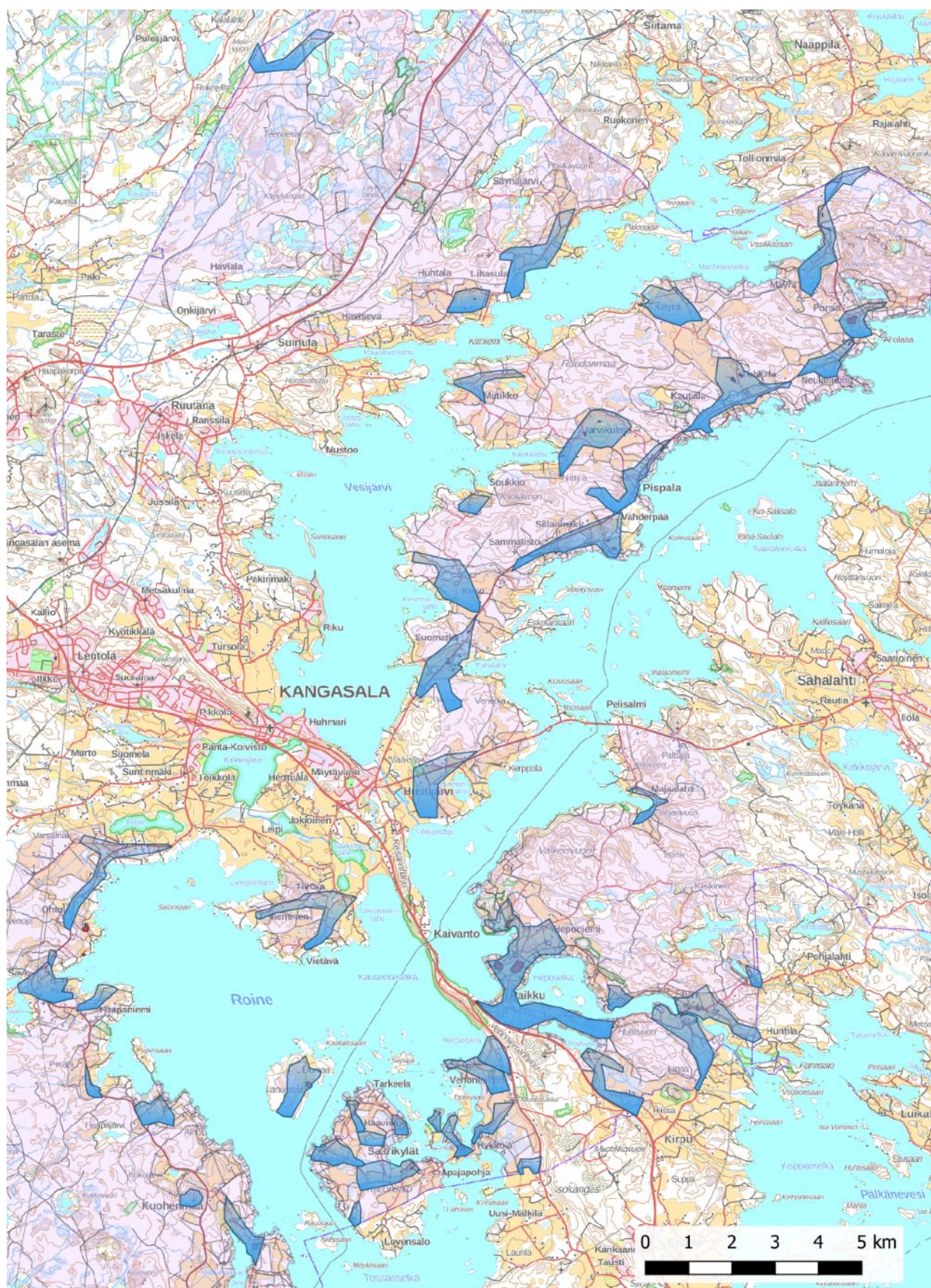
Kangasalan maaseutualueiden maasto oli vaihtelevaa; metsäisistä korpialueista asuttuihin kyläkeskuksiin ja avoimiin peltoalueisiin. Kattavien esitöiden perusteella maastotyöt pystyttiin kohdentamaan arkeologisesti potentiaalisille alueille. Erityishuomiota kiinnitettiin muutamaaan alueeseen, joihin on tulossa mahdollisia maankäytön muutoksia osayleiskaavan perusteella, sekä alueisiin, joilla oli pitkän jatkunutta asutusta tai muuta ihmistoimintaa.

Maastotyöt tehtiin vuoden 2021 huhti- ja heinäkuun välillä, suurin osa huhtikuussa ennen kasvillisuuden runsastumista. Osayleiskaavainventoinnin maastotöistä vastasi pääosin arkeologi (FM) Sinikka Kärkkäinen. (FM) Kalle Luoto toimi työn vastuullisena johtajana ja teki muutamia maastopäiviä. Maastotöihin käytettiin yhteensä noin 20 työpäivää.

Maastotöiden yhteydessä tarkistettiin kaikki kaava-alueella sijainneet tunnetut muinaisjäännöskohteet, sekä muut kulttuuriperintö- ja irtolöytökohteet, joita oli yhteensä 52 kappaletta. Lähes kaikki kohteet olivat pysyneet samalaisina aikaisempiin tietoihin verrattuna, vain yksittäiset kohteet olivat kokeneet pieniä muutoksia. Lisäksi vuoden 1993 raportissa mainitut irtolöytöpaikat (27 kappaletta) tarkastettiin niiltä osin, kun pellot olivat pintapoimittavissa. Monien löytöjen tarkkaa sijaintia ei kuitenkaan tiedetty ja niitten paikantaminen olisi ollut hakuammuntaa. Potentiaalisimmiksi katsottiin paikat, jotka maastonkorkeutensa sekä maaperän, että maaston perusteella voitiin ajatella olevan otollisia kivikautista asutusta tai rautakautisia asuin- tai hautapaikkoja.

Maastossa tarkastettiin kaikki historiallisen ajan kylätontit ja niiden ympäristöjä rautakauden toivossa. Inventoinnissa tarkastettiin myös vanhoilla, pääosin isojakokartoilla näkyviä kiinnostavia kohtia ja alueita, mahdollisia myllynpaikkoja sekä kylien ja pitäjien rajapyykkeitä. Huomiota kiinnitettiin pois käytöstä jääneisiin tielinjauksiin ja mahdollisiin kosteikkojen ylityksiin sillankohtien havaitsemiseksi. Myös nykykartalla näkyvien potentiaalisten paikannimien, kuten mylly- tai terva- alkuisten nimien perusteella tarkastettiin muutamia kohteita. Vanhoissa, etenkin vuoden 1939 inventointiraportissa mainittuja ja yhä paikannettavissa olevia ”erikoiskohteita” tarkastettiin myös, kuten lähteitä ja määrittelemättömiä kumpuja.

Inventoinnissa käytettyjä tutkimusmenetelmiä olivat koko alueen silmämääräinen tarkastus mahdollisten muinaisjäännösten otollisilla löytöpaikoilla. Muutamia rautakautisille löydöille potentiaalisia alueita läpi metallinilmaisimella. lähinnä historiallisten kylätonttien ja/tai rannan läheisyydessä. Dokumentointi inventoinnin aikana tehtiin valokuvin, GPS- ja käsimittauksin sekä muistiinpanoin.

Kartta 3. Maastossa tarkastetut alueet merkitty karttaan sinisellä. MK 1:100 000.

2.3. Jälkityöt ja raportointi

Inventoinnin jälkityöt ja raportointi tehtiin maastotöiden jälkeen kesän ja syksyn 2021 aikana Heilu Oy:n tiloissa Tampereella. Jälkitöiden aikana maastohavainnot kirjoitettiin puhtaaksi ja uusien havaittujen kohteiden luokittelua ja ajoittamista tutkittiin historiallisia karttoja vertailemalla. Uusien kohteiden, sekä historiallisten kylätonttien muinaisjäännösluokittelusta ja raportin yksityiskohdista neuvoteltiin alueellisen vastuumuseon, eli Pirkanmaan maakuntamuseon kanssa.

Inventoinnin maastohavainnot ja maastossa mitatut GPS- pisteet siirrettiin QGIS-ohjelmaan. Kohteiden sijaintikoordinaatit tarkastettiin ja niille tehtiin aluerajaukset. Raportin koordinaatistona käytettiin ETRS TM35 FIN koordinaatistoa. Kaikista havainnoista tehtiin sijaintikartat mittakaavassa 1:10000, jotka ovat raportin liitteinä 2–22.

Inventoinnissa tehdyt löydöt dokumentoitiin ja luettelointiin Museoviraston ohjeiden mukaisesti. Löydöt toimitetaan Museoviraston kokoelmiin Helsinkiin talvella 2021/ 2022.

Inventoinnin kuva- ja mittausaineistot talletetaan Heilu Oy:n arkistoon Tampereelle.

3. Tulokset

Osayleiskaavainventoinnin maastotöiden tuloksena havaittiin 77 uutta muinaisjäännöskohdetta. Näistä kiinteitä muinaisjäännöksiä oli 20, muita kulttuuriperintökohteita 21, löytöpaikkoja 26 ja muita kohteita 10. Sekä aikaisemmin tunnetut, että uudet muinaisjäännöskohteet on luettelointu liitteeseen 1.

Kangasalan asutus on kivikaudelta lähtien keskittynyt voimakkaasti rannoille, joka näkyy havaittujen ja tarkastettujen muinaisjäännöskohteiden levinnässä (ks. Kartta 2, sivu 5). Suurin osa muinaisjäännöskohteista sijaitsee nk. Raudanmaan alueella, jossa sijaitsee myös moni historiallisen ajan kylätonteista.

Kangasalan vesistöolot ovat historiallisella ajalla muuttuneet runsaasti, joka on vaikuttanut laajalti alueen arkeologisten kohteiden syntyyn ja muovautumiseen. Osayleiskaavainventoitiin kuului osittain myös ranta-alueita, mutta ainakin Längelmäveden rannat ovat olleet pitkälti veden peitossa 1800-luvun alkupuolelle saakka, eikä rannoilta havaittu juurikaan mitään mainittavaa.

Inventoinnin maastotöiden jälkeen kohteiden säilyneisyyttä ja luokitusta arvioitiin kollektiivisesti, varsinkin kylätonttien osalta. Inventoinnin tuloksena kaikki neljä kiinteäksi muinaisjäännökseksi luokiteltua kylätonttia annettiin olla ennallaan. Kiinteäksi muinaisjäännökseksi määriteltiin myös Vänninsalon kylätontti, joka on alueen ainoa lähes autio kylätontti. Muut 17 ennen tarkastamatonta kylätonttia rajattiin muiksi kulttuuriperintökohteiksi Museoviraston ohjeiden mukaisesti. Kaikki näistä kylätonteista ovat edelleen käytössä tilakeskuksina ja monissa tapauksissa usean talon ryhmäkylänä. Niiden ympäristöissä on kuitenkin voinut säilyä vanhan ky-

läasutuksen kerrostumia, joita on mahdollista vielä tutkia. Neljä poistetuksi muinaisjäännökseksi luokiteltua kylätonttia ehdotettiin palautettavaksi muinaisjäännösrekisteriin muina kulttuuriperintökohteina. Luokitusta muuttaneet muinaisjäännöskohteet on listattu erikseen liitteeseen 1b.

Kylätonttien liepeitä, pelto- ja metsäsaarekkeitä sekä muita potentiaalisen näköisiä maastonkohtia tarkasteltiin niin silmämääräisesti kuin metallinilmaisimellakin etsien merkkejä kylätontteja edeltävästä asutuksesta, mutta tuloksetta. Maastosta löytyi sen sijaan runsaasti muita uusia historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöskohteita, kuten kolme myllynpaikkaa, ja seitsemän pois käytöstä jäänyttä historiallisen ajan tienpohjaa. Teistä suurin osa oli Raudanmaalla (alue 2), valtakunnallisesti merkittävän Kangasala-Orivesi tielinjan varrelta. Kylätonttien läheisyydestä löytyi myös viisi muiksi kulttuuriperintökohteiksi luokiteltuja historiallisen ajan kohteita, joihin kuului mäkitupa-asutuksen jäänteitä, kiviaitoja ja -jalkoja sekä uunin pohjia.

Lisäksi maastosta havaittiin kuusi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi määriteltäviä, jo isojakokartoissa näkyviä historiallisten kylien ja nykyisten kuntien rajoilla olevia rajapyykkejä.

Inventointialueella olleet kolme rautakautista poistettua kiinteää muinaisjäännöstä, *Kojola*, *Matila ja Lepistöntöyry* tarkastettiin myös. Kojola palautettiin takaisin muinaisjäännösrekisteriin kiinteänä muinaisjäännöksenä, muiden kohteiden luokittelu pysyi ennallaan.

Muiksi kohteiksi määriteltiin hieman epäselviksi jääneet ja suhteellisen nuoriksi tulkittavat kivirakenteet, joita löytyi yhdeksän kappaletta. Lisäksi havaittiin yksi historiallisen ajan liistekatiska.

Kangasalan maaseutualueiden osayleiskaavan alue oli laaja ja inventointi oli yleiskatsaus alueen muinaisjäännöksiin. Monin paikoin, varsinkin kylätonttien läheisyydessä olisi mielenkiintoista tutkia maastoa tarkemminkin rautakauden havaitsemiseksi. Nyt inventoinnin tulokset painotuiivat voimakkaasti historiallisen ajan havaintoihin.

Allekirjoittaneet kiittävät inventoinnin maastotöissä avustaneita kuntalaisia.

Sinikka Kärkkäinen & Kalle Luoto

26.11.2021

Heilu Oy

4. Inventointialueen kohteet

4.1. Kiinteät muinaisjäännökset

4.1.1. Honkalehto 1000008699

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6827625 E: 348381 Z: 90 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36637:1, kvartsiesine (kaavin) KM 36637:2, 6 kpl kvartsi-iskoksia

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan Lihasulan kylän lounaisosassa, Vesijärven Suolahden talosta 150 metriä länteen ja Honkalehdon talosta 500 metriä koilliseen. Vuoden 2007 inventoinnissa löytöjä havaittiin noin 40 metrin matkalla pohjoiseen laskevan peltorinteen yläosassa. Maaperä paikalla on hienoaineksista moreenia.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 30.4.2021. Kohde oli edelleen peltona, joka oli sängellä. Tarkempaa asuinpaikan aluerajauksen tarkastusta ei voinut tehdä maan peitteisyyden takia. Uusia havaintoja ei tehty.

Ks. sijainti liite 2.

4.1.2. Suolahti 1000008694

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6827675 E: 348521 Z: 90 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36636:1, kvartsiesine KM 36636:2, 5 kpl kvartsi-iskoksia

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan Lihasulan kylän lounaisosassa, Vesijärven Suolahden talon luoteispuolella, alavaan peltoon laskevassa rinteessä. Löytöjä on havaittu rinteestä ja sen alaosasta. Maaperä paikalla on savensekainen moreeni.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 30.4. Kohde oli edelleen peltona, joka oli sängellä. Tarkempaa asuinpaikan aluerajauksen tarkastusta ei voinut tehdä maan peitteisyyden takia. Uusia havaintoja ei tehty. Ks. sijainti liite 2.

4.1.3. Lehtola 1000008701

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6827860 E: 348601 Z: 90 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36638, 9 kpl kvartsi-iskoksia

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Lihasulan kylän lounaisosassa, Vesijärven Suolahteen laskevan pohjoisemman valtaojan eteläpuolella, Suolahden talosta noin 240 metriä pohjoiseen. Löytöjä on havaittu noin 30 metrin matkalta, peltokumpareelta valtaojaan laskevassa pohjoisrinteessä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 30.4. Kohde oli edelleen peltona, joka oli sängellä. Tarkempaa asuinpaikan aluerajauksen tarkastusta ei voinut tehdä maan peitteisyyden takia. Uusia havaintoja ei tehty. Ks. sijainti liite 2.

4.1.4. Järvikulma 1 1000008684

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6824736 E: 351150 Z: 92,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36628:1–5, kvartsiesineitä

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan Pispalan kylän länsipuolella, Vesijärven Kaukalahden koillispuolella olevan pienen kuivuneen järven lounaisrannalla, Mutikontien pohjoispuolella. Alue sijaitsee Kaukalahden talosta noin 200 metriä kaakkoon. Kvartsilöytöjä on havaittu noin 80 metrin matkalta koilliseen viettävältä peltorinteeltä. Maaperä paikalla on savinen/hiesuinen moreeni.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 20.4. Kohde on edelleen peltona, eikä alueella ole tapahtunut muutoksia vuoden 2007 (Jussila) inventointiin verrattuna. Pello oli kynnöksellä ja muinaisjäännösalueella havaittiin muutama kvartsi-iskos pellon pinnalla, jotka kuvattiin ja jätettiin paikoilleen. Ks. sijainti liite 7.

Kuva 3. Kynnöspellon pinnalla havaittu kvartsi-iskos.

4.1.5. Järvikulma 2 1000008685

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6825026 E: 351479 Z: 92 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36629:1-4, kvartsiesineitä ja -iskoksia

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Pispalan kylän länsipuolella, Vesijärven Kaukalahden koillispuolella olevan pienen kuivuneen järven länsiosan pohjoisrannalla, Mäkelän talosta 260 metriä eteläkaakkoon. Paikka on suopeltoon laskevan peltorinteen alaosassa, metsikön länsipuolella. Kvartsilöydöt on tehty metsikön reunalta alarinteeseen päin 50 metrin matkalta. Maaperä paikalla on savensekainen moreeni.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 20.4. Kohde oli edelleen peltona, joka oli heinällä. Tarkempaa asuinpaikan aluerajauksen tarkastusta ei voinut tehdä maan peitteisyyden takia. Uusia havaintoja ei tehty. Ks. sijainti liite 7.

4.1.6. Järvikulma 3 1000008686

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6824716 E: 352059 Z: 92,5 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36630:1, kvartsiesine KM 36630:2, 13 kpl kvartsi-iskoksia ja yksi ydin

Kuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Pispalan kylän länsipuolella Vesijärven Kaukalahden koillispuolella olevan kuivuneen järven itäpäässä, matalan kumpareen länsilaidalla, suopellon reunassa, loivassa rinteessä. Kvartsilöydöt on tehty laakean kumpareen länsireunalta. Maaperä paikalla on savensekaista moreenia.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 20.4. Kohde oli edelleen peltona, joka oli heinällä. Tarkempaa asuinpaikan aluerajauksen tarkastusta ei voinut maan peitteisyyden takia tehdä. Ks. sijainti liite 7.

4.1.7. Vahderpää 1000008689

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6822088 E: 351819 Z: 90 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36632:1, kvartsiesine KM 36632:2, 11 kpl kvartsi-iskoksia KM 36632:3, pii-iskos KM 41063, leveälehtinen liuskekeihäänkärki

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan kirkosta 9 kilometriä koilliseen, Vahderpään talon itäpuolella, talosta noin 190 metriä ja tiestä 80 metriä itään. Paikalla on länsi-itäsuuntainen, suhteellisen jyrkkärinteen peltolaakso. Kvartsilöydöt tehtiin loivemman pohjoisrinteen alaosasta, noin 70 metrin matkalta. Paikka on muinainen lahdenpohjukka.

Asuinpaikasta noin 140 metriä itään on aikaisemmin löytynyt leveälehtinen liuskekeihäänkärki (KM 41063). Löytäjä toimittanut esineen Pirkanmaan maakuntamuseon kautta Museoviraston kokoelmiin. Keihäänkärki on löytynyt ennen vuotta 1993 peltotöissä, pellon pinnalle nousseena. Löytöpaikan arvioitu koordinaatti: N= 6822083, E= 352003 (ETRS-TM35FIN).

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Alueen pelto oli kynnöksellä. Muinaisjäännösalueella pellon pinnalla havaittiin pii-iskos, joka kuvattiin ja jätettiin paikalleen. Muinaisjäännösalueen ympäröiviä peltoalueita pintapoimittiin, mutta ei tehty mitään lisähavaintoja. Ks. sijainti liite 9.

4.1.8. Sammalisto 1000008692

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6821978 E: 350480 Z: 90 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36634:1, saviastianpala KM 36634:2, pii-iskos KM 36634:3, 4 kpl kvartsi-iskoksia

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Sammaliston kylätontin koillispuolella, Längelmäveden rannasta 120 metriä pohjoiseen, Sammaliston talosta 400 metriä kaakkoon, länteen loivasti viettävän peltorinteen laella. Paikalla erottuu muinainen loiva rantatörmä, jonka laelta ja rinteestä löydöt on kerätty 30 x 20 metrin laajuiselta alueelta. Maaperä paikalla on hienoaineksista moreenia.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Kohde oli peltona, joka oli pitkällä heinällä. Tarkempaa asuinpaikan aluerajauksen tarkastusta ei voinut tehdä maan peitteisyyden takia.
Ks. sijainti liite 9.

4.1.9. Hokkasentie 1000029787

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6819453 E: 347992 Z: 90 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kirsi Luoto 2014. Kangasala Huutijärvi-Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi 2014
Aikaisemmat löydöt:	KM 40236:1, kvartsi-iskos
Inventointilöydöt:	KM43225: 1–2, 4 kpl palanutta luuta, 1 kvartsi-iskos

Kuvaus:

Kvartsi-iskos löydettiin viljellyn pellon länsireunassa Ponsantien vieressä, noin 230 metriä koilliseen Suomatkan kylätontista. Pellolta löytyneen kvartsi-iskoksen lisäksi paikalla on todettu myös historiallisen ajan löytöateriaalia; tiilenpaloja, fajanssia ja lasia. Historiallisen ajan löytöjä ei ole luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 22.4. Peltö oli kynnöksellä ja havaintomahdollisuudet olivat hyvät. Vuonna 2014 tehdyn irtolöydön ympäristöä pintapoimittiin ja pellon ylärinteestä löydettiin 4 kappaletta palanutta luuta ja 1 kvartsi-iskos. Löytöalue rajoittuu kapealle peltokaistaleelle aivan Ponsantien itäpuolelle. Löytöjen perusteella alue rajattiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Paikka on muinainen lahdenpohjukka ja Suomatassa on ollut alueen asuttamisen aikoihin kapea kannas Vesijärven ja Längelmäveden välillä. Lähistöltä tunnetaan toinenkin kivikautinen asuinpaikka, Suomatka (1000008693). Pellossa havaittiin myös muutamia historiallisen ajan löytöjä, kuten fajanssia ja tiilenpaloja, joita ei otettu talteen. Maaperä paikalla oli savensekainen hiesu.

Ks. sijainti liite 11.

4.1.10. Suomatka 1000008693

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6819279 E: 348101 Z: 90 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36635:1, kvartsikaavin KM 36635:2, 10 kpl kvartsi-iskoksia

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan Suomatkan talosta itään olevalla pellolla, Längelmäveden Pahanlahden pohjukasta 240 metriä länteen. Paikka on muinainen lahdenpohjukka, jonka eteläreunalla asuinpaikka on ollut. Löydöt on poimittu peltolaakson etelärinteellä oleva kumpareen länsi-luoteispuolelta. Suomatassa on ollut alueen asuttamisen aikoihin kapea kannas Vesijärven ja Längelmäveden välillä. Suomatkan asuinpaikan luoteispuolelta havaittiin toinen kivikautinen asuinpaikka, *Hokkasentie (1000029787)*.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 22.4. Kohteen pelto oli kynnöksellä. Muinaisjäännösalueella pintapoimittiin, mutta ei tehty mitään lisähavaintoja.
Ks. sijainti liite 11.

4.1.11. Kaukalahden pohjukka 1000008687

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6824217 E: 350600 Z: 92,5 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 36631, 8 kpl kvartsi-iskoksia
Inventointilöydöt:	KM 43226, 1 kvartsi-iskos

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan Pispalan kylän länsireunalla, Vesijärven Kaukalahden pohjukassa olevan kumpareen itäpäässä, noin 100 metrin päässä rannasta. Paikalla on itä-länsisuuntainen kumpare, jonka itäpää on peltoa. Kvartsilöydöt on tehty kumpareen laelta ja rinteiltä. Jussilan (2007) mukaan asuinpaikka jatkuu todennäköisesti länteen metsän puolelle. Maaperä paikalla on savensekainen hienoaineksinen moreeni.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Alueen pelto oli heinällä ja havaintomahdollisuudet melko heikot. Vuoden 2007 inventoinnissa rajatun muinaisjäännösalueen pinnalla näkyi muutamia kvartsi-iskoksia, jotka jätettiin paikalleen. Muinaisjäännösalueen ulkopuolelta, itäpuolella olevan rinteen yläosasta löydettiin 1 kvartsi-iskos pellon pinnasta, aivan metsän reunasta. Löydön perusteella muinaisjäännösalueen rajausta laajennettiin kattamaan uusi löytöalue.

Kohde oli luokiteltu muinaisjäännösrekisteriin löytöpaikaksi, mutta muinaisjäännöstyyppi luokiteltiin jo aikaisemman inventoinnin mukaan asuinpaikaksi, joka tässä inventoinnissa vahvistui.

Ks. sijainti liite 7.

4.1.12. Tuhola 211010031

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807676 E: 346902 Z: 85,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Ville Luho 1939, Kangasalan inventointi Teija Nurminen 1993, Kangasalan inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 2525:284 kivikirves KM 11092:1–2, oikokirves ja tasataltta KM 28091, kvartsi-iskoksia

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan kirkolta n. 11 kilometriä etelään, Saarikylissä Raronsalon saarella Roineen Viianperänlahden tuntumassa Saarikylientien luoteispuolella. Asuinpaikka sijaitsee Tuholan tilan pihapiirissä ja rantapellolla. Kohde on osittain tuhoutunut talonrakennus- ja peltotöissä. Kiviesineitä ja kvartsi-iskoksia on löydetty Tuholan talon perustuksia kaivettaessa ja pellolta. Tuholan haka on myös paikallisesti arvokas perinnemaisema.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 12.4. Kohde oli edelleen peltona, joka oli sängellä. Tarkempaa asuinpaikan aluerajauksen tarkastusta ei voinut tehdä maan peitteisyyden takia. Alueen tarkempi määrittäminen tai rajaaminen vaatisi koekuopitusta tai tarkkuusinventointia. Muinaisjäännösalueella pellon pinnassa havaittiin 1 kvartsi-iskos, joka kuvattiin ja jätettiin paikalleen. Ks. sijainti liite 16.

4.1.13. Kuohenmaa 211010017

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6805993 E: 343519 Z: 85,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Maastomittaus GPS)
Aikaisemmat tutkimukset:	Ville Luho 1939, inventointi Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 7965:2-3, 2 kirvestä KM 11096:4, sädekivikaavin tai veitsi KM 11096:5, kivikirveen katkelma KM 11096:6, oikokirveen teräosa KM 11096:1, hioinkivi KM 28092:1, kiviesineen katkelma KM 28092:2, kvartsi-iskoksia
Inventointilöydöt:	KM 43227, 14 kpl kvartsi-iskoksia

Kuvaus:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan kirkolta noin 11,5 kilometriä etelään Kuohenmaalla Halkohaavanjärven ja Roineen välille muodostuneen salmen itäpuolella pellolla entisen Kallioniemen tilan alueella ja ns. Jokipielen vainiolla. Alueelta on aikaisemmin löydetty useita kiviesineitä, mm. kivikirveitä ja niiden katkelmia, joista osa on hukassa. Löytörikkaimmat alueet ovat olleet asuinrakennuksen ympäristö ja Jokipielen vainio eli Kallioniemen tilalta etelään oleva, Halkohaavan järven laskeva peltoalue. Jokipielen vainiosta on löydetty ainakin kaksi kivikirvestä, sädekivikaavin tai veitsi, kiviaseen katkelma sekä oikokirveen teräosa. Asuinrakennuksen perustusta kaivettaessa on löytynyt nokisia kiviä ja neljä kivikirveen terää, jonka jälkeen löytöjä tehtiin vähän väliä. Pihamaalta on myös löydetty hioinkivi vesijohto-ojaa kaivettaessa kaivolta navettaan.

Vuoden 1993 inventoinnissa ei havaittu mitään merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä Kallioniemen tilan pihamaalla ja asuinpaikan epäillään tuhoutuneen vuosikymmenien aikana rakennustöissä. Tilan peltoalueet pintapoimittiin 1993 inventoinnissa ja rantametsikön edustalta, eli Jokipielen vainiosta löytyi kvartsi-iskoksia, muualta pellosta ei tullut löytöjä. Alueen pellot olivat maaperäitään savensekaista hiekkaa, paitsi Jokipielen vainioalueella pellot olivat hiekkaa. Tarkastuksen yhteydessä en tavannut asukkaita, mutta myöhemmin Pirttiniemen tarkastuksen yhteydessä talon omistaja luovutti kansallismuseon kokoelmiin em. Jokipielenvainiosta löydetyn kiviesineen katkelman; hän kertoi myös, että tilan piha-alueelta ei ole enää vuosikymmeniä tehty löytöjä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 26.4. Haltianiemen pohjoispuolista kynnöksellä olevaa peltoaluetta, eli nk. Jokipielen vainiota pintapoisuutta ja kvartsi-iskoksia havaittiin yli 150 metrin matkalta Halkohaavanjärveen loivasti laskevan peltoalueen ylärinteestä. Osa kvartsi-iskoksista jätettiin paikalleen. Yksi kvartsi-iskos löytyi pellon eteläpuoliselta metsäalueelta, Haltianiemestä.

Pellon maaperä oli hyvin savista hiesua. Peltokerroksessa erottui myös muutamia pieniä tiilenkappaleita, muutoin maaperä oli hyvin kivetöntä. Kohteelle tehtiin muinaisjäännösrajaus olemassa olevan muinaisjäännöspisteen läheisyyteen ja pistettä siirrettiin hieman itään, muinaisjäännösalueen keskelle.

Pellolla havaittu asuinpaikka voi olla osa Kallioniemen tilan alueelta tehtyjä havaintoja, mutta talojen pihapiirejä ei tarkastettu tässä inventoinnissa. Asuinpaikan säilyneisyyden määrittäminen pihapiireissä vaatisi tarkkuusinventointia tai koekuopitusta. Ks. sijainti liite 22.

Kuva 4. Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee kuva keskellä, Halkohaavanjärveen laskevan pellon keskiosassa. Kuvattu lounaasta, Haltianiemestä Kallioniemeen päin.

4.1.14. Mäki-Laurila, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6813364 E: 349372 Z: 87–92,00 mpy
Koordinaattiselite:	Esineiden pääasiallinen löytöalue maanomistajan mukaan
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 21879, taltan katkelma ja hioin KM 28101:1, kivinen siimanpaino KM 28101:2, piinpala KM 28101:3, pii-iskos KM 28101:4, kivinen hioin KM 28101:5, kivinen hioin, jonka keskellä teroitusura KM 28101:4, hioin
Inventointilöydöt:	KM 43229, kvartsi-iskos ja kiviesineen teelmä

Kuvaus:

Heponiemen Mäki-Laurilan tilalta on tehty useita kivikautisia irtolöytöjä. Tila sijaitsee Längelmäveden rannalla, Ohutlahden pohjoispuolella kalliomäkien välisellä peltoalueella. Ennen vuoden 1993 inventointia paikalta oli löydetty taltan katkelma ja hioin (KM 21879). Inventoinnin (1993) yhteydessä maanomistaja lahjoitti tilan alueelta löytyneet kivisen siimanpainon, piinpalan, pii-iskoksen, kivisen hioimen sekä toisen kivisen hioimen, jonka keskellä on teroitusura. Inventoinnin yhteydessä pintapoimittiin päärakennuksen ja Ohutlahden välistä peltoa, mutta mitään ei havaittu. Vanhan päärakennuksen koillispuolella, lähellä hioimen (KM 28101:4) löytöpaikkaa on pelkistä kivistä kasattu röykkiö halkaisijaltaan pari metriä ja muodoltaan pyöreähkö, todennäköisesti peltoröykkiö.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 27.4. Sama maanomistaja esitteli vuosien varrella pelloilta keräämiään esineitä, joista yksi otettiin talteen mahdollisena kiviesineen teelmänä. Lisäksi hän oli kerännyt alueelta paljon historiallisen ajan löytöjä, kuten liitupiippujen kappaleita ja pieniä metalliesineitä. Hän sanoi löytäneensä suuren osan kiviesineistä tilan lounaispuoliselta peltoalueelta, missä oli havainnut myös palaneita kiviä pelto-ojassa. Pelto on Ohutlahden laskeva, maaperältään hiekan ja hiesunsekainen rinne. Osa tilan peltoaluetta oli kynnöksellä, jota pintapoimittiin ja talon läheltä löytyi kvartsi-iskos. Kohde rajattiin maanomistajan havaintojen ja inventointilöydön perusteella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Asuinpaikan säilyneisyyden määrittäminen pihapiireissä vaatisi tarkkuusinventointia tai koekuopitusta.

Ks. sijainti liite 12.

Kuva 5. Mäki-Laurilan talon länsipuoleinen pelto, Ohulahteen laskeva rinne. Maanomistajan mukaan löytöalue heinällä olevan rintein keskiosassa. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 6. Mäki-Laurilan maanomistajan pelloilta keräämiä liitupiippuja.

4.1.15. Huhtamäki 211010015

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; röykkiöt
Ajoitus:	Esihistoriallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807701 E: 344831 Z: 80,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kulttuuriympäristön palveluikkuna
Aikaisemmat tutkimukset:	Ville Luho 1939, inventointi Teija Nurminen 1993, inventointi Kreetta Lesell 2020, tarkastus
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Röykkiö sijaitsee Saarikylissä, Raronsalonsaaren länsirannalla noin 10 metriä rannasta, noin 100 metriä merimerkistä kaakkoon ja noin 100 metriä rantamökistä luoteeseen. Se on soikeahko kalliopohjalle rakennettu kiviröykkiö, jonka luoteisosassa on matala kuopanne. Röykkiön koko on noin 5 x 7 metriä. Se on sammaloitunut ja sen keskellä kasvaa sekä mänty että koivu. Röykkiö on hyväkuntoinen. Luho (1939) mainitsee inventointiraportissaan röykkiötä kaivellun.

Kreetta Lesell on tarkastanut kohteen vuonna 2020 osata VARK-kohteiden maastotarkastuksia. Ympäristö ja maisema ovat säilyneet muuttumattomina. Kohde sijaitsee kauniilla ja koskemattomalla paikalla.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohdetta ei tarkastettu vuoden 2021 inventoinnissa, koska sen on tarkastettu vuosi sitten. Ks. sijainti liite 17.

4.1.16. Lentola 1000008688

Muinaisjäännöstyyppi:	Hautapaikat; hautaröykkiöt
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6824207 E: 350985 Z: 92,50 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Röykkiö sijaitsee Pispalan kylän länsipuolella, Kangasalan kirkosta 9,4 kilometriä koilliseen, Vesijärven Kaukalahden pohjukasta 460 metriä itään ja Lentolan talosta 120 metriä eteläkaakkoon. Röykkiö, mahdollinen hauta, sijaitsee metsässä, noin 40 metriä pellostä itään matalan sammalpeitteisen kallion reunalla. Röykkiön halkaisija on noin 4–5 metriä ja korkeus noin 80 cm. Röykkiö on sammaleen peittämä ja se koostuu noin pään kokoisista kivistä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Maasto oli avointa mäntymetsää ja kohde oli ennallaan vuoden 2007 (Jussila) inventointihavaintoihin verrattuna. Ks. sijainti liite 7.

Kuva 7. Muinaisjäännöskyltti röykkiön edustalla. Kuvattu lännestä.

4.1.17. Franse 1000034280

Muinaisjäännöstyyppi:	Hautapaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6812315 E: 349541 Z: 95–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Löytäjän ilmoittama kaarisoljen katkelman GPS-koordinaatti
Aikaisemmat tutkimukset:	-
Aikaisemmat löydöt:	KM 42089 (v. 2019 löydöt) 2018 vuoden löytöjä ei vielä luetteloitu

Kuvaus:

Alueelta löydettiin vuoden 2018 metallinetsinnässä rautakauden esineistöä hietapellon kyntökerroksesta. Kesällä 2019 löytyi lisää metallinetsintälöytöjä (kupurasolkien katkelmia, viskari, hihnanjakajarengas), naapurikiinteistön pellosta Heponiementiestä erkanevan pistotien pohjoispuolelta. Todennäköisesti rautakautisia löytöjä on havaittu myös alueen kaakkoisosassa sijaitsevasta peltosaarekkeesta, työkoneita varten tasatulta kohdalta.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 27.4. Löytöalue sijaitsee avonaisella ja Heposelästä nousevan niemen laen korkeimmalla kohdalla. Muinaisjäännösalueen pellot pintapoimittiin ja peltosaarekkeet tarkastettiin. Pellossa oli nähtävissä paljon historiallisen ajan esineistöä, kuten fajanssin- ja liitupiipunkappaleita, tiilenmuruja sekä kuonaa.

Alueen itäreunan keskimmaisessä pienehkössä peltosaarekkeessa havaittiin röykkiö, joka on todennäköisesti pellonraivausröykkiö. Röykkiö on kasattu parimetrisen maakiven ympärille ja päälle, kivien koko on noin 20–40 cm. Röykkiön korkeus on noin 70 cm. (Röykkiön sijainti: N: 6812390, E: 349650, Z: 96 mpy). Saman peltosaarekkeen itäreunalla on paljon muitakin suuria kivenlohkareita.

Muinaisjäännösalueen pohjoisosan peltosaarekkeen kaakkoisreunassa havaittiin suuri kivi, jonka päälle oli ladottu pienempiä kiviä. Kiven koko on 2 x 3,5 metriä, korkeus 1,2 metriä. Ison kiven päälle kasatut pienet kivet ovat noin 5–15 cm. (Kiven sijainti: N: 6812476, E: 349618 Z: 100 mpy).

Muut muinaisjäännösalueen peltosaarekkeet ovat luontaisesti kivikkoisia, mutta mitään kiinteään muinaisjäännöksen viittaavaa ei havaittu. Alueen tarkempi määrittäminen tai rajaus vaatisi koekuopitusta tai tarkkuusinventointia.

Ks. sijainti liite 12.

Kuva 8. Fransen muinaisjäännösalueen itäreunassa havaittu röykkiö, kuvattu koillisesta.

Kuva 9. Fransen muinaisjäännösalueen pohjoisosassa olleen suuren kiven päälle kasattuja pienempiä kiviä. Kuvattu koillisesta.

4.1.18. Tuomaalanniemi 1000037849

Muinaisjäännöstyyppi:	Hautapaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6812423 E: 349203 Z: 110 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kulttuuriympäristön palveluikkuna
Aikaisemmat tutkimukset:	Museoviraston koekaivausryhmä 2020
Aikaisemmat löydöt:	KM42677:1-

Kuvaus:

Metallinilmaisinharrastajan havaitsema skramasaksin löytöpaikka. Kohde on koekuopitettu Museoviraston koekaivausryhmän toimesta vuonna 2020, mutta raportti ei ollut vielä saatavilla.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 29.4. Tuomaalanniemen metsittynyt peltosaareke sijaitsee Heponiemen kylätontin kaakkoispuolella, avonaisen peltoalueen keskellä korkealla kohdalla. Saareke on luontaisesti kivikkoinen, eikä mitään selkeää röykkiötä kivistä ei muodostunut maan pinnalle. Peltosaareke oli pusikoitunut, mutta havaintomahdollisuudet olivat varhain keväällä hyvät. Ympäröiviä peltoalueita pintapöimittiin ja läheiset metsäsaarekkeet ja -alueet tarkastettiin. Alueella ei havaittu maan pinnalle mitään kiinteän muinaisjäännöksen viittaavaa. Ks. sijainti liite 12.

4.1.19. Keinumäki 1000021094

Muinaisjäännöstyyppi:	Hautapaikat; hautaröykkiöt
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807745 E: 347143 Z: 92,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Alueen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Aino Nissinaho, tarkastus 2011
Aikaisemmat löydöt:	KM 38929:1-3

Kuvaus:

Rautakautinen kalmisto sijaitsee Apajanpohjan kylässä Saarikylissä, joka on suurehko saari Roineessa. Saaren keskiosassa sen itäreunalla on suurehko lahti, jonka etelärannasta kohde on n. 200 metriä etelään. Paikallisten mukaan historiallinen Apajansalon kylä on sijainnut kalmiston ja rannan välissä. Nykyisinkin talot ovat keskittyneet samaan paikkaan. Kalmisto on pienellä vain vähän ympäröivästä peltomaisemasta kohoavalla harjanteella. Mäestä etelään avautuu peltomaisema, pohjoispuolella on asuttu tontti ja itäpuolella maantie.

Alueelta löytyi metallinetsinharrastajien toimesta kaksi pyöreää kupurasolkea. Tarkastuksen yhteydessä peltosaarekkeelta todettiin myös maan- ja kivensekainen röykkiö. Siihen kaivetusta koekuopasta löytyi muutama pala rautakautisen tyyppistä keramiikkaa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 12.4. Soikean mallinen katajainen mäki on ennallaan, ei muutoksia aikaisempiin havaintoihin tai muinaisjäännösrajaukseen. Metallinilmaisinelöydöt olivat tulleet kylässä 55 vuotta asuneen rouvan mukaan katajamäen länsireunalta, aivan pellon vierestä. Länsireunassa on ollut myös kivettyjä kuoppia, jotka ovat kuulemma nauriskuoppia. Mäen nimi tulee paikalla olleesta kyläkeinusta. Ks. sijainti liite 16.

4.1.20. Myllymäki 1000040107

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat; kätköt
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810147 E: 348620 Z: 95,00 (alin)
Koordinaattiselite:	Kulttuuriympäristön palveluikkuna
Aikaisemmat tutkimukset:	Kreeta Lesell, tarkastus 2020
Aikaisemmat löydöt:	2 raudankappaletta, putkikirves, pronssiketju (ei vielä luetteloitu)

Kuvaus:

Kangasalan kirkolta noin 9 kilometriä kaakkoon sijaitsevan Vehoniemen historiallisen kylän alueelta on löydetty 2 raudankappaletta, keihäänkärki, putkikirveen terä ja pronssiketju. Löytöpaikka sijaitsee kylätieltä noin 4–5 metriä kallion suuntaan. Ensimmäinen esine oli keihäänkärki, joka oli noin 5 cm syvyydessä ja sitten seuraava oli putkikirveen terä ja lopuksi pronssiketju. Kaikki olivat päällekkäin aseteltu. Löydöissä ei ollut mitään palamiseen viittaavaa, eikä ympärillä olevassa maa-aineksessa ollut hiiltä.

Kreeta Lesell kävi tarkistamassa paikan 18.8.2020. Esineryhmä viittaa lähinnä kätköön, mutta lähistön rautapalat mahdollisesti myös muuhun toimintaan. Löytöpaikka on jyrkässä rinteessä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin Vehoniemen kylätontin inventoinnin yhteydessä 12.4. Ei lisähavaintoja edellisvuoden tarkastukseen.

Ks. sijainti liite 15.

4.1.21. Suomatkan kallio 1000029779

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet, röykkiöt
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6819537 E: 347989 Z: 100,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kirsi Luoto 2014. Kangasala Huutijärvi-Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi 2014
Aikaisemmat löydöt:	KM 40235:1, palanutta luuta

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Kangasalan kirkolta koilliseen, Suomatkan historiallisen kylätontin koillispuolella, metsäisellä kalliokumpareella nykyisen Ponsantien länsipuolella, noin 10 m tiestä. Paikalla on kevyenliikenteen väylän rakentamisen yhteydessä osittain tuhoutunut röykkiö. Maansekainen röykkiö on halkaisijaltaan noin 6 m, korkeutta rakenteella on alle puoli metriä. Kivet röykkiössä ovat sammaloituneita ja naavoittuneita ja halkaisijaltaan 10–50 cm. Röykkiön vaurioitunutta itäreunaa tukittiin lastalla, missä yhteydessä löydettiin pieni määrä mahdollisesti palanutta luuta. Perimätiedon mukaan kyseessä olisi hautaraunio.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 14.4. Kohde on ennallaan mäenkumpareen laella. Ei muutoksia aikaisempiin havaintoihin.

Ks. sijainti liite 11.

4.1.22. Hykönsalo (Hykonsalo) 1000009075

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6808231 E: 348317 Z: 95,00-97,50 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Riikka Saarinen/Pirkanmaan maakuntamuseo, inventointi ja koekaivaus 2002 Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004
Aikaisemmat löydöt:	KM 2002032:1–12

Kuvaus:

Hykönsalo eli Hykkölä sijaitsee Kangasalan kirkosta 10,6 kilometriä etelään. Hykönsalon kylätontti sijaitsee Vehoniemenkylän ja Saarikylien välisellä alueella, Hykönsalo nimisellä saarella. 1560-luvun asutuksen luettelon ja 1600-luvun maakirjan mukaan kylässä oli kolme taloa, jotka sijaitsivat saaren keskiosan luode-kaakko-suuntaisella harjanteella. Talot muodostavat yhä ryhmäkylän entisillä paikoillaan Mattilan, Jaakkolan ja Heikkilän tilakeskusten alueella. Tampereen museoiden maakunnallinen yksikkö teki alueella inventoinnin ja koekaivauksia toukokuussa 2002, jossa tarkastettiin suunnitteilla olevan tieoikaisun alue. Mattilan tonttimaalle Korkehiseen vievän tien mutkaan tehdyistä koekuopista löytyi merkkejä historiallisen ajan asuinpaikasta. Löytömateriaali on kuitenkin ajoitettavissa pääosin 1800-luvulle. Kylätontin eteläpuolella on kaksi rautakautista kalmistoa, Jaakkola A ja B, sekä Matilan tuhoutunut kalmisto on sijainnut salmen toisella puolella.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 12.4. Kylätontin alue on yhä asuttua ja pihapiirit hoidettuja. Kylätontilla ei ollut aiemmin muinaisjäännösrajausta, joka tehtiin tässä inventoinnissa perustuen vanhoihin karttoihin sekä maastohavaintoihin. Kohde on määritelty kiinteäksi muinaisjäännöksi, koska on erityisen vahvat perusteet olettaa, että paikalla on säilyneitä kiinteitä muinaisjäännöksiä ja koska läheisyydestä tunnetaan useita rautakautisia kohteita.
Ks. sijainti liite 16.

Kuva 10. Ote Hykönsalon kylä isojakokartalla (vas.) ja pitäjänkartalla (oik.).

4.1.23. Ohtola (Ochtola) 1000017522

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6813271 E: 339577 Z: 87,00–95,00 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Alueen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Kirsi Luoto 2009, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Ohtolan kylä sijaitsee Roineen länsirannalla, Kangasalan kirkosta 6,3 kilometriä lounaaseen. Ohtolan kylässä oli vuoden 1540 maakirjan mukaan neljä taloa. Kylätontti sijaitsee Kaarina Maununtyttärentien itäpuolella, nykyisen kyläkeskuksen alueella. Matkaa kylätontilta tielle on noin 300 metriä ja järvenrantaan noin 160 metriä. Kohde sijaitsee mäellä, mäen päällä ja

luoteisrinteessä. Kylämäellä sijaitsee nykyään yhteensä kolme tilaa (Perttula, Mattila ja Paukkala). Isojakokartan (1785) mukaan asemoitu kylätontin alue on nykyäänkin asuttu. Kylämäkeä ympäröivät sirpaleiset pellot, joiden välissä on metsäalueita. Kaikkien kolmen tilan pihapiirit olivat nurmella. Pihoilla oli kevyitä istutuksia. Kaiken kaikkiaan on mahdollista, että vanhan kylätontin alueella on maan alla jäljellä vanhempaan asutukseen liittyviä kulttuurikerroksia ja/tai rakenteita.

Kohteen tarkempi raja- ja vanhimpien kulttuurikerrosten ja rakenteiden sijainnin ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia (koekaivauksia).

Tarkastushavainnot 2021:

Ohtolan kylätonttia ei tarkastettu tässä inventoinnissa tarkemmin, koska alue näytti pääosin olevan ennallaan vuoden 2009 inventointiin verrattuna.

Ks. sijainti liite 20.

Kuva 11. Ohtolan kylä 1700-luvun lopun isojakokartalla.

4.1.24. Ponsan kylätontti 1000012369

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6827345 E: 357247 Z: 92–98,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan Kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Ponsan kylä sijaitsee Längelmäveden rannalla, Kangasalan kirkolta noin 13,6 kilometriä koilliseen. Kylätontin sijainti on merkitty muinaisjäännösrekisteriin Iso-Peltolan ja Kylä-Paavolan tilojen kohdalle. Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman mukaan kylätontti ja -tie ovat sijainneet tällä paikalla jo vuonna 1787. Tilojen alue on rakennettua, eikä isojaon aikaisen asutuksen kerrostumia ole tällä alueella havaittu. Timo Jussila (2007) epäilee vanhan kylätontin sijoittuneen idemmäksi, nykyisen Mäkelän talon etelä-kaakkoispuolella sijaitsevalle kedolle. Jussila (2007) on havainnut kedon itäpuolella olevan metsän reunalla pari vanhaa kellarikuoppaa. Kauempana kallioisessa maastossa hän ei ole havainnut asutuksen merkkejä. Mäkelän isäntä on kertonut Jussilalle havainneensa aikoinaan tien (Suomasemantie) mutkan kohdalla, kedon lounaisnurkassa, talon perustukset. Nykyisellä ketoalueella eikä kylän eteläpuolisella metsä-peltoalueella Jussila havainnut mitään vanhaan asutukseen viittaavaa.

Tarkastushavainnot 2021:

Vuoden 1787 isojakokartan mukaan kylätontti on ollut Iso-Peltolan ja Kylä-Paavolan kohdalla, sekä Rintalan kedon kohdalla on ollut kolme taloa. Isojaon aikainen kylätontti jakautuu näin ollen Ponsantien molemmin puolin. Vuoden 1635 maakirjakartassa kylän kolme taloa ovat sijainneet aivan rannan tuntumassa, mutta kartan asemointi nykykartalle on hankalaa. Längelmäveden pinta on tuolloin ollut useamman metrin korkeammalla ja Ponsanlahti on ulottunut lähes Ponsantielle asti Rintalan pellon ollessa veden peitossa. Maakirjakartta on hieman yleispiirteinen, mutta asemoinnin ja maastonmuotojen perusteella kylätontti näyttäisi sijoittuneen hieman nykyisen Rintalan talon eteläpuolelle.

Ponsan alue tarkastettiin 14.4. ja 19.4. Alue on yhä asuttua ja viljelyksessä tai laidunnuksessa olevaa avointa peltomaisemaa. Rintalan ketoalueen maasto oli paikoin muokattua, heinikon alla erottui resentejä kumpareita ja soraa (vanha soranläjitysalue?). Suomasentien mutkan kohdalla tien eteläpuolella, ketoalueen luoteisreunalla on sähkömuuntamo, jonka eteläpuolella

on mahdollinen kivijalan jäännös. Sen päälle oli tehty mehiläispesiä, joten sitä ei tarkastettu lähempää. Ketoalueella näkyy rakennus vielä vuoden 1980 peruskartalla (214106 Ponsa). Kedon pohjoisosassa on vanha lato ja romukasoja. Jussilan (2007) mainitsevat kellarikuopat ovat metsän reunassa.

Ponsantien itäpuolen metsä- ja peltoalueet sekä katajikkoiset peltosaarekkeet tarkastettiin maastossa. Peltosaarekkeet ovat kauttaaltaan hyvin kivikkoisia mutta niissä ei ollut havaittavissa selkeitä kivirakenteita. Vanha rantapenger on havaittavissa maastossa Rintalan itä- ja kaakkoispuolella. 1500-luvun kylätontti on mitä varmimmin sijainnut vanhan rantatörmän päällä, mutta tarkka sijainti on hieman epäselvä. Todennäköisesti se on sijainnut isojakokartallakin havaittujen tilojen alueella, eli nykyisten tilojen kohdalla ja Rintalan alueella.

Asuttujen tilojen (Iso-Peltola, Kylä-Paavola) alueelta kylätontti on todennäköisesti suurelta osin tuhoutunut, mutta tien itäpuolella, Rintalan alueella voi olla säilyneitä osia historiallisesta kylätontista. Kohteella ei ollut muinaisjäännösrajausta, joten kylätontille rajattiin kiinteä muinaisjäännösalue kartta- ja maastohavaintojen perusteella.

Ks. sijainti liite 4.

Kuva 12. Mahdollinen vanhan rakennuksen kivijalka Suomasemantien vieressä. Kuvattu kaakosta.

Kuva 13. Maakirjakartta Ponsan kylätontista.

Kuva 14. Ponsan kylä isojakokartalla, kylätontin alue sinisellä rajatun alueen sisäpuolella.

4.1.25. Vänninsalo, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6809683 E: 344768 Z: 85–90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kylätontin keskikoordinaatti
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Vänninsalon saari sijaitsee Roineessa noin 4 kilometriä Tiihalasta etelään, Saarikylien luoteispuolella. Vänninsalon kylä on sijainnut saaren itärannassa, Vänninsalonsalmen puolella. Saari on saanut nimensä Vännin talon mukaan, joka lienee kylän kantatalo. Kylä on mainittu ensimmäisen kerran jo vuoden 1510 rajakäynnin yhteydessä. Isojako toimitettiin varhain, kartta laadittiin jo vuonna 1775. Kylässä on ollut myös sotilastorppa 1700-luvulla.

Saarikylien historiikin mukaan monet vanhat tavat säilyivät Vänninsalossa pitempään kuin muualla Saarikylissä. Siellä poltettiin mm. helavalkeita vielä 1930-luvulla. Uotilalla (Mäki-Laaso) ja Elomaalla oli oikein muuratut helavalkeauunit, joissa poltettiin tulta koko päivän. Perinne lakkasi vasta sotavuosina 1900-luvulla. Saaressa ei ole enää vakituista asutusta vuoden 2015 jälkeen.

Tarkastushavainnot 2021:

Vänninsalon saari ja kylätontin alue tarkastettiin 2.7. Vänninsalon historiallisen kylätontin alueella on yksi vanha tila, joka toimii kesäasuntona. Talon luoteispuolella on ollut Kylä-Laason vanha päärakennus, joka purettiin paikallisen henkilön mukaan noin 10 vuotta sitten. Paikalla on enää uunin jäänteet tyhjällä tonttimaalla, saaren poikki vievän tien eteläpuolella. Suurin osa kylätontin alueesta on nykyisin autiona ja melko umpeenkasvanutta. Havaintomahdollisuudet olivat huonot, eikä havaintoja kylätontin alueella pystynyt juurikaan tekemään. Alueella ei ole ollut massiivista maankäyttöä ja historiallisen ajan kylätontin rakenteita voi olla löydettävissä.

Kylätontti luokiteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi säilyneisyyden ja osittaisen autoituneisuuden perusteella. Kylätontin alue rajattiin pääosin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. sijainti liite 17.

Kuva 15. Vänninsalon isojakokartta vuodelta 1775.

Kuva 16. Vänninsalon kyläntontti kuvan keskellä, kuvattuna lounaasta.

4.1.26. Patapelto, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat; tuulimyllyt
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6826231 E: 354706 Z: 100 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Alue tarkastettiin 20.4. Kangasalan kirkolta noin 13,5 kilometriä koilliseen, Köyräntien itäpuolella ja Tohkalan kylän pohjoispuolisella peltosaarekkeella on mahdollisen tuulimyllyn perustus. Tuulimylly on kuvattu Tohkalan kylän maakirjakartassa vuodelta 1635 kylän pohjoispuolelle, kylän peltojen taakse.

Paikalla on peltosaareke, jonka eteläreunalla on neliskulmainen ja päältä lähes tasainen kiveys, joka voi olla tuulimyllyn perustus. Kiveyksen koko on 7 x 7,5 metriä ja korkeus noin 1 metri. Kulmauksissa on selkeästi suuremmat, lähes metrin kokoiset kivet. Muiden kivien koko on 0,2–0,8 metriä.

Peltosaarekkeen reunaan on koko saarekkeen itäreunan pituudelta kasattu kivikkoa, joka on selkeästi pellonraivauskivikkoa. Tämä neliskulmainen kiveys on pellonraivauskivikon yhteydessä, mutta eroaa kuitenkin selkeästi muusta kivikosta, joka ei ole yhtä säännöllisesti rakennettua tai päältä tasattua. Tohkalan pellot ovat kauttaaltaan hyvin kivikkoisia ja kaikilla peltosaarekkeilla on raivauskivikkoja.

Ks. liite 5.

Kuva 17. Mahdollinen tuulimyllynperustuskivikko, kuvattu lännestä.

Kuva 18. Ote vuoden 1635 maakirjakartasta. Tuulimylly kuvan yläreunassa. Tohkalan (oik.) ja Kautialan kylätontit (vas.) näkyvät kuvan alareunassa.

4.1.27. Iharin mylly, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat; vesimyllyt
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811332 E: 353411 Z: 90,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Ihari sijaitsee Kangasalan kirkolta 11,5 kilometriä kaakkoon. Iharin alueella sijaitsee Keljon ja Monikkalan historialliset kylätontit.

Iharinjoki virtasi ennen Pälkänevedestä Längelmäveteen, mutta Kostianvirran puhjettua vuonna 1604 Pälkäneveden pinta laski Mallasveden tasolle ja Iharinjoen virta kääntyi. Sen seurauksena Sarsankoski ja sen myllyt kuivuivat ja Iharissa ollut puinen silta tuli käyttökelvottomaksi. Nopeasti Raikun, Keljon, Heponiemen, Paalilan, Huikon (Huikkolan) ja Parvelan (nyk. Lintulan) kylien isännät rakensivat padon Ihariin. Entisen kahden myllyn lisäksi jokeen rakennettiin neljä myllyä. Myllyjenpaikka oli ahdas ja myöhemmän maininnan mukaan myllyt sijaitsivat ”melkein toistensa päällä”. 1700-luvun kuluessa Längelmäveden pinta alkoi jälleen nousta Iharin padon ja myllyjen takia ja Längelmäveden rantojen asukkaat valittivat toistuvasti rantaniittyjensä tulvivan. Tämän vuoksi Iharin koskea perattiin ja padottiin taas uudelleen. Iharin myllyissä jauhatti viljansa suurin osa Längelmäveden seudun väestöstä vielä 1800-luvulla. Myös Pälkäneveden ympäristön kylät kävivät jauhamassa viljansa Iharissa. Riidat Längelmäveden pinnan korkeudesta kyläläisten ja myllyn omistajien kesken jatkuivat siihen asti, kunnes Kaivannon kanavan murruttua vuonna 1830 koko Iharinkoski kuivui. Iharinjoki kaivettiin auki uudelleen nykyisen maantiesillan kohdalta vuonna 2014.

Tarkastushavainnot 2021:

Iharinjoen alue tarkastettiin 30.3 ja 15.4. Iharinjoen pohjoisrannalle, Pohjalahdentien itäpuolelle, tien ja joen väliselle pienelle kannakselle on pystytetty suurista kivistä ja kahdesta myllynkivistä muistomerkki paikalla olleille myllyille. Muistomerkin ympäristössä, sen molemmilla puolilla on mahdollisesti myllyjen kivijalkojen jäänteitä, alle metrin kokoisista luonnonkivistä muodostuvia neliskulmaisia kiveyksiä. Iharin vanha, 1800-luvulta peräisin oleva myllyntorppa on paikallaan Pohjanlahdentien länsipuolella. Yksi myllynkivi on asetettu sillan rummun päälle. Tien länsipuolella, gallerian ja myllytuvan välissä ja takana, näkyy selvästi vanhan joenuoman pengeri. Penkereen ja saunan välissä, saunan takana on suurehkoa kasattua kivikkoa, mikä voi liittyä paikalla olleen padon tai sillan rakenteisiin. (Kivikon sijainti: N: 6811358, E: 353344).

Iharinjoen etelärannalla, sillan itäpuolella on suurta lohkareista kivikkoa joen uoman rinteeseen alaosassa, sekä hieman ylempänä korkean rinteeseen juuressa. Kivikko jatkuu rinteeseen rantalepikossa useamman kymmenen metrin matkalta. Kivikot sijaitsevat nykyisestä joen pinnasta ylimmillään noin 4 metrin korkeudella. Kivien koko on 0,2–1 metriä. Kivikko voi liittyä paikalla olleiden myllyjen rakenteisiin. Iharinjoen pinnan alla voi olla säilyneitä padon, vanhan sillan tai myllyjen rakenteita.

Ks. sijainti liite 14.

Kuva 19. Iharin myllyt 1700-luvun alue- ja rajakartalla.

Kuva 20. Iharinkosken kyläyhdistyksen pystyttämä muistomerkki tien vieressä. Kuvattu luoteesta.

4.1.28. Kurun mylly, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat; vesimyllyt
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811745 E: 338567 Z: 89,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 4.5. Kangasalan kirkolta noin 8 kilometriä luoteeseen sijaitsee Kurun historiallinen kylätontti. Kurun kylän mylly on sijainnut Lahnajärvestä Roineeseen laskevassa joessa, nykyisen Kaarina Maununtyttärentien itäpuolella, tiestä noin 30 metriä koilliseen.

Historiallisen kylätontin läheistä Myllyojaa lähdettiin tarkastamaan nimen perusteella. Maanomistaja sattui olemaan kotona tarkastuksen aikaan ja näytti myllynpaikan, jossa on säilynyt kaksi maastoon lähes täysin hautautunutta myllynkiveä. Ne sijaitsevat joenuoman koillispuolella, noin kolmen metrin etäisyydellä toisistaan. Myllynkivien halkaisija on noin 70 cm. Toisen myllynkiven reikä oli pyöreä, halkaisija n. 15 cm, toisen kiven reikä oli avaimenreiän mallinen, halkaisijalta noin 15–20 cm. Toinen myllynkivi on jäänyt mahdollisesti vanhan myllyn kivijalan tai kulmakivien keskelle, sillä kasvillisuuden seasta erottui ikään kuin kivijalan sivua ja kulmausta. Mahdollisen kivijalan sivun pituus oli noin neljä metriä. Maasto oli kuitenkin pusikkoista ja tarkempi havainnointi oli melko haastavaa.

Maanomistajan mukaan joen uoman koillispuolista pellonreunaa on muokattu sähkötöiden yhteydessä, mutta itse joenuomaa tai myllynpaikkaa ei ole muokattu. Maanomistaja muisteli hänen ukkinsa kertoneen, että paikalla on ollut ”yläpyörämylly”, eli mylly, jossa vesi laski ylhäältä puista ränniä pitkin pyörivään rattaaseen.

Ks. sijainti liite 20.

Kuva 21. Toinen myllynkivistä, joka on mahdollisen kivijalan sisällä. Kuvattu lounaasta.

Kuva 22. Toinen myllynkivi, joka oli täysin hautautunut lehtien alle. Kuvattu luoteesta.

4.1.29. Kangasala-Orivesi Sammalisto 1000029778

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät, tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6821925 E: 350006 Z: 95–107,5 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kalle Luoto 2011. Pirkanmaan historiallisten tielinjojen selvitys Kirsi Luoto 2014. Kangasala Huutijärvi-Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi 2014
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

Säilynyt tieosuus sijaitsee metsässä nykyisen Ponsantien itäpuolella, Sammaliston kylätontin lounaispuolella. Historiallinen tielinja kulkee vielä peruskartalle merkittyä metsäautotietä myöten, mutta on jäänyt hiljattain jo kokonaan pois käytöstä. Tielinja erottuu maastossa puuttomana väylänä, ja itse tieura noin 7 metriä leveänä tasaisena alueena, jota reunustavat molemmin puolin ojat. Tietä on paikoin pengerretty niin itä- kuin länsipuoleltakin. Tielinjan keskellä kulkee heikosti erottuva polku, ja tielinjalla kasvaa heinää, horsmaa ja koiranputkea. Tielinjan pituus on noin 320 metriä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Ei muutoksia vuoden 2014 inventoinnin kuvaukseen.
Ks. sijainti liite 9.

4.1.30. Kangasala- Orivesi Suomatka 1000029777

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6820168 E: 348456 Z: 100,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kalle Luoto 2011. Pirkanmaan historiallisten tielinjojen selvitys Kirsi Luoto 2014. Kangasala Huutijärvi-Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi 2014
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

Säilynyt tieosuus sijaitsee nykyisen Ponsantien länsipuolella, Kangasalan kirkosta 5 kilometriä koilliseen. Suomatkan kyläntontista noin 1 km koilliseen, tielinja kulkee pienen matkaa nykyisen Ponsantien länsipuolella yhä käytössä olevaa peltotietä pitkin. Tielinja jatkuu kuitenkin peltotien koillispuolelle, jonne tien käytössä oleva osa ei ulotu. Alueella on nähtävissä hylätty tienpohja noin 50 metrin matkalla. Tasaisen tielinjan leveys on noin 5 metriä. Tielinjan länsipuoliskolla on paikoin selkeä, mahdollisesti resentti penger (penkereen korkeus alle 0,4 m), ja tien itäpuolella on alle 0,5 metriä syvä oja.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 22.4. Ei muutoksia vuoden 2014 inventoinnin kuvaukseen.
Ks. sijainti liite 11.

4.1.31. Kangasala-Orivesi Vihtiälä 1000029776

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6818728 E: 347383 Z: 110 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kirsi Luoto 2014. Kangasala Huutijärvi-Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi 2014
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Vanha tienpohja sijaitsee 3,6 kilometriä Kangasalan kirkosta itäkoilliseen, nykyisen Ponsantien itäpuolella, noin 70 metriä tiestä. Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

Vihtiälän kohdalla on metsässä noin 200 metrin pituinen käytöstä jäänyt tienpätkä. Peruskartalla se on piirretty metsäpoluksi, mutta polkua ei ole enää havaittavissa maastossa. Tielinja erottuu maastossa 5–6 metriä leveänä tieurana, jonka länsireuna on pengerretty 0,5 – 1 m korkeudelle. Tieura erottuu ympäröivää maastoa tasaisempaan alueena, jolla kasvaa rivissä kuusia sekä vesaikkia.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 22.4. Vanhan tieosuuden säilynyt pituus tarkastettiin. Metsittyneen tien pituus on noin 270 metriä, vanhan tielinjan katkaisee pohjoisosasta lyhyt osuus pihaan kulkevaa tietä. Vanha tieosuus kulkee pihatien molemmin puolin. Tielinjan alueelle on kasvanut tiheä nuori metsikkö. Kohteella ei ollut muinaisjäännösrajausta, joten sille piirrettiin rajausta perustuen maastohavaintoihin ja vanhoihin karttoihin.

Ks. sijainti liite 11.

4.1.32. Kangasala-Orivesi Kautio, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6830487 E: 356446 Z: 115 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

Kangasala-Orivesi- tielinjaa on suoristettu Kangasalan ja Oriveden rajan eteläpuolella Kaution talon pohjoispuolella, Kangasalan kirkosta 18 kilometriä koilliseen. Tie on tehnyt ison mutkan länteen vielä vuoden 1927 kartalla, mutta tielinjaus on suoritettu jo vuoteen 1954 mennessä, ja vanha tielinjaus näkyy painetulla kartalla (2142 04 *Oriveden asema*) metsäpolkuna. Vanha tielinja erottuu lidar-kuvissa.

Tarkastushavainnot 2021:

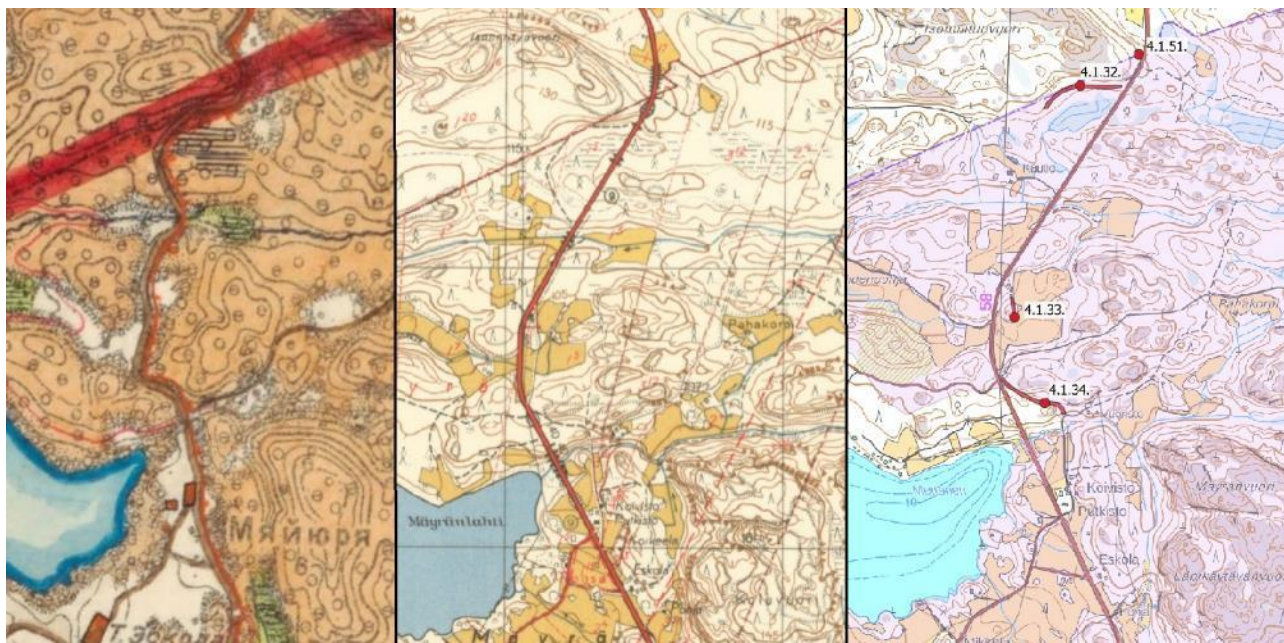
Tielinjaus tarkastettiin 20.4. Maasto on tieosuuden pohjoispuolella suhteellisen avonaista ja helppokulkuista mäntymetsää, joka vaihtuu ojitetuksi ja pusikoituneeksi kosteikoksi tielinjan eteläpuolella. Vanha tielinja on kulkenut jyrkähkön mäenrinteen alaosassa, metsän ja kosteikon välissä, jossa on paikoin havaittavissa tasattua tienpohjaa ja pengerrystä. Tiepohjan leveys on leveimmillään noin 3–4 metriä. Säilyneen osuuden pituus on noin 280 metriä, joskin paikoin linja katoaa maastoon. Noin 150 metrin päässä Ponsantiestä tienpohja muuttuu noin 1,5–2 metriä kapeaksi uomaksi, joka kulkee ympäröivää maastoa noin 0,5–1 metriä syvemmällä. Maastossa on ajettu metsäkoneella ja tielinja on osittain sekoittunut myöhemmän maankäytön seurauksena ja vanhaa linjaa on osittain hankala seurata. Maasto oli tarkastuksen aikana kostea ja tieosuus on paikoin lammikoiden alla. Vanhan tielinjan eteläosa on havaittavissa lidarkuvissa, mutta alue on ojitettua ja tiheää, pusikkoista nuorta metsää, eikä vanhaa tielinjausta pystynyt havaitsemaan maastossa. Tämän vuoksi vain pohjoisosa tiestä on rajattu muinaisjäännökseksi.

Tielinjan pohjoisosassa, tien vieressä, mäen rinteiden alaosassa oli pieni, voimakkaasti sammaloitunut, noin 1 x 4 metrin kokoinen kiviröykkiö, jonka korkeus noin 0,3 metriä. Kyseessä

on todennäköisesti tien raivausröykkiö. Röykkiö on rajattu tien muinaisjäännösalueen sisään, siitä ei tehty erillistä kohdetta.

Ks. muuttuneet tielinjaukset Kuva 23.

Ks. sijainti liite 3.

Kuva 23. Vanha tielinja näkyy vielä senaatinkartalla (vas.). Vuoden 1954 painetulla kartalla näkyy jo uusi tielinja. Oikealla uusi maastokartta ja pois käytöstä jääneet tielinjaukset.

Kuva 24. Tasattua tienpohjaa metsässä Kangasalan ja Oriveden rajalla, kuvattu lounaasta, Ponsantielle päin.

Kuva 25. Tielinjaus muuttui kauempana Ponsantiestä pengerten reunustamaksi uomaksi. Kuvattu idästä.

4.1.33. Kangasala-Orivesi Vuoristo 1, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6829775 E: 356652 Z:106 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

Kangasala-Orivesi- tielinjaa on suoristettu Mäyrän kylän pohjoispuolella, Vuoriston tilan luoteispuolella, Kangasalan kirkosta 17,3 kilometriä koilliseen. Vanha tielinja on ollut käytössä vielä vuoden 1927 kartalla, mutta on jäänyt pois käytöstä vuoden 1954 kartalla (2141 06 Ponsa), jossa vanha tielinjaus näkyy metsäpolkuna. Vanha tielinja erottuu myös lidar-kuvissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Tielinjaus tarkastettiin 20.4. Vanha tie on jäänyt osittain pellon ja nykyisen talon pihapiirin alle, mutta Ponsantien itäpuolella olevan mäntymetsäisen peltosaarekkeen itäosassa on säilynyt vanhaa tienpohjaa noin 82 metrin matkalta. Tielinjan leveys on pääosin 3–4 metriä, ja sen molemmin puolin kulkee noin 1 metrin levyiset vallit, joiden korkeus on noin 0,3 metriä. Tien itäreunassa, vallin vieressä kulkee matala oja, jonka syvyys on noin 0,5 metriä. Tien vierustalla on raivattuja kiviä ja kivikkoja.

Ks. muuttuneet tielinjaukset Kuva 23, s. 56

Ks. sijainti liite 3.

Kuva 26. Puuton tielinja mäntyjen keskellä. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 27. Kuvan oikeassa reunassa tienpohja, jonka vieressä valli ja oja. Kuvattu metsäsaarekkeen pohjoisosasta, pohjoisesta.

4.1.34. Kangasala-Orivesi-Vuoristo 2, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6829483 E: 356756 Z: 110–115 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

Kangasala-Orivesi- tielinjaa on suoristettu Mäyrän kylän pohjoispuolella Vuoriston tilan luoteispuolella, Kangasalan kirkosta 17,2 kilometriä koilliseen. Vanha tielinja on ollut käytössä vielä vuoden 1927 kartalla, mutta tielinja on suoritettu jo vuoteen 1954 mennessä, jolloin vanha tielinjaus näkyy kartalla (214106 Ponsa) metsäpolkuna. Vanha tielinja erottuu myös lidar-kuvissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 20.4. Vanha tielinjaus kulkee avonaisen mäntymetsän halki Ponsantieltä Vuoristontielle. Metsää on paikoin raivattu ja vanhan tielinjan vierustoilla on raivauskasoja. Tielinjaa pitkin on ajettu metsäkoneella, joka on paikoin painanut ajouria syvemmälle ja rikkonut vanhan tien pintaa. Monessa kohdassa tien vierustalla kulkee kivipenkereitä, tienpohjan kohdalta raivattuja kiviä. Tieuran leveys vaihtelee 3–5 metrin välillä. Metsässä kulkevan osuuden pituus on noin 250 metriä.

Ks. muuttuneet tielinjaukset Kuva 23, s. 56.

Ks. sijainti liite 3.

Kuva 28. Metsäkoneella ajettua vanhaa tielinjausta, kuvattu luoteesta, tieosuuden keskivaiheilta.

Kuva 29. Säilynyt tielinjaus, jonka itäreunalla kasattua kivikkoa. Kuvattu kaakosta.

4.1.35. Kangasala-Orivesi Rantala, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6826841 E: 357280 Z: 95,00 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

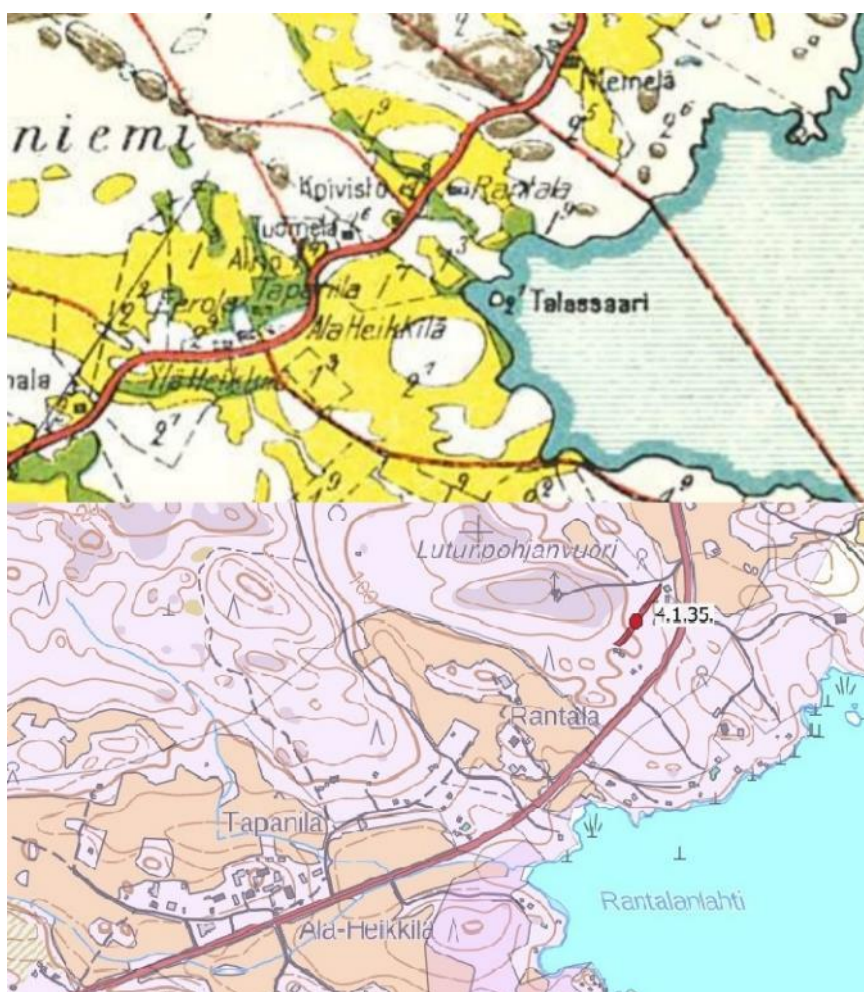
Kangasala-Orivesi- tielinjaa on suoristettu Neulaniemen kylän alueella Tapanilan ja Rantalan tilojen kohdilla. Kohde sijaitsee noin 16 kilometriä Kangasalan kirkosta koilliseen, nykyisen Ponsantien luoteispuolella. Vanha tielinja on käytössä vielä vuoden 1927 kartalla, mutta on jäänyt pois käytöstä jo vuoteen 1954 mennessä, jolloin vanha tielinja on enää osittain käytössä metsäpolkuna. Vanha tielinja erottuu myös lidar-kuvissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 19.4. Vanha tielinja kulkee metsään Luutunpohjanvuorelle vievän tien eteläpuolelta, vanhan talon takaa. Tielinjaus on selkeä ja avoin noin 5 metriä leveä kaistale kuusimetsässä. Tien luoteispuolella on noin metrin levyinen matala valli ja kaakkoispuolella kulkee noin 0,5 metriä syvä oja. Tielinjaus katoaa maastossa Rantalan talon koillispuolella, koska maastossa ajettu metsäkoneella ja tehty avohakkuuta. Säilyneen osan pituus on noin 135 metriä. Tielinjan kulku tarkastettiin maastossa myös Rantalan talon lounaispuolelta. Vanha tielinja on osittain käytössä pihapiirissä ja osittain se on jäänyt pellon alle. Vain metsässä säilynyt osuus rajattiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.
Ks. sijainti liite 4.

Kuva 30. Rantalan pohjoispuolella kuusimetsässä kulkeva tielinja. Kuvattu koillisesta.

Kuva 31. Yllä Kangasalan kartta 1930-luvulta, jossa näkyy alkuperäinen tielinjaus. Alla nykykartta ja Rantalan kohdalla pois käytöstä jäänyt tielinjaus.

4.1.36. Kangasala-Orivesi Pispala 2, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6824391 E: 352934 Z: 95 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

Vanha tienpohja kulkee Pispalan kylätontin koillispuolella, noin 11,2 kilometriä Kangasalan kirkosta koilliseen, nykyisen Ponsantien itäpuolella. Vanha tielinja on käytössä vielä vuoden 1927 kartalla, mutta on jäänyt pois käytöstä vuoteen 1954 mennessä, jolloin vanha tielinja erottuu kartalla metsäpolkuna. Vanha tielinja erottuu myös lidar-kuvissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 20.4. Vanha tielinja kulkee rantatonteille vievien pihateiden välissä mäntymetsässä. Säilyneen osuuden pituus on noin 127 metriä. Tielinjan leveys on noin 4–5 metriä. Tien itäpuolella on noin 0,5 metriä korkea rantaan päin laskeva pengeri. Tielinja on kulkenut ojan yli, mutta paikalla ei havaittu mitään siltaan viittavaa.

Ks. muuttuneet tielinjaukset Kuva 33, s. 66.

Ks. sijainti liite 7.

4.1.37. Kangasala-Orivesi Pispala, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6823964 E: 352588 Z: 92 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Maakunnallisesti merkittäväksi tielinjaksi määritelty Kangasalta Orivedelle kulkeva tielinja on yhdistänyt toisiinsa Kangasalan ja Oriveden kirkot ja se kulkee valtakunnallisesti merkittävän Vääksyn kartanoalueen ja kulttuurimaiseman vieritse. Kangasalan Huutijärven seudulta on luultavasti kuljettu jo keskiajalla Orivedelle, ja tielinja lienee vakiintunut 1600-luvulla.

Vanha tienpohja sijaitsee Pispalan kylätontin koillispuolella, noin 10,5 kilometriä Kangasalan kirkosta koilliseen, nykyisen Ponsantien itäpuolella. Vanha tielinja on käytössä vielä vuoden 1927 kartalla, mutta on jäänyt pois käytöstä vuoteen 1954 mennessä, jolloin vanha tielinja erottuu kuitenkin vielä kartalla. Vanha tielinja erottuu myös lidar-kuvissa.

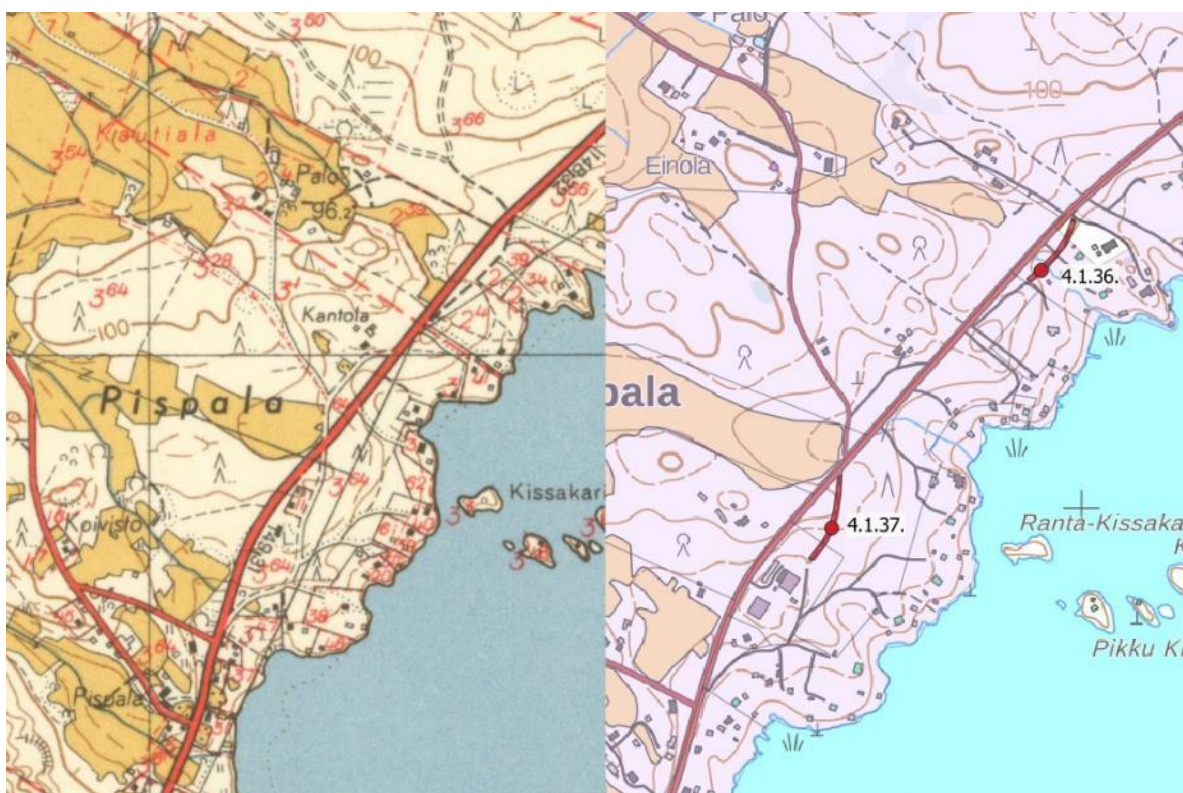
Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 20.4. Vanha tielinja kulkee Kissakarin tieltä erkanevan ja asutun pihapiirin takaa pohjoiseen, Järvikulmantien risteykseen. Pois käytöstä jääneen tieosuuden pituus on noin 150 metriä ja tielinjan leveys on 5 metriä. Tien itäreunalla on komea mäntyrivi, joiden vierestä rantaan päin laskee noin 0,8 metriä korkea pengeri. Tielinjan eteläpäässä on autonromuja. Tien päällä on ympäröivässä metsässä tehtyjen hakkuiden jätteitä.

Ks. sijainti liite 7.

Kuva 32. Pätäkä säilynyttä tietä pihapiirin pohjoispuolella, kuvattu pohjoisesta.

Kuva 33. Vasemmalla vuoden 1954 painettu kartta, jossa vanha tielinjaus on jäänyt pihatieksi ja metsäpoluksi. Oikealla pois käytöstä jääneet tielinjaukset nykykartalla.

4.1.38. Kangasala-Pohjalahti Tylkkä, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät; tienpohjat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811546 E: 348696 Z: 86,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

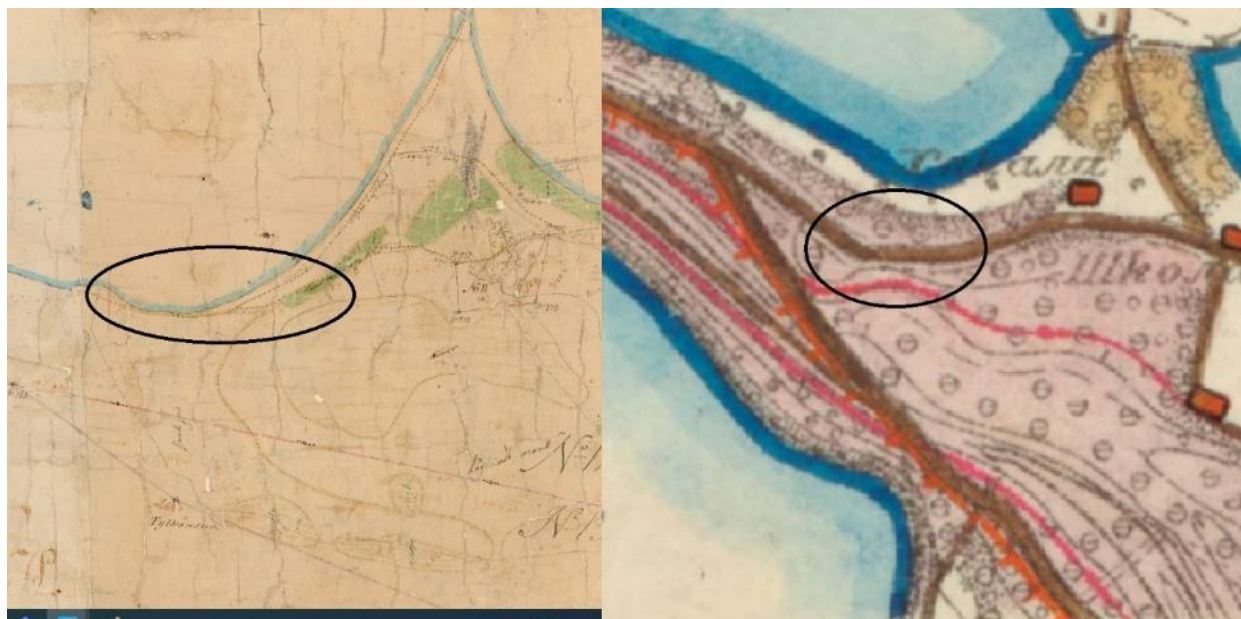
Kohde tarkastettiin 29.4. Kangasalan Kaivannon kaakkoispuolella, Raikuntien ja Lahdentien risteyksessä, teiden väliin jäävällä kapealla metsäkaistaleella on säilynyt pieni osuus vanhaa Kangasalta Pohjalahdelle johtanutta tielinjaa. Säilyneen tieosuuden leveys on noin 5 metriä ja sen lounaispuolella kohoaa Lahdentien pengeri. Raikuntien puolella on noin metrin korkuinen, järveen päin laskeva jyrkkä pengeri. Keskellä vanhaa tietä kulkee kapea metsäpolku.

Tielinjaus on olemassa jo isojakokartalla, jossa näkyy myös vedenpinnan olleen useita metrejä korkeammalla. Tielinjaus näkyy myös senaattikartalla ja on käytössä vielä 1953 peruskartalla. risteysalueen tielinjaus muuttui Valtatie 12 rakentamisen yhteydessä 1960–1970 lukujen taitteessa. Vanha tie on merkittävä kylien välinen historiallinen tielinjaus. Se on myös ainoa pois käytöstä jäänyt osuus Pohjalahdelle kulkeneesta tielinjauksesta Kangasalan alueella, jonka vuoksi se luokiteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

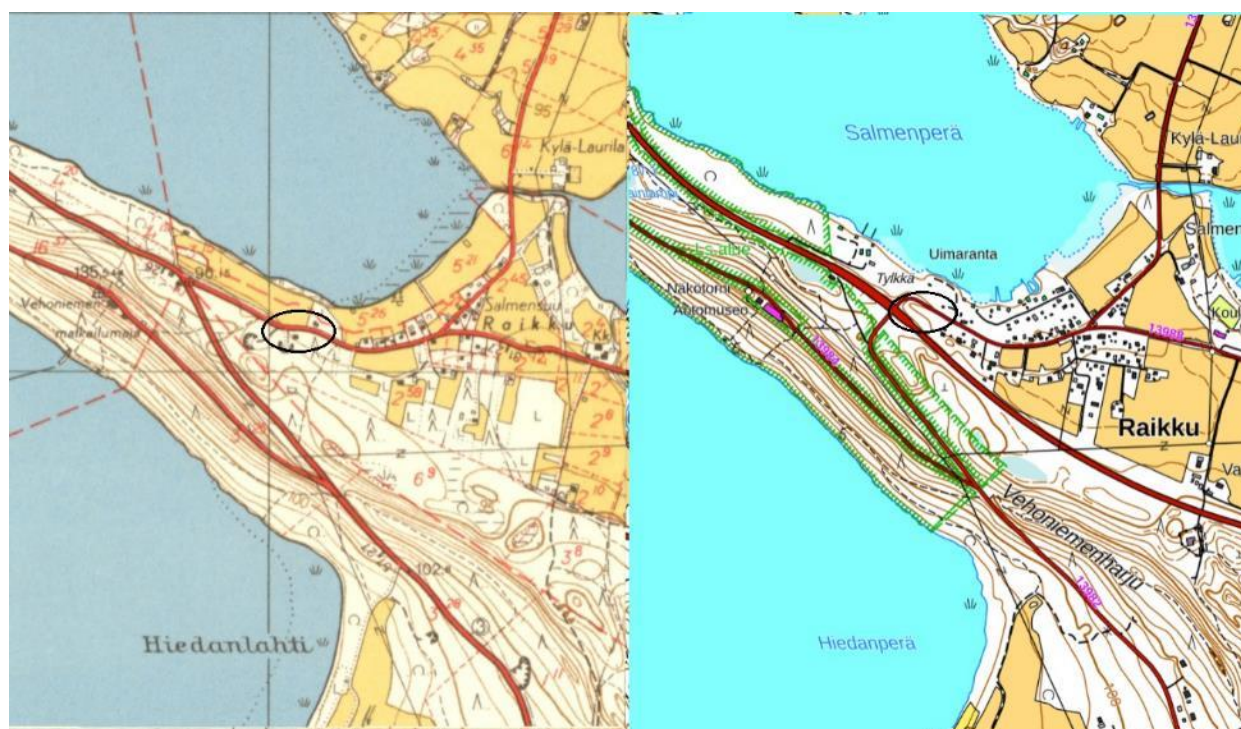
Ks. sijainti liite 15.

Kuva 34. Tielinja erottui hyvin keväisessä koivumetsikössä. Kuvattu luoteesta.

Kuva 35. Kylien välinen tielinjaus Heponiemen 1700-luvun isojakokartalla (vas.) ja 1800-luvun senaatinkartalla.

Kuva 36. Muuttunut tielinjaus 1953 peruskartalla (vas.) ja nykykartalla.

4.1.39. Sillanmäki 1000029782

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; ryssänuunit
Ajoitus:	Ajoittamaton (historiallinen?)
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6822277 E: 351691 Z: 95,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kirsi Luoto 2014. Kangasala Huutijärvi-Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi 2014
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Kiviröykkiö sijaitsee 8,8 km koilliseen Kangasalan kirkosta. Raunio sijaitsee Vahderpään kylätontista noin 150 metriä koilliseen, Muurakankaantien ja pellon välisessä pienessä metsikössä. Pyöreähkön, osin hajonneen kivirakenteen laajuus on noin 4 metriä ja korkeus 0,5 metriä. Raunion kivet ovat halkaisijaltaan 0,2–0,4 metriä. Raunion pyöreästä osasta työntyy kohti luodetta kivistä tehty ”uloke”, jonka mitat ovat 1 x 1,5 metriä ja korkeus 0,3 metriä. Raunion päällä kasvaa kaksi keskikokoista koivua. Kyseessä saattaa olla vanha viljelyraunio.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 14.4. Ei muutoksia vuoden 2014 inventointihavaintoihin.

Ks. sijainti liite 9.

4.1.40. Puskinmäentie 1000029780

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rökkiöt
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	2
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6819628 E: 348252 Z: 105,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Rökkiön A keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kirsi Luoto 2014. Kangasala Huutijärvi-Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi 2014
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Ponsantien itä- ja Puskinmäentien pohjoispuolella metsikössä, joka on nykyään lammashakana. Kohde on Suomatkan historiallisen kylätontin koillispuolella, noin 730 metriä koilliseen kylätontilla olevasta vanhasta päärakennuksesta. Loivapiirteisen hakamaan mäennypylän lähes korkeimmalla kohdalla, on kaksi kivirauniota. Kiviraunio A on muodoltaan soikea ja kasattu kookkaan ja halkaisijaltaan noin 1,2 metriä olevan kiven eteläpuolelle. Raunion kivet ovat halkaisijaltaan 10–30 cm ja raunion mitat noin 3 x 1,5 metriä. Korkeutta rakenteella on 0,7 metriä. Kyseessä on mahdollisesti historialliselle ajalle ajoittuva raivausrökkiö. Rökkiö A:sta noin 7 metriä länteen sijaitsee maantasainen, maastossa sankasta aluskasvillisuudesta heikosti erottuva raunio tai kiveys. Kiveyksen näkyvä osa on mitoiltaan 1 x 2 metriä ja kiveyksessä olevien kivien halkaisija 20–35 cm.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 14.4. ja 22.4. Puskinmäen muinaisjäännösalueen läpi on tehty peltoalueelle vievä tielinja. Tie kulkee muinaisjäännösalueen itäreunassa. Tie on tehty lähistön asukkaan mukaan pari vuotta sitten. Maastotarkastuksessa havaittiin kaksi maansekaista rökkiötä, toinen sijaitsi uuden peltotien itäpuolella, toinen tien länsipuolella. Tien länsipuolella sijainnut rökkiö vastasi Luodon kuvailemaa rökkiötä A. Siitä länteen ei kuitenkaan havaittu mitään selkeätä rökkiötä, vaan alueen maasto oli kauttaaltaan hyvin kivikkoista. Tien itäpuolella sijaitseva, hieman hajallaan oleva rökkiö on mahdollisesti syntynyt alueen halki kulkevan tien teossa. Sen koko oli noin 1,5 x 2 metriä ja korkeus noin 70 cm.

Puskinmäen nimi tulee kertoman mukaan Puskinin sotilastorpasta, joka on sijainnut mäellä. Vielä muutama vuosikymmen sitten sotilastorpan raunioita oli kuuleman mukaan vielä nähtävissä Puskinmäentien pohjoispuolella, parinkymmenen metrin päässä rökkiöistä lounaaseen. Sittenkin kivijalat ovat tuhoutuneet metsäkoneen kuljettua alueella 1900-luvun loppupuoliskolla. Paikalla ei havaittu mitään torppaan viittaavaa. Ks. sijainti liite 11.

4.1.41. Matomäki, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rökkiöt
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6826031 E: 354580 Z: 110–118,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS Maastomittaus (Mäen laen rökkiön koordinaatit)
Inventointilöydöt:	Metalliesineitä (ei vielä luetteloitu)

Tarkastushavainnot 2021:

Tohkalan kylän pohjoispuolella, Köyräntien länsipuolella sijaitsevalla mäntymetsäisellä peltosaarekkeella on useita rökkiöitä sekä hieman erillään kaksi maakellarikuoppaa. Suurin rökkiö sijaitsee mäen keskiosassa, itäreunalla. Se on soikea, lohkareisista luonnonkivistä kasattu, ja sen koko on noin 4,5 x 6,5 metriä, korkeus n. 0,5 metriä. Kivien koko oli noin 0,1–0,8 metriä. Rökkiö on noin 6 metrin päässä pellosta. Rökkiö voi mahdollisesti olla pellonraivausrökkiö, sillä Tohkalan maasto on kauttaaltaan hyvin kivistä ja samantyyppisiä lohkareisia kivikkoja on muuallakin alueella.

Ison rökkiön pohjoispuolella, mäen yläosassa on kuusi pienempää maansekaista rökkiötä. Niiden koko on 1,5 x 2 metriä ja korkeus noin 0,3–0,4 metriä. Ne ovat tehty 0,2–0,6 metrin kokoisista pyöreähköistä luonnonkivistä. Mäenkumpareen maasto on paikoin melko kivistä, mutta rökkiöt erottuvat selkeästi.

Mäen pohjoisosan korkeimmalla, tasaisella (tai tasatulla? lakiosalla on kivikkoa ja epäselväksi jäänyt osittain maanalainen rökkiö tai kiveys. Mäen laen alue käytiin läpi metallinilmaisimella ja kiveyksen keskelle tehtiin pieni koekuoppa. Kiveys jatkui pintaturpeen alla ja maa oli hiilensekainen. Kivikon seasta löytyi metallinilmaisimella todennäköisesti historiallisen ajan kuparinen tunnistamaton esineen osa ja pieni puolikas metallilenkki. Muidenkin rökkiöiden ympäristöä käytiin läpi metallinilmaisimella, mutta mitään selkeitä ajoittavia löytöjä ei tullut.

Kohde luokiteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi rakenteiden ja muiden havaintojen perusteella. Mäki on myös maisemallisesti hyvällä paikalla ja historiallisen kylätontin (Tohkalan) läheisyydessä, eikä siellä ole historiallisten karttojen mukaan ollut rakentamista.

Ks. sijainti liite 5.

Ks. maakirjakartta, Kuva 18, s. 47.

Ks. isojakokartta, Kuva 42, sivu 74.

Kuva 37. Matomäen laelle tehty pieni koekuoppa ja metalliesineiden löytöpaikka. Kuvattu luoteesta.

Kuva 38. Matomöen laen kiveyksen seasta löytyneet metalliesineet. Ei otettu talteen.

Kuva 39. Yksi Matomäen pienistä maansekaisista röykkiöistä. Kuvattu luoteesta.

4.1.42. Tohkala 1, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rökkiöt
Ajoitus:	Historiallinen/ ajoittamaton
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6826098 E: 354755 Z: 104,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS Maastomittaus (korkeimman rökkiön koordinaatit)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Tohkalan historiallisen kylätontin pohjoispuolella, Köyräntien itäpuolella on korkeahko kivinen ja kallioinen peltosaareke avoimien peltojen keskellä. Mäen laella ja sen etelärinteellä on maakivien ympärille kasattuja pyöreähköjä kivirökkiötä, joiden koko vaihtelee 1–2 metrin välillä. Selkeitä rökkiöitä havaittiin kahdeksan kappaletta. Mäellä on myös hieman epämääräisiä maantasaisia ja suurten kivien päälle kasattuja kivikkoja, joita ei laskettu mukaan rökkiöiden määrään. Selkeät rökkiöt koostuvat noin 0,1–0,5 metrin kokoisista kivistä, ja niiden korkeus on suurimmillaan noin 0,6 metriä. Mäen eteläreunalla on maanomistajan mukaan ollut talon kivijalka vielä joskus 1900-luvulla, mutta siitä ei ollut enää mitään havaittavissa. Mäen aluetta ja rökkiöitä käytiin läpi metallinilmaisimella, mutta mitään ajoittavia löytöjä ei tullut. Rökkiöt eivät vaikuta tavallisilta viljelyrökkiöiltä, koska sijaitsevat mäen laella, eivätkö pellon laidassa.

Mäen alue luokiteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi selkeiden rakenteiden perusteella. Mäki on myös maisemallisesti hyvällä paikalla ja historiallisen kylätontin (Tohkalan) läheisyydessä, eikä siellä ole historiallisten karttojen mukaan ollut rakentamista tai muuta maankäyttöä. Ks. sijainti liite 5.

Kuva 40. Maakivien ympärille kasattu rökkiö mäen keskiosassa. Kuvattu lännestä.

Kuva 41. Kohteen Tohkala 1 maastoa. Kuvattu luoteesta.

Kuva 42. Tohkalan kylän isojakokartta. Kuvan vasemman reunan mustalla ympyröidyt mäet ovat kohteet Matomäki (alempi) ja Tohkala 1. Tohkalan historiallinen kylätonttiympyröity kuvan oikealla puolella.

4.1.43. Päivölä, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rökkiöt
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6824099 E: 350776 Z: 93–96,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS Maastomittaus
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Rökkiö sijaitsee Pispalan kylän länsipuolella, Kangasalan kirkosta 9,2 kilometriä koilliseen, Vesijärven Kaukalahden pohjukasta 300 metriä itäkaakkoon ja Lentolan rautakautiseksi luokitellusta rökkiöstä noin 240 metriä lounaaseen. Pieni maansekainen rökkiö sijaitsee pienen peltoalueen kulmauksessa, noin 3 metriä pellostä länteen. Se sijaitsee jyrkästi etelään, vanhaan järvenlahteen viettävän rinteen yläosassa, peruskarttaan merkityn lähteen pohjoispuolella.

Rökkiö on pyöreähkö, sen koko on noin 1,3 x 1,2 metriä ja korkeus noin 0,4 metriä. Rökkiön kivet ovat kooltaan noin 0,2–0,4 metriä. Ympärillä kasvaa sekametsää ja katajikkoo. Rökkiön ympäristöä on raivattu, sen ympäriltä ja päältä on kaadettu pieniä puita. Alueella ei ole ollut maankäyttöä historiallisten karttojen perusteella.

Ks. sijainti liite 7.

Kuva 43. Rökkiö rinteen yläreunalla. Kuvattu pohjoisesta.

4.1.44. Vartiavuori 1000001906

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6818439 E: 348191 Z: 145,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Ville Luho 1939. Kangasalan inventointi Teija Nurminen 1993. Kangasalan inventointi Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Kangasalan kirkolta noin 4,5 metriä itäkoilliseen korkealla kallioisella ja metsäisellä mäellä. Paikalla on pyöreähkö, halkaisijaltaan noin viisimetrisen särmikkäistä kivistä kasattu kiviröykkiö. Kyseessä on todennäköisesti vuoden 1781 Vääksyn ja Kerppolan maitten rajamerkki.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 14.4. Ei muutoksia aikaisempiin inventointihavaintoihin. Vartiavuoren maasto on avonaista mäntykangasta, kauttaaltaan melko kivikkoista. Röykkiö sijaitsee Vartiavuoren korkeimmalla kohdalla, sen itäreunalla. Sammaloituneen kiviröykkiön korkeus on noin 1,5 metriä.

Ks. sijainti liite 12.

Kuva 44. Raja pitäjänkartalla.

4.1.45. Vahderpäänvuori 1000039068

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6823437 E: 351325 Z: 144,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	-

Kuvaus:

Osittain sammaloitunut, kivistä koottu rajamerkki, jonka keskellä viisarikivi pystyssä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 25.5. Vahderpäänvuoren länsipuoleisen mäen korkeimmalla kohdalla, avonaisella rajalinjalla, sankan kuusimetsän reunassa on voimakkaasti sammaloitunut kivistä rakennettu rajamerkki. Sen koko on noin 1,5 x 1,5 metriä ja korkeus suurimmillaan noin 1 metri. Merkki on rakennettu suurten luonnonkivien päälle asetuista ohuista kivipaaseista, joiden päälle on asetettu kolme viisarikiveä vierekkäin, rajalinjan suuntaisesti. Keskellä oleva viisarikivi on viereisiä korkeampi. Rajamerkki on Sammaliston ja Vahderpään historiallisten kylätonttien rajalla ja voidaan määritellä kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohde oli muinaisjäännösrekisterissä ennen inventointia muuna kulttuuriperintökohteena. Ks. sijainti liite 7.

Kuva 45. Vahderpäänvuoren sammaloitunut rajamerkki, kuvattu koillisesta.

4.1.46. Riihenkiuas, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807496 E: 346163 Z: 90,00 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kangasalan Saarikylissä, keskellä Raronsalon saarta, Pietarinmaalla, Saarikylentiestä 33 metriä itäkoilliseen on vanha rajamerkki. Se on merkinnyt Raronsalon, Tarkeelan ja Apajanpohjan rajojen risteyskohtaa. Rajamerkki on mainittu asiakirjoissa jo vuonna 1510 nimellä Riihenkiuas (tai Raronkiuas). Paikalla mainitaan olleen joko vanhan riihen pohja tai paikalle on rakennettu kiuas rajamerkiksi.

Kohde tarkastettiin 13.4. Peltoalueiden kulmauksessa, pusikoiden juuressa on lähes maan tasainen kiviröykkiö. Röykkiö on pyöreähkö ja sen halkaisija on noin 2 metriä ja korkeus noin 0,3 metriä. Röykkiön kivet ovat luonnonkiviä, joiden koko vaihtelee noin nyrkinkokoisesta muutamaan kymmeneen senttiin.

Ks. sijainti liite 17.

Kuva 46. Rajamerkkinä toiminut riihenkiukaasta on jäljellä matala röykkiö. Kuvattu lounaasta.

4.1.47. Koivisto, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807496 E: 346163 Z: 111 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	GPS Maastomittaus
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 22.4. Suomatkan historiallisen kylätontin koillispuolella, nuorta vesakkoa kasvavan hakkuuaukean keskellä, yli 2 metrisen kiven vieressä on kivinen rajapyykki. Se on mainittu jo isojakokartalla ja kyseessä on Suomatkan ja Keson historiallisten kylien välinen rajapyykki. Voimakkaasti sammaloituneen, neliskulmaisen rajapyykin koko on 1 x 1,2 metriä, ja se on tehty kulmikkaista luonnonkivistä. Keskellä on viisarikivi, jossa on epäselvä numero (mahdollisesti 280) ja jonka päälle on maalattu sinistä väriä. Viisarikiven korkeus on noin 0,6 metriä.

Ks. sijainti liite 11.

Kuva 47. Sammaloitunut rajapyykki, kuvattu pohjoisesta.

4.1.48. Tyrväniemenpyykit, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	2
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810430 E: 351233 Z: 108 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	GPS Maastomittaus (alemman rajamerkin sijainti)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohteet tarkastettiin 4.5. Kangasalan kirkolta noin 10 kilometriä kaakkoon sijaitsevan Raikunjärven etelärannalla, Likolahteen työntyvän kallioisen niemen pohjoisrinteen yläosassa on kaksi kivistä rajapyykkiä viiden metrin etäisyydellä toisistaan. Toinen pyykki sijaitsee hieman lähempänä rantaa, alempana rinteessä. Pyykit on mainittu isojakokartassa (H33:10/1 Heponiemi) Tyrväniemenpyykeinä, Kangasalan ja Pälkäneen rajalla.

Rajamerkit ovat samanlaisia, molemmissa pyykeissä on neliskulmaisen, noin 1 x 1 metrin kokoisen kiviperustuksen keskellä litteä viisarikivi. Perustat ovat sammaloituneita ja niiden korkeus on noin 30 cm ja ne erottuvat maastosta melko heikosti. Keskellä olevien viisarikivien korkeus on noin 50 cm, eikä niissä ole merkintöjä.

Ks. sijainti liite 13.

Kuva 48. Ote isojakokartasta, keskellä Tyrväniemenpyykit.

Kuva 49. Hieman lähempänä rantaa ja rinteen reunaa sijaitseva rajamerkki. Kuvattu kaakosta.

Kuva 50. Ylärinteessä sijaitseva pyykki. Kuvattu kaakosta.

4.1.49. Lehtisvuori, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6829878 E: 359268 Z: 185,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS Maastomittaus
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 25.5. Kangasalan ja Oriveden kuntien rajalla, Ponsan ja Suomaseman välisellä metsäalueella sijaitsevan korkean Lehtisvuoren laella on suuri rajapyykki. Neliskulmaisen kiviperustuksen koko on noin 2 x 2 metriä ja sen kaikilla sivuilla on noin 70 cm korkea viisarikivi. Keskellä on suuri viisarikivi, jonka koko on noin 0,5 x 0,5 metriä ja sen korkeus on noin 1,3 metriä. Noin 5–7 metrin säteellä isosta rajamerkistä pohjoiseen ja luoteeseen on suuret yksittäiset kivet (0,4 x 0,6 x 1 m) rajalinjan kulkua osoittamassa. Ks. sijainti liite 3.

Kuva 51. Lehtisvuoren laella oleva suuri rajamerkki. Kuvattu luoteesta.

4.1.50. Korvenvuorenkallio, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6830875 E: 357717 Z: 135,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	GPS Maastomittaus
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 25.5. Kangasalan ja Oriveden kuntien rajalla, Korvenvuorenkallio- nimisen metsäalueen eteläosassa, mänty- ja kuusimetsäisellä kallioalueella on suuri rajamerkki. Se on rakennettu soikean kiviperustan päälle, jonka koko on 2 x 2,5 metriä, korkeus noin 0,8 metriä. Keskellä on noin 1,8 metriä korkea viisarikivi, jonka vieressä on neljä matalampaa viisarikiveä, joiden korkeus on noin 1,1 metriä. Aivan rajapyykin vierestä on ajettu metsäkoneella, mutta kivirakenne on ehjä. Isosta pyykistä noin kolme metriä kaakkoon on pystyssä pienehkö yksittäinen viisarikivi. Ks. sijainti liite 3.

Kuva 52. Korvenvuorenkallion rajapyykki, kuvattu pohjoisesta.

4.1.51. Isonniitunpyykit, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	4
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6830668 E: 357081 Z: 120,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS Maastomittaus
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 25.5. Oriveden ja Kangasalan rajalla, Ponsantien länsipuolella, aivan tien vieressä metsässä on noin 0,6 metriä korkea kolmionmuotoinen kivi, jonka takana on noin 2 metriä korkea uudempi kivipaalu rajamerkinä. Tästä pari metriä länteen, pienen rinteön reunalla on suuren kiven viereen ja päälle kasattu rökkiö, jonka vieressä on kaatunut ja sammaloitunut viisarikivi. Parin metrin päässä rökkiöstä länteen on yksittäinen kolmionmuotoinen lohkottu kivimerkkaamassa rajalinjan kulkua. Ks. sijainti liite 3.

Kuva 53. Rajamerkinä kolmiomainen luonnonkivi (taustalla), jonka lähellä korkea kivipaalu.

Kuva 54. Kivipaalun vieressä on luonnonkiven juureen kasattu rökkiö, ja yksittäinen kivi osoittamassa rajan kulkua.

4.1.52. Kojola 211010034

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811519 E: 351723 Z: 95,00 (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Esko Sarasmo 1955. Tarkastus/ koekaivaus Teija Nurminen 1993, inventointi
Löydöt:	KM 28102, E-tyypin keihäänkärki

Kuvaus:

Rautakautinen asuinpaikka sijaitsee Kangasalan kirkolta noin 11 kilometriä itäkaakkoon, Lintulan kylästä n. 380 lounaaseen, Heposelän rannalla. Kohde on järven kapeimmalla kohdalla, noin 100 metriä rannasta pohjoisluoteeseen, pienen kallioisen mäen länsipuolella, noin 50 metriä länteen Kojolan päärakennuksesta. Paikalta on löydetty viikinkiaikainen keihäänkärki vuonna 1954 ja pienialaisessa koekaivauksessa vuonna 1955 havaittiin pieni kiveys, kulttuurikerrosta ja muutamia paloja keramiikkaa. Kohdetta tutkija pitää mahdollisena asuinpaikan jäännöksenä, vajavaisena polttohautana tai ”saviastioita käyttäneen ruokakunnan miehen muistolta”. Vuoden 1993 inventoinnin yhteydessä leirikeskuksesta luovutettiin toinen E-tyypin keihäänkärki.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 15.4. Kohde käytiin tarkastamassa, koska esitöissä ei saatu selville, miksi kohde oli poistettu muinaisjäännösrekisteristä.

Paikalla toimii yhä leirikeskus ja pihapiiri on hoidettua. Maastossa on havaittavissa muutamia lohkaraisista kivistä tehtyjä kivikkoja/ rökkiöitä, mutta ne voivat liittyä resentiin toimintaan alueella. Alueella on tehty vain pienialainen kaivaus vuonna 1955, eikä tulos ollut raportin mukaan tyydyttävä. Pienialainen kaivaus ei rajaa pois mahdollisuutta, että alueella voisi mahdollisesti olla säilyneitä kulttuurikerroksia laajemmaltikin, varsinkin kun vuoden 1993 inventoinnissa saatiin toinen keihäänkärki.

Kohde oli poistettu muinaisjäännös, mutta sitä ehdotetaan palautettavaksi rekisteriin kiinteänä muinaisjäännöksenä. Aluerajaus perustuu maastotarkastukseen, jossa rajattiin potentiaalinen muinaisjäännösalue. Muinaisjäännöksen säilyneisyyden ja tarkemman rajauksen selvittäminen vaatii koekaivausta tai tarkkuusinventointia.

Ks. sijainti liite 13.

4.2. Muut kulttuuriperintökohteet

4.2.1. Pispala (Pispala) 1000029784

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat, kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6823561 E: 352278 Z: 90,00–97,50 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan Kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Pispalan kylä sijaitsee Längelmäveteen kuuluvan Pispalanselän länsirannalla, Kangasalan kirkosta noin 10 kilometriä koilliseen. Pispalan kylässä on ollut vuoden 1540 maakirjan mukaan kaksi taloa ja talot näkyvät vuoden 1635 maakirjakartassa. Historiallinen kylätontin paikka sijoittuu Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman mukaan nykyisen Brusilan talon tienoille. Kyläpaikka on edelleen asuttu ja rakennettua. Pispalanlahti on ulottunut melkein kylätontille saakka vielä 1700-luvulla.

Kirsi Luoto inventoi kylätontin aluetta vuonna 2014 ja yhä asuttuna kyläpaikkana totesi sen olevan muu kulttuuriperintökohde. Hän havaitsi kylätontin länsilaidalla kivipenkereen, todennäköisesti 1800–1900-luvuilta.

Tarkastushavainnot 2021:

Pispalan kylätontin aluetta ei tarkastettu tässä inventoinnissa tarkemmin, koska maastossa ei havaittu suuria muutoksia vuoden 2014 inventointiin verrattuna. Kylätontin pohjoispuolella oleva metsäinen saareke tarkastettiin, koska isojakokartalla sinne on merkitty tuulimylly. Mäen alue on kuitenkin rakennettua ja hoidettua pihapiiriä. Taloa ympäröivässä mäntymetsikössä oli paikoin kivikkoista, mutta mitään selkeitä rakenteita ei havaittu. Ks. sijainti liite 7.

Kuva 55. Pispalan kylätontti ja tuulimylly isojakokartalla.

Kuva 56. Pispalan kylätontin pihapiiriä. Kuvattu pohjoisesta.

4.2.2. Vahderpää (Vahderpää) 1000024390

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6822128 E: 351638 Z: 90–95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan Kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Vahderpään kylätontti sijaitsee Kangasalan kirkosta 8,8 kilometriä koilliseen. Vahderpään kylässä on ollut kaksi taloa vuoden 1540 maakirjan mukaan, Mattila ja Heikkilä. Mattila on halottu vuonna 1619 ja vuoden 1635 maakirjakartassa näkyvät nämä kolme taloa. Kulttuuriympäristöohjelman mukaan vanha kylätontti on sijainnut nykyisen Anttilan tilan kohdalla, perustuen isojakokarttaan.

Vuoden 2007 inventoinnissa havaittiin nykyisen Anttilan tilan kaakkoispäässä, aivan tien varrella vanhan rakennuksen pohja, jossa on mm. kiuaskiveä ja tiiltä. Kylässä on säilynyt isojaon aikaiset tielinjat sekä kylätontin koillispuolella oleva leveä kiviaita. Kylätontti on osin rakennettu, mutta Jussilan inventoinnin mukaan kylätontin sisällä on todennäköisesti vielä jäljellä säilyneitä rakenteita ja kulttuurikerroksia.

Tarkastushavainnot 2021:

Vahderpään kylätontin alue tarkastettiin 21.4. Tilan alue on yhä asuttu, eikä maastossa ole tapahtunut muutoksia vuoden 2007 inventointiin nähden. Längelmäveden pinta on ulottunut lähes kylätontille saakka ennen Kaivannon kanavan puhkeamista v. 1830 ja vanha rantatörmä on nähtävissä kylätontin lounaispuolella. Kylätontin kaakkoispuolisen pellon länsireunassa, vanhan rantatörmän päällä on kivikkoa, mahdollisesti rantakivikkoa tai pellolta raivattuja kiviä. Sen eteläpuolella, pellon ja metsän kulmassa on röykkiö, joka voi liittyä historiallisen kylätontin rakenteisiin. Röykkiön keskellä kasvaa suuri puu, joka on kaatunut. Röykkiön koko on noin 1,5 x 2 metriä ja sen korkeus on noin 1,2 metriä. Havaintojen perusteella kylätontin rajausta laajennettiin hieman etelään. Ks. sijainti liite 9.

Kuva 57. Ote Vahderpään kylän maakirjakartasta.

Kuva 58. Sammaliston ja Vahderpään kylät pitäjänkartalla.

4.2.3. Sammalisto (Sammalisto) 1000024383

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6822123 E: 350343 Z: 90–98,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan Kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Sammaliston historiallinen kylätontti sijaitsee noin 7,7 kilometriä Kangasalan kirkosta koilliseen. Kylässä mainitaan jo vuonna 1559 yksi asukas. Sammalisto toimi vuosina 1729–1791 sotilasvirkatalona. Kylä on kehittynyt tilan ympärille ja sen läheisyydessä on kulttuuriympäristöohjelman mukaan ollut useita torppia. Isojaon aikainen kylätontti on sijainnut Sammaliston tilakeskuksen paikalla mäenkumpareella. Alueella on runsaasti jäljellä rakentamatonta puutarhaa ja pihaa, jossa voisi olla jäljellä vanhimman asutuksen kerrostumia. Jussila tarkastanut lähipellot havaitsematta mitään mainittavaa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Tilakeskus on nykyisin asumaton, mutta hoidettu. Vanhan tilakeskuksen eteläreunalla, vanhan Orivedelle menevän tielinjauksen pohjoispuolella on säilynyttä kiviaitaa vanhan tontin pituudelta. Ks. sijainti liite 9.

Kuva 59. Sammaliston kylätontilla säilynyt kiviaita. Kuvan oikeassa laidassa vanha Orivedelle menevä tielinjaus. Kuvattu lännestä.

4.2.4. Suomatka (Suomatka by) 1000015366

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat, kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6819249 E: 347683 Z: 97,00–100,00 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Muinaisjäännösalueen keskipiste (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi Kalle Luoto 2008. Konekaivutyön arkeologinen valvonta
Aikaisemmat löydöt:	KM 2008093:1, punasavikeramiikkaa

Kuvaus:

Suomatkan kylätontti sijaitsee Kangasalan kirkosta neljä kilometriä koilliseen. Maakirjan mukaan Suomatkan kylässä on 1540-luvulla ollut kaksi taloa, joista toinen halottiin 1763. Kylätontin oletetaan sijainneen nykyisen Mäkelän tilakeskuksen alueella peltöjen ympäröimän kaksiosaisen mäenkumpareen länsiosassa. Vielä vuoden 1777 kartassa kylä on sijainnut kapealla kannaksella Längelmäveden Pahalahden ja Vesijärven Suomatkanlahden välillä; järvien pinta on sittemmin hieman laskenut. Kylän itäosassa kulkenut vanha tielinja on yhä havaittavissa maastossa rakentamattomana kaistana. Kylän rakennukset ovat todennäköisesti sijainneet enimmäkseen vanhan tielinjan länsipuolella, mutta maastohavaintojen perusteella myös sen itäpuolella. Tilan pihapiirissä on näkyvissä kivijalan jäännöksiä. Kylätontin itäosaan tehdyn kevyenliikenteen väylän arkeologisessa valvonnassa (Luoto) ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksestä. Moderni maankäyttö ja tienrakennustyöt ovat todennäköisesti tuhonneet muinaisjäännöksen tältä osin.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin aluetta ei tarkastettu lähemmin tässä inventoinnissa, koska alue säilynyt ennallaan vuoden 2008 valvontaan nähden.

Ks. sijainti liite 11.

4.2.5. Parvela 1000024378

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6813361 E: 348974 Z: 90–95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Parvelan kylä sijaitsee 6,7 kilometriä Kangasalan kirkolta kaakkoon. Kylä on mainittu ensimmäisen kerran jo vuonna 1450 Satakunnan erämaaluettelossa. Kylässä on ollut vuoden 1540 maakirjan ja 1635 maakirjakartan mukaan kaksi taloa. Se yhdistettiin 1636 yksinäistaloksi ja halottiin jälleen 1751. Maakirjakartan mukaan kylä olisi sijainnut nykyisen talon läheisyydessä, sen luoteispuolella. Jussila mukaan 1700-luvun lopun isojakokartassa kylä näyttäisi sijainneen nykyisin autiona olevalle pelto- ja niittyalueella sekä pitäjänkartan mukaan kylätontti sijoittuu myös tuolle talon luoteispuolella olevalle peltoalueelle.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 27.4. Nykyisen tilan päärakennuksen luoteispuolella on vanhan rakennuksen kivijalka, jonka keskellä on kivistä ja tiilistä koostuva uunin röykkiö. Kivijalan koko oli noin 4 x 6 metriä. Vanhan kylätontin alue rajautuu selkeästi ympäröivän metsäalueen ja peltojen väliin. Talon pihapiirissä ja puutarhassa on kasattuja kivikkoja ja peltojen reunoilla on raivausröykkiötä. Pihapiiri on melko hoitamaton ja muutamat pystyssä olevat piharakennukset vanhoja. Kylätontin eteläreunalla on vanhan navetan kivijalka. Kylätontin alueella on paljon rakentamatonta pihapiiriä, jossa voi olla säilyneitä kulttuurikerroksia. Ei muutoksia kohteen aikaisempaan rajaukseen.

Ks. sijainti liite 12.

Kuva 60. Parvelan kylä Heponiemen isojakokartassa vuodelta 1774.

Kuva 61. Edustalla kylätontilla havaittu kivijalka, taustalla nykyisen tilan päärakennus. Kuvattu lännestä.

4.2.6. Heponiemi 1000024358

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6812803 E: 349575 Z: 90–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Heponiemen kylätontti sijaitsee Kangasalan kirkosta 7,7 kilometriä kaakkoon. Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman mukaan Heponiemen kylä on syntynyt vanhan vesireitin varrelle. Heponiemen kylä on mainittu jo vuonna 1441 ja vuoden 1540 maakirjan mukaan kylässä oli jo 12 taloa. Taloja yhdisteltiin vuosien aikana ja vuoden 1635 maakirjakartan mukaan kylässä oli 6 taloa. Ennen Kaivannon kanavan puhkeamista vuonna 1830 vedenpinta on yltänyt lähemmäksi kylätonttia. Kylärakenne säilyi tiiviinä 1900-luvun alkuun saakka, jolloin taloja ryhdyttiin siirtämään sivummalle. Isojako- ja pitäjänkarttojen mukaan kylätontti näyttäisi sijainneen pääosin nykyisten talojen kohdalla ja niiden pohjoispuolella. Alueen pohjoisosassa kallion eteläreunalla Jussila (2007) on havainnut kellarikuopan jäännökset. Hänen mukaansa alueella voi olla vanhimman historiallisen ajan asutuksen kerrostumia.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 29.4. Historiallisen kylätontin alue on yhä asuttua. Talojen pihapiireissä ja niiden väleissä on paljon rakentamatonta maastoa ja pieniä peltoalueita. Alueen pohjoisosan talojen pihapiirissä näkyy vanhojen rakennusten kivijalkoja. Kylätontin aluerajausta laajennettiin hieman etelään vanhojen karttojen ja maastohavaintojen perusteella.
Ks. sijainti liite 12.

Ks. Kuva 90, S. 128

4.2.7. Raiku 1000024382

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811276 E: 350779 Z: 95–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007, inventointi Museoviraston koekaivausryhmä 2016, valvonta
Aikaisemmat löydöt:	KM 40637:1–4, metalliesineitä

Kuvaus:

Raikun (Raikku) kylä sijaitsee Kangasalan kirkosta 9,6 kilometriä kaakkoon, Heposelän etelärannalla. Raikun kylän miehiä mainitaan asiakirjoissa jo vuonna 1427. Vuoden 1540 maakirjan mukaan kylässä oli neljä taloa. Raikun vanha kylätontti on sijainnut kulttuuriympäristöohjelman ja isojakokartan mukaan nykyisen Kylä-Siurolan ja Laurilan sekä osin myös Uotilan tilakeskusten alueella. Paikka on varsin rakennettua, mutta siellä on myös suhteellisen paljon rakentamatonta pihamaata ja peltoa, jossa voi olla jäljellä vanhimman kyläasutuksen kerrostumia.

Vuonna 2015 toimitettiin Ylä-Laurilan tilan alueelta löytyneitä metalliesineitä Museovirastoon. Yksi löydöistä on rautakautinen tappikoristeinen tasavartinen solki. Museoviraston koekaivausryhmä on tehnyt Raikun historiallisen kyläpaikan ympäristössä arkeologista valvontaa vuonna 2016.

Tarkastushavainnot 2021:

Raikun kylätontin alue tarkastettiin 29.4. Kylätontin alue on yhä asuttua ja alueella on muutama uusi rakennus. Rakennusten välissä ja ympärillä on kuitenkin paljon rakentamatonta pihamaata ja puutarhaa. Kylätontin koillisosassa, koivumetsässä lähellä rantaa on kivikkoja, jotka voivat liittyä vanhempaan asutukseen. Raikun kylätontin aluerajausta laajennettu kattamaan koko kylätontin alue, vanhojen karttojen ja maastohavaintojen perusteella.

Ks. sijainti liite 13.

Kuva 62. Raikun kylä isojakokartalla.

Kuva 63. Raikun ja Paalilan kylät pitäjänkartalla.

4.2.8. Mäyrä 1000012368

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6828607 E: 356379 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kylätontin keskikoordinaatti
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan Kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Mäyrän kylä sijaitsee 16,4 kilometriä Kangasalan kirkosta koilliseen, Vesijärven rannalla. Vuoden 1540 maakirjan mukaan kylässä on ollut kolme taloa, jotka näkyvät myös vuoden 1635 maakirjakartassa. Talot ovat sijainneet Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman mukaan Mäyränlahden kaakkoisrannalla mäenkumpareen laella, missä sijaitsevat nykyisin Mikkolan ja Anttilan tilakeskukset. Kumpare on osin kallioinen ja suureksi osaksi rakennettua aluetta. Jussilan (2007) inventoinnin mukaan maaperässä on tuskin paljoakaan jäljellä vanhimmasta asutuksesta ja sen takia kohde oli poistettu muinaisjäännösrekisteristä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 19.4. Vanhan kylätontin alue on yhä asuttua ja pihapiirit hoidettuja. Talojen ympärillä olevat piharakennukset ovat pääosin vanhoja ja pieniä, eikä maastoa näytä olevan muokattu laajalti. Rakennusten ympärillä on paljon rakentamatonta pihapiiriä, jonka alla voi hyvin olla säilyneitä kulttuurikerroksia vanhemmasta asutuksesta.

Mäyrän kylätonttia ehdotetaan palautettavaksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena. Kohteelle tehtiin aluerajaus vanhojen karttojen ja maastohavaintojen perusteella.

Ks. sijainti liite 4.

Kuva 64. Mäyrän kylätontin alue mäenkumpareen keskellä, kuvattu kaakosta.

Kuva 65. Mäyrän kylän alue isojakokartalla, kuvan keskellä.

4.2.9. Lihasula 1000012365

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6828472 E: 349638 Z: 85–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan Kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Lihasulan kylä sijaitsee Kangasalan kirkosta 10,7 kilometriä pohjois-koilliseen, Vesijärveen laskevassa rinteessä. Kylässä on ollut vuoden 1540 maakirjan ja vuoden 1635 maakirjakartan mukaan kaksi taloa, vähän myöhemmin enää yksi. Lihasulan kylätontti sijaitsee edelleen samalla paikalla. Alue inventoitiin Timo Jussilan toimesta vuonna 2007, jolloin vanhan kylätontin aluetta pidettiin niin rakennettuna, ettei pidetty todennäköisenä, että alueelta olisi paikannettavissa varhaisempia asutuskerrostumia. Läheisiltä pelloilta on löytynyt tavanomaista historiallisen ajan tavaraa, mm. liitupiipun kappaleita. Jussila ehdottanut kohdetta käsiteltäväksi tuhoutuneena kylätonttina.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 30.4. Lihasulan kylässä toimii maatalouskeskus ja pihapiiri on hyvin hoidettua. Kylätontin alueelle on tehty joitakin uusia rakennuksia, mutta pääosin rakennuskanta on vanhaa. Alueella on myös paljon rakentamatonta pihapiiriä, jonka alla voi hyvinkin olla säilyneitä kulttuurikerroksia.

Lihasulan kylätontti on ollut poistettu muinaisjäännös, mutta vanhojen karttojen ja maastohavaintojen pohjalta sitä ehdotetaan palautettavaksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, Kangasalan muitten historiallisten kylätonttien tapaan. Aluerajaus tehtiin vanhojen karttojen ja maastohavaintojen perusteella.
Ks. sijainti liite 2.

Kuva 66. Lihasulan kylätontin pihapiiriä. Kuvattu idästä.

Kuva 67. Lihasulan kylä vuoden 1635 maakirjakartalla.

4.2.10. Tohkalan kylätontti 1000012373

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6825758 E: 354868 Z: 85–90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Tohkalan tilan koordinaatit, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Tohkalan kylässä on ollut kaksi taloa vuoden 1540 maakirjan mukaan ha ne näkyvät vuoden 1635 maakirjakartassa. Kulttuuriympäristöohjelman mukaan isojaon aikainen kylätontti on sijainnut nykyisen Karppilan talon tienoilla, joskin vuoden 1635 kartan mukaan tontin paikantaminen on vaikeaa. Kylätontin alue on hyvin rakennettua ja kauttaaltaan myllättyä. Siitä ei Jussilan (2007) mukaan ole miltään osin muinaisjäännökseksi.

Tarkastushavainnot 2021

Kylätontti tarkastettiin 20.4. Historiallisen kylätontin alueella sijaitsee maatila, ja tontin eteläpuolta on muokattu ja alueelle on rakennettu iso navetta ja pihatto. Köyräntien oikealla puolella tien vieressä on kuitenkin rakentamaton kaistale pihapiiriä ja muutama pieni, vanha rakennus. Vanhan Kangasala-Orivesi- tien, Tohkalanraitin ja Köyräntien risteyksessä on vanhan rakennuksen lohkotuista kivistä tehty osittain hajonnut kivijalka. Isojakokartan (H35:29/1–4) mukaan tonttialue on jatkunut myös Tohkalanraitin pohjoispuolelle, joka on nykyisin peltona. Veden pinta yltänyt vielä 1800-luvun alussa lähes tilan pihattoon saakka.

Tohkalan kylätontti on ollut poistettu muinaisjäännös, mutta vanhojen karttojen ja maastohavaintojen pohjalta sitä ehdotetaan palautettavaksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, Kangasalan muitten historiallisten kylätonttien tapaan. Aluerajaus tehtiin vanhojen karttojen ja maastohavaintojen perusteella.
Ks. sijainti liite 5.

Ks. Kuva 42, s. 74

4.2.11. Neulaniemen kylätontti 1000012371

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6828607 E: 356379 Z: 90–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kylätontin keskikoordinaatti (GPS maastomittaus)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan Kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Neulaniemen kylä sijaitsee 15,2 kilometriä Kangasalan kirkolta koilliseen. Vuoden 1540 maakirjan mukaan Neulaniemessä on ollut yksi talo. Se on halottu kahtia 1533 ja vuoden 1635 maakirjakartassa näkyvät nämä kaksi taloa. Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman mukaan ryhmäkylä on isojaon aikana sijainnut nykyisellä, Tapanilan ja Ala-Heikkilän tilakeskukset käsittävällä, varsin rakennetulla kylätontilla. Jussilan (2007) mukaan vuoden 1635 maakirjakartan perusteella varhaisempaa kylätontin paikkaa on hyvin vaikeaa paikantaa, Neulaniemen ja Ponsan kartta ei oikein täsmää maastoon. Jussila tarkastanut ympäröiviä peltoja ja havainnut liitupiipun kappaleita. Rantaviiva on sijainnut useita metrejä lähempänä kylätonttia 1800-luvulle saakka, jolloin Längelmäveden pinta laski useita metrejä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 19.4. Vanhan kylätontin alue on yhä asuttua. Talojen ympärillä on pieniä ja vanhoja piharakennuksia, rakentamatonta puutarhaa ja pihapiiriä. Vanhiman kylän rakenteita ja kulttuurikerroksia voi olla säilynyt maaperässä rakentamattomilla alueilla.

Neulaniemen kylätontti oli poistettu muinaisjäännös. Inventoinnin maastohavaintojen perusteella Neulaniemen kylätonttia ehdotetaan palautettavaksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Aluerajaus tehtiin vanhojen karttojen ja maastohavaintojen perusteella. Ks. sijainti liite 4.

Kuva 68. Neulaniemen kylä maakirjakartalla.

Kuva 69. Neulaniemen kylän alue isojakokartalla, kuvan keskiosassa.

4.2.12. Härtsiä (Kautiala), uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat, kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6825518 E: 354330 Z: 90–95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kylätontin keskikoordinaatti, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

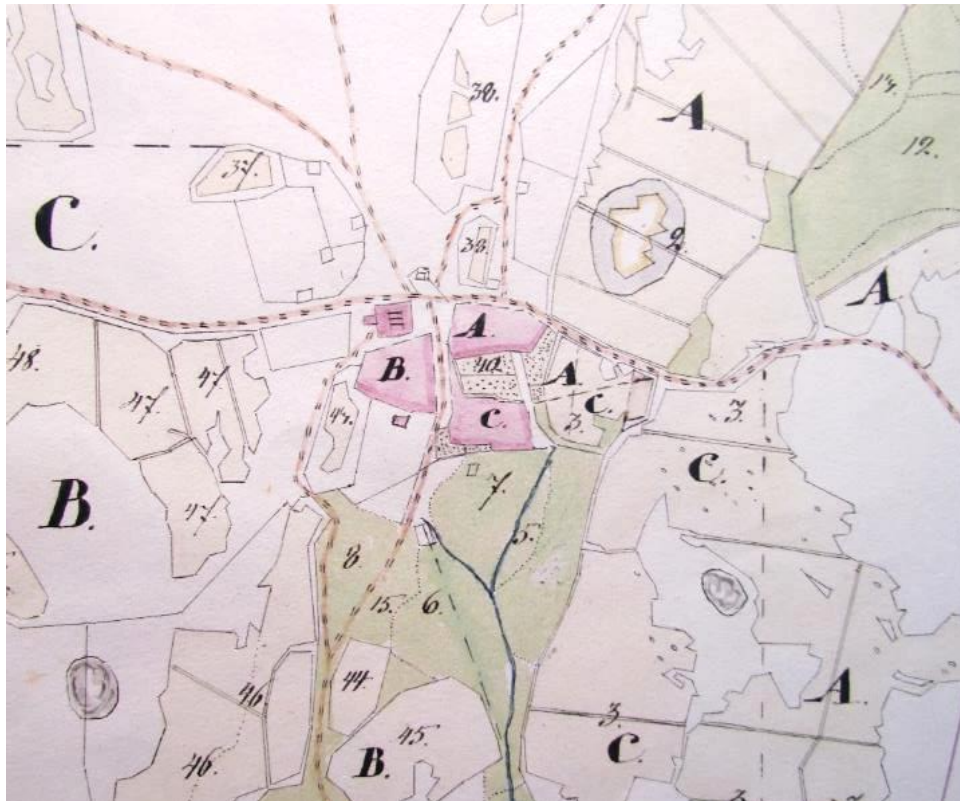
Kautialan kylä sijaitsee Kangasalan kirkosta noin 12,9 kilometriä koilliseen. Kautiala eli Härtsiä mainitaan vuoden 1540 maakirjassa, jolloin siellä on ollut yksi talo. Se on halottu vuonna 1584 Yliseksi ja Alaseksi. Isojakoon mennessä kylässä on ollut neljä taloa. Kylätontti sijoittuu Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman mukaan nykyisen Ylisen tilakeskuksen kohdalla. Kylän aluetta ei tarkastettu vuoden 2007 inventoinnissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 20.4. Isojakokartan (H33:5/1–8) mukaan historiallinen tonttialue rajautuu pelkästään vanhan Kangasala-Orivesi- tien eteläpuolelle. Historiallisen kylätontin alue on asuttua, paikalla on vanhoja asuttuja rakennuksia sekä autioituneita vanhoja rakennuksia. Rakennusten ympärillä on paljon rakentamatonta pihapiiriä, jonka alla voi hyvin olla säilyneitä kulttuurikerroksia vanhemmasta asutuksesta. Kylätontin alueella teiden vierustoilla on huonosti säilyneiden kiviaitojen jäännöksiä. Längelmäveden pinta on ulottunut vielä 1830-luvulle saakka lähes kylätontille saakka. Tien pohjoispuolella toimii hevostalli, jonka alueella maastoa on paikoin muokattu reilustikin.

Kautialan kylän Ylisen talosta noin 40 metriä itään on ollut lähde, josta löydetty 30 kappaletta ruotsalaisia rahoja. Lähteestä on tehty kaivo. (Luho 1939:22)

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.
Ks. sijainti liite 5.

Kuva 70. Kautialan kylä Pispalan isojakokartalla.

Kuva 71. Kautialan ja Tohkalan kylät pitäjänkartalla.

4.2.13. Köyrä, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat, kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Mahdollinen muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6827857 E: 352524 Z: 90–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Nikkilän tilan keskikoordinaatti
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Köyrän kylä sijaitsee 13,5 kilometriä Kangasalan kirkosta koilliseen, Vesijärven rannalla. Köyrän kylässä on vuoden 1540 maakirjan mukaan ollut 5 taloa. Isojaon aikaan 1774–75 kylän maat on jaettu talojen kesken, mutta kyläryhmä pysyi tiiviinä. Talot Möhkölä, Nikkilä, Kylä-Mattila ja Eerola olivat talousrakennuksineen rakennettu rantatörmälle hyvin ahtaaksi rivikyläksi. Näiden lisäksi Vainio-Mattilan ympäristössä asui itsellisiä ”kylänä” torpissaan. Taloja halottiin 1800-luvun aikana, jolloin Palttala ja Vainio-Mattilan talot siirtyivät kauemmaksi ryhmäkylästä nykyisille paikoilleen. Uusjaon aikaan 1900-luvun alkupuolella Möhkölä, Kylä-Mattila ja Eerola siirrettiin nykyisille paikoilleen. Vanhan kylätontin paikalla rantatöyräällä on enää Nikkilän tila.

Tarkastushavainnot 2021:

Köyrän historiallinen kylätontti jää kaava-alueen ulkopuolelle, eikä aluetta tarkastettu tässä inventoinnissa maastossa. Köyrän alueella on toiminnassa oleva tila, jonne pääsy oli rajattu portilla. Ilmakuvien ja maastokartan perusteella alueella on paljon rakentamatonta pihapiiriä, jossa historiallisen kylätontin rakenteita on voinut säilyä. Historiallisen kylätontin alue rajattiin uutta ja vanhoja karttoja vertailemalla muuksi kulttuuriperintökohteeksi.

Ks. sijainti liite 6.

Kuva 72. Köyrän kylä maakirjakartalla.

Kuva 73. Köyrän kylän alue isojakokartalla.

4.2.14. Kesomalahti (Keso), uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat, kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6820953 E: 348176 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Keson kylä sijaitsee Kangasalan kirkolta 5,1 kilometriä koilliseen. Kesossa (ennen Kesomalahti) on ollut neljä taloa vuoden 1540 maakirjan mukaan, jotka näkyvät vuoden 1635 maakirjakartassa. 1700-luvun aikana taloja halottiin ja 1770-luvulta lähtien ne ovat sijainneet erillään, nykyisillä paikoillaan. Vanha kylätontti sijaitsee maakirjakartan mukaan nykyisen Eerolan tilan alueella, Kesontien mutkan molemmin puolin. Kulttuuriympäristöohjelman mukaan isojaon aikainen kylätontti on sen sijaan sijainnut Aatisen talon kohdalla.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 22.4. Isojakokartan (H34:6/1–18 Keso) mukaan kylätontti on sijainnut Eerolan tilan alueella, tienmutkan molemmin puolin. Vanha tielinja on kulkenut nykyisin tyhjänä olevan tonttimaan länsipuolelta. Kylätontin länsireunaan on tehty uudisrakennuksia, maasto näyttää muokatulta, eikä niiden alueella ole varmaankaan säilynyt kiinteitä muinaisjäännöksiä. Vanhan kylätontin keskiosa on peltona ja sen läpi, pellon itäreunaan on vedetty maakaapeli. Historiallisen kylätontin rakenteita voi kuitenkin olla säilynyt tyhjän tontin ja Eerolan tilan rakentamattomalla piha-alueella.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. sijainti liite 10.

Ks. Kuva 96, s. 133. Keson kylä isojakokartalla.

4.2.15. Paalila (Lintula), uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811702 E: 352020 Z: 95–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Lintulan päärakennuksen sijainti (GPS maastomittaus)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Paalilan historiallinen kylätontti sijaitsee Kangasalan kirkolta 10,3 kilometriä kaakkoon, Heposelän pohjoisrannalla. Paalilan kylä on mainittu ensimmäisen kerran Satakunnan erämaaluettelossa vuonna 1450. Kylässä on ollut kuusi taloa vuoden 1540 maakirjan mukaan. Maakirjakartassa vuodelta 1635 kylässä on enää kolme taloa, joista yksi on ollut Lintu- niminen. 1600-luvun lopussa kylää alettiin kutsua Lintulaksi. Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman ja vanhojen karttojen perustella Lintulan tila on yhä samalla paikalla. Timo Jussila on inventoinut alueella 2007, mutta ei ole havainnut mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 15.4. Vanhan kylätontin alueella on enää yksi asuttu tila, Lintula, loivan mäen harjanteen päällä. Tästä länteen, Heposeläntien eteläpuolella, kylätontin länsilaidassa, tiestä noin kolme metriä lounaaseen on uunin romahtanut perustus. Uunin perustuksen koko on noin 3 x 3 metriä, korkeus noin 1–1,3 m ja sen ympärillä on siitä romahtaneita kiviä. Uuni on tehty luonnonkivistä, joiden koko on suurimmillaan noin 0,5 m. Uunin keskelle on kasvanut puu, joka on hajottanut rakennetta. Parinkymmentä metriä uunista etelään on rautaromulla täytetty maakellarikuoppa. Kylätontin läheisillä peltosaarekkeilla on havaittavissa pieniä, joskin epämääräisiä kivi-ryökyä, jotka voivat liittyä historiallisen ajan toimintaan.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.
Ks. sijainti liite 13.

Kuva 74. Uunin perustus tyhjällä tontilla, kuvattu pohjoisesta.

Kuva 75. Paalilan kylä Heponiemen isojakokartassa vuodelta 1774.

4.2.16. Keljo, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811449 E: 352911 Z: 95-98,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kylätontin keskipiste, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

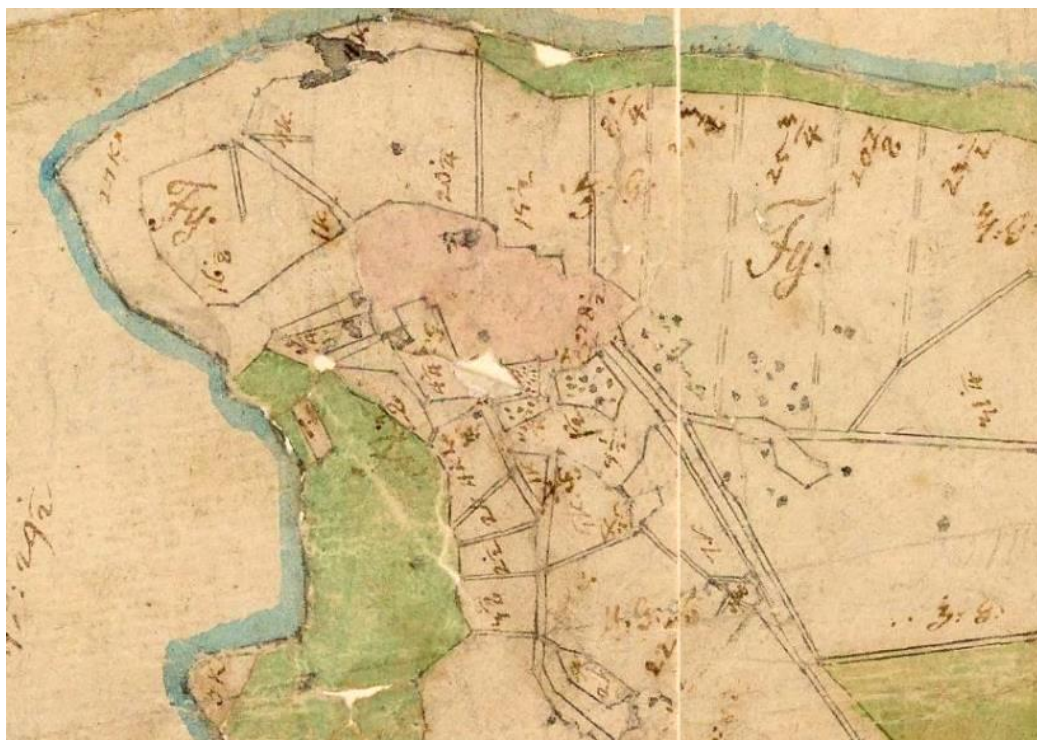
Keljon kylätontti sijaitsee Kangasalan kirkosta 11,1 kilometriä kaakkoon, Heposelän kapean itäosan eteläpuolisella niemellä, Iharinkosken länsipuolella. Keljossa on ollut vuoden 1540 maakirjan mukaan kaksi taloa, jotka yhdistettiin yksinäistaloksi vuonna 1618. Myöhemmin Keljo kuului Liuksialan lahjoitusmaihiin. Vuonna 1698 Keljosta tuli sotilasvirkatalo ja se omisti koko kylän alueet. Keljon tila on edelleen samalla paikalla. Isojakokartan asemoinnin mukaan tonttimaa näyttäisi ulottuvan nykyisen talon luoteispuolelle.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 29.4. Historiallisen kylätontin alue on yhä asuttua ja koko niemen alue on avointa ja hoidettua pihapiiriä. Osa rakennuksista on melko uusia, mutta pihapiirin rakentamattomilla alueilla voi olla jäänteitä vanhemmasta asutuksesta.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. sijainti kartta 14.

Kuva 76. Keljon kylätontti punaisella Heponiemen isojakokartassa vuodelta 1774.

Kuva 77. Keljon kylätontti sijaitsee kumpuilevien peltojen keskellä, Heposelän rannalla. Kuvattu kaakosta.

4.2.17. Monikkala, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811263 E: 354197 Z: 90-95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kylätontin keskipiste, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikrolitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Monikkalan kylä on sijainnut Kangasalan kirkosta 12,3 kilometriä kaakkoon, Iharinkosken pohjoispuolella. Monikkalassa on ollut neljä taloa vuoden 1540 maakirjan mukaan. Kangasalan kirkkoherra osti kaikki neljä taloa vuonna 1583 ja perusti Monikkalan (Rosellin) kartanon. Kirkkoherra kuoli vuoden päästä ja vaimo jatkoi kartanon ylläpitoa vuoteen 1604 saakka. Sen jälkeen Monikkala siirtyi Keljon tapaan Liuksialan lahjoitusmaihin. Monikkalassa on ollut oma mylly. Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman mukaan isojaon aikainen (1765) kylätontti on sijainnut nykyisten Mikkolan ja Rosilan tilakeskusten kohdalla. Alue on rakennettua, eikä sitä tarkastettu vuoden 2007 inventoinnissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 29.6. Historiallinen kylätontti on sijainnut pääosin nykyisen Rosilan tilan alueella, ja osittain Mikkolan tilan eteläpuolella, avoimen peltomaiseman keskellä, selkeästi peltojen rajaamana. Yhä asuttujen tilojen pihapiireissä on vanhoja rakennuksia ja rakentamatonta pihapiiriä. Maaperässä on voinut säilyä kulttuurikerroksia vanhemmasta asutuksesta.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. sijainti liite 14.

Kuva 78. Monikkalan kylä pitäjänkartalla.

Kuva 79. Monikkalan historiallinen kylätontti on sijainnut nykyisten Rosilan ja Mikkolan tilojen alueilla. Kuvattu kaakosta.

4.2.18. Wehoiniemi (Vehoniemi), uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810152 E: 348428 Z: 93–96,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kylätontin keskipiste, maastomittaus (GPS)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Vehoniemen kylä sijaitsee Roineen itäpuolella, Hiedanperän lahden etelärannalla, Kangasalan kirkosta noin 9 kilometriä kaakkoon. Kylä mainitaan rajakäynnin tuomiossa vuonna 1510 nimellä ”Wehoiniemi”. Kylässä on ollut ainakin seitsemän taloa vuoden 1540 maakirjan mukaan. Vuosien mittaan taloja on yhdistelty ja vuoden 1792 isojakokartassa kylässä on ollut enää neljä taloa. Kangasalan kulttuuriympäristöohjelman (2004) mukaan kylätontti on sijainnut nykyisen ryhmäkylän paikalla, kalliokumpareen länsipuolella, Sipilän ja Hallilan tilakeskuksen alueella, joka on varsin rakennettua. Aluetta ei tarkastettu maastossa vuoden 2007 inventoinnissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 12.4. Kylätontin alue on osittain toiminnassa olevan maatilan pihapiiriä. Rantoja on paikoin hieman muokattu, mutta muutoin rakennuskanta on vanhaa ja talojen ympärillä on paljon muokkaamattoman näköistä ja rakentamatonta pihapiiriä. Kylätontin länsilaidalla olevan vanhan tuvan pihapiirissä on talon kivijalka. Maaperässä voi olla säilynyt kulttuurikerroksia ja vanhan kylätontin rakenteita.

Hallilan rakennusten eteläpuolelta on kulkenut isojaon aikainen tielinja Linnan ja Riihimäen talojen ohi niiden eteläpuolelta lähes Saarikylään johtavan tien risteykseen saakka. Tielinja on muuten hävinnyt, paitsi lyhyt osuus on käytössä peltotienä Linnan talon kaakkoispuolella.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. sijainti liite 15.

Kuva 80. Vehoniemen kylä isojakokartalla.

Kuva 81. Vehoniemen kylätontin länsilaidalla havaittu kivijalka. Kuvattu pohjoisesta.

4.2.19. Apajanpohjan kylätontti, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807891 E: 347148 Z: 84–90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kylätontin keskipiste, GPS mittaus maastossa
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Apajanpohjan historiallinen kylätontti sijaitsee Saarikylissä, Roineen rannalla, Kangasalan kirkosta noin 10,5 kilometriä kaakkoon. Apajanpohja on mainittu tuomiokirjoissa jo vuonna 1466. Apajansalon kylässä on ollut vuoden 1540 maakirjan mukaan neljä taloa. Kylän nimen kerrotaan tulleen nuotan pohjalla olleen saaliin eli ”apajanpohjan” purkupaikasta, joka on vanhan tonttialueen kärjessä. Kylätontti on ollut sijainnut ryhmäkylänä isojaon täydennykseen eli vuoteen 1895 saakka, nykyisen Anttilan tilakeskuksen alueella. Kohdetta ei tarkastettu maastossa vuoden 2007 inventoinnissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 12.4. Vanha kylätontti on sijainnut kapealla alueella tien ja rannan välissä. Kylän alue on yhä asuttua, paitsi Tuholan vanhan tilan alue kylätontin länsilaidassa on autiona. Anttilan talon luoteispuolella, uuden talon vieressä on vanhan rakennuksen kivijalka. Rannassa lähellä *Kallioniemi 2* – irtolöytöpaikkaa on mahdollisesti vanhan saunan kivijalka ja kiukaan jäännökset. Kivijalan koko on noin 4 x 4,5 metriä ja kiukaan jäännös kivijalan sisällä noin 1–1,5 metriä.

Tuholan vanhan tilan alueella on 1900-luvulla rakennettu talo ja siihen kuuluvia piharakennuksia. Talo näyttää autiolta ja pihapiiri on heinittynyt. Talon edustalla on heinikon peittämä vanha kivijalka ja kiviaitaa. Maasto on muutenkin melko kivikkoista. Rannan läheisyydessä, metsässä on pyöreähkö röykkiö, mikä on kasattu isohkon kiven edustalle.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. sijainti liite 16.

Kuva 82. Apajapohjan kylätontti isojakokartalla.

Kuva 83. Kivijalka Anttilan tilan alueella, kuvattu lännestä.

Kuva 84. Rannassa vanhan saunan kivijalka ja uunin raunio. Kuvattu idästä.

Kuva 85. Tuholan tilan autioitunutta pihapiiriä. Kiviaidan jäännös kuvan vasemmassa laidassa, 1900-luvun talon kulma näkyy oikealla. Kuvattu etelästä.

4.2.20. Raronsalo (Laarula), uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6808197 E: 345091 Z: 90–95,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Raronsalon eli Laarulan kylä sijaitsee Saarikylien länsipuolella, Kangasalan kirkosta 9,8 kilometriä etelään. Jo vuoden 1427 asiakirjassa on mainittu Olavi Raro, joka oli kotoisin Raronsalosta. Vuoden 1540 maakirjan mukaan kylässä on ollut kuusi taloa. Isojaon täydennyksen jälkeen 1800-luvulla tiloja halottiin ja siirrettiin kauemmas ryhmäkylästä. Vanha kylätontti on sijainnut edelleen ryhmäkylänä olevien Äijälän, Nuuttilan ja Anttilan tilakeskusten alueella. Aluetta ei tarkastettu vuoden 2007 inventoinnissa.

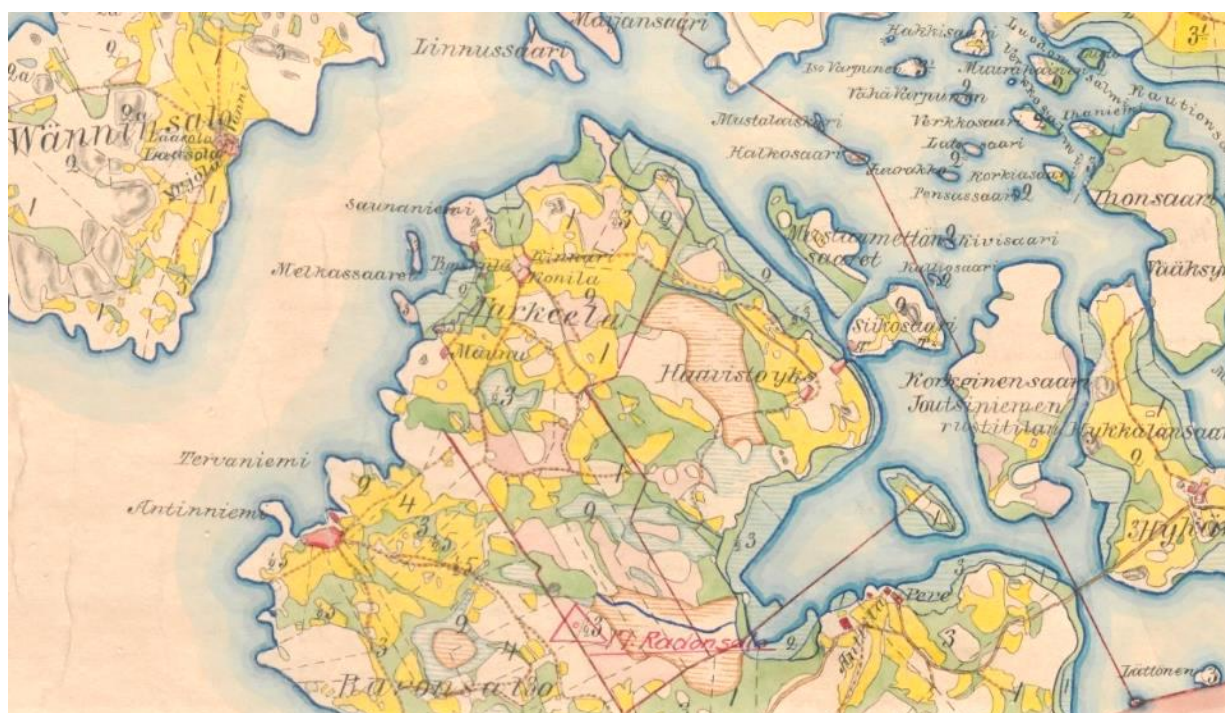
Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 13.4. Alue on yhä asuttua ja paikalla on muutamia uudisrakennuksia. Talojen ympärillä on kuitenkin paljon rakentamatonta pihapiiriä, jossa voi olla säilyneitä historiallisen kylätontin kulttuurikerroksia.

Raronsalon kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan. Ks. sijainti liite 17.

Kuva 86. Raronsalon kylä isojakokartalla vuodelta 1802.

Kuva 87. Pitäjänkartta Saarikylästä ja Vänninsalosta.

4.2.21. Tarkeela, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6809194 E: 345855 Z: 90,0 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Tarkeelan historiallinen kylätontti sijaitsee Saarikylien pohjoisrannalla, Kangasalan kirkolta 8,9 kilometriä etelään. Vuoden 1540 maakirjassa mainitaan kylässä olleen kolme taloa. Alkuperäinen tiivis ryhmäkylä paloi kokonaan irtaimistoiheen vuonna 1901, mutta rakennettiin samalle paikalle uudelleen. Kylän alue on sijainnut nykyisten Tynskän, Kinnarin ja Konilan tilakeskusten kohdilla.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 5.5. Osa kylätontista on yhä asuttuna, osa tiloista ilmeisesti ainakin osittain autiona. Rakennusten pihapiirissä on paljon rakentamattomia alueita, joiden kohdilla voi olla säilyneenä vanhan kylätontin rakenteita ja kulttuurikerroksia.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. Pitäjänkartta, Kuva 87. s. 121

Ks. sijainti liite 17.

4.2.22. Kuru, uusi kohde

Muinaisjäännytyystyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6812106 E: 338921 Z: 90–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Jaakkolan tilan pihapiiri, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Kurun kylä sijaitsee Roineen länsirannalla, Kangasalan kirkolta 7,5 kilometriä lounaaseen. Vuoden 1540 maakirjassa kylässä mainitaan kaksi taloa. Kylätontti on nykyisten Jaakkolan ja Heikkilän tilakeskusten alueella. Kylätie noudattelee isonjaon aikaista linjausta. Kurun kylä ja sen länsipuolella oleva Savon kylä ovat muodostaneet yhtenäisen kokonaisuuden ennen Kaarina Maununtytärtien rakentamista. Kurun kylä merkitty 1700-luvun lopun kuninkaankartastoon, ks. Kuva 89, s. 125.

Tarkastushavainnot 2021:

Kylätontin alue tarkastettiin 4.5. Kylätontilla olevat kaksi tilaa ovat asuttuja ja pellot ovat viljelyksessä. Maasto on paikoin runsaasti muokattua, mutta rakennusten ympärillä on myös rakentamatonta pihapiiriä. Alueella voi olla säilyneitä kulttuurikerroksia historiallisesta asutuksesta. Maanomistajan mukaan Kurun ja Savon kylätonttien välissä sijaitsevalla metsäisellä peltosaarekkeella on sudenkuoppa (sijainti: N: 6811844, E: 338728). Metsäsaareke tarkastettiin ja siellä havaittiin halkaisijaltaan noin 1,5 metrin kuoppa, joka oli noin 80 cm syvä. Se vaikutti melko pieneltä sudenkuopaksi, mutta maanomistajan mukaan kuoppa on ollut ennen suurempi.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. Ote Kuninkaankartasta, Kuva 89, s. 125

Ks. sijainti liite 20.

4.2.23. Haapaniemi, uusi kohde

Muinaisjäännytyystyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811947 E: 340072 Z: 85-90,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus, Uotilan tilan pihapiiri
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Haapaniemen historiallinen kylätontti sijaitsee Kangasalan kirkosta 7,1 km lounaaseen Roineeseen työntyvällä niemellä. Vuoden 1540 maakirjan mukaan kylässä oli neljä taloa ja talot näkyvät vuoden 1740 maakirjakartassa. Kylätontti on sijainnut ilmeisesti nykyisen Uotilan tilakeskuksen alueella. Kylä on merkitty myös 1700-luvun lopun kuninkaankartastoon, ks. Kuva 89, s. 125

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 26.4. Vanhan kylätontin alue on yhä asuttua ja pihapiirit hoidettuja. Päärakennusten läheisyydessä on pieniä piharakennuksia. Alueella on runsaasti rakentamatonta pihapiiriä, joiden alueella voi olla säilyneitä kulttuurikerroksia historiallisesta asutuksesta. Kylätontin itäreunassa, asuinrakennusten itäpuolella on nähtävissä kahden vanhan rakennuksen kivijalat.

Kylätonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan. Ks. sijainti liite 20.

Kuva 88. Haapaniemen kylätontti on sijainnut mäen laella, nykyisen Uotilan tilan kohdalla. Kuvattu etelästä.

Kuva 89. Ote Kuninkaankartasta 1700-luvun lopulta. Kartassa Ohtolan, Vihtiälän, Kurun, Savon ja Haapaniemen kylät.

4.2.24. Savola (Savo), uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811798 E: 338406 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Tyhjän tonttimaan keskipiste, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Savolan (Salon) kylä on sijainnut Kurun kylän länsipuolella ja on ollut kiinteässä yhteydessä Kurun kylään ennen Kaarina Maununtyttären tien rakentamista 1900-luvulla. Savolan kylän alkuvaiheet eivät ole tarkkaan tiedossa, mutta se on ollut paikalla viimeistään 1700-luvulta, jolloin se näkyy kuninkaankartastossa. Savon kylä kantatilat ovat olleet Marttila ja Savola, joista molemmat ovat hävinneet 1900-luvun aikana. Vanha tielinja on kulkenut ennen Kaarina Maununtyttären tien rakentamista Savon kylän halki Kyöstilän kohdalta. Tielinja on käytössä metsätienä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 4.5. Savolan kylätontin alueella on rakennuksia vielä vuoden 1957 kartalla, jonka jälkeen tila on autioitunut ja rakennukset purettu. Paikalla on enää ränsistynyt navetta sekä maakellari. Tontin eteläpuoli on tasattua, eikä siellä ole maanpinnalle näkyvissä olevia rakenteita tai muita havaintoja historiallisesta kylätontista.

Savolan tontin aluetta ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, muiden Kangasalan historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

ks. Kuva 89, s. 125

Ks. sijainti liite 20.

4.2.25. Huikkola, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6812767 E: 350532 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Huikkolan tila sijaitsee Kangasalan kirkosta 8,5 kilometriä kaakkoon. Huikkolassa on ollut yksi talo vuoden 1635 maakirjakartan mukaan, joka näkyy myös isojakokartassa. Timo Jussila arvelee talotontin paikantuvan nykyisen talon eteläpuolelle, kalustohallin kohdille. Nykyinen Huikkolan talo on rakennettu vuosina 1909–1911.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 29.4. Tilan alueella toimii hevostalli ja pihapiiriin on tehty uudisrakennuksia vanhojen viereen. Maakirjakartan mukaan tila on sijainnut aivan rannalla, ja tuolloin veden pinta on ollut useita metrejä korkeammalla. Vanha tila on todennäköisesti sijainnut nykyisen päärakennuksen eteläpuolella, nykyisten rakennusten pihapiirissä, kuten myös Jussila (2007) on arvioinut. Alue on kuitenkin rakennettua, eikä havaintoja vanhemmasta asutuksesta ole nähtävissä.

Huikkolan tonttia ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. sijainti liite 12.

Kuva 90. Ote Heponiemen maakirjakartasta vuodelta 1635. Heponiemen kylä vasemmalla ja Huikkolan yksinäistalo kuvan oikeassa yläkulmassa.

Kuva 91. Ote Heponiemen isojakokartalta Huikkolan yksinäistalosta.

4.2.26. Haavisto, uusi kohde

Muinaisjäännytyystyyppi:	Asuinpaikat; kyläpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6808694 E: 346976 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus
Inventointilöydöt:	-

Kuvaus:

Haaviston kylä sijaitsee Saarikylien pohjoisosassa, saaren koilliskulmassa, Korkehisen saarta vastapäätä. Haavisto esiintyy yksinäistalona vuoden 1540 maakirjassa, mutta on ollut isossa jaossa jakokuntayhteydessä Tarkeelan kylään. Haavistossa on Kangasalan ainoa säilynyt tuulimylly. Haaviston kansakoululla on ollut kaksi kivistä rengaskoristetta ja tummaa kiveä oleva poikkitaltta; mutta niiden löytötiedot puuttuvat.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 13.4. Haavistossa on yhä toimiva tilakeskus. Historiallinen kylä tai talo on sijainnut vanhojen karttojen mukaan suunnilleen samoilla paikoilla nykyisen tilan kanssa. Tilan peltosaarekkeet kierrettiin ja avoinna olevia peltoja pintapoimittiin, mutta ei tehty mitään havaintoja muinaisjäänöksistä.

Haaviston tilan aluetta ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäänösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena, historiallisten kylätonttien tapaan. Kylätontin alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. Kuva 87, s. 121.

Ks. sijainti liite 16.

4.2.27. Markkula 1, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; mäkituvat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	3
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6821481 E: 348416 Z: 100–102,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Kangasalan kirkolta 5,6 kilometriä koilliseen, Keson historiallisen kylätontin pohjoispuolella, Hakkarin ja Markkulan talojen välissä, Kesontien molemmiin puolin on jäänteitä vanhoista mäkituvista. Mäkituvat näkyvät vuoden 1776 isojakokartalla, ks. Kuva 96, s. 133.

Kohde Markkula 1 sijaitsee Kesontien länsipuolella, kallioisen mäen laella. Alueella on kahden rakennuksen kivijalat. Toinen niistä sijaitsee avonaisen kallion laella, osittain sen reunalla. Kivijalka on tehty lohkotuista kivistä Keson kylätontille päin laskevaan rinteeseen, toinen puoli kivijalasta on kallion tasalla. Kivijalan korkeus on alarinteessä noin 1,2 metriä ja sen koko on 5 x 5,5 metriä. Tästä noin 8 metriä länteen on toinen kivijalka, myös mäenrinteen reunalla. Kivijalan sisällä on uunin jäännös, joka on tehty luonnonkivistä ja tiilistä. Kivijalan koko on noin 3 x 3,5 metriä, uunin 1 x 1,5 metriä. Koon mittaaminen oli hieman haastavaa, koska läpipääsemätön pusikko oli peittänyt kivijalan itäpuolen kokonaan.

Avonaisen kallion vieressä olevasta kivijalasta noin 66 metriä länteen on säilynyt kiviaitaa tontin rajalla noin 40 metrin matkalla. Alueella on paljon muitakin kiviaitoja asuttujen tonttien ympärillä. Markkulan mäkituvan jäänteitä ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena. Alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan.

Ks. sijainti liite 10.

Kuva 92. Kallion päälle ja viereen tehty kivijalka. Kuvattu etelästä.

Kuva 93. Mäkituvan vanhan tontin rajalla säilynyttä kiviaitaa. Kuvattu luoteesta.

4.2.28. Markkula 2, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat; mäkituvat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6821939 E: 351830 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Kangasalan kirkolta 5,6 kilometriä koilliseen, Keson historiallisen kylätontin pohjoispuolella, Hakkarin ja Markkulan talojen välissä, Kesontien molemmin puolin on jäänteitä vanhoista mäkituvista. Mäkituvat näkyvät vuoden 1776 isojakokartalla, ks. Kuva 96, s. 133.

Markkula 1- kohteen itäpuolella ja Kesontien itäpuolella, aivan tien vieressä sijaitsee lohkotuista kivistä tehty kivijalka. Paikalla on ollut kaksihuoneinen asuintalo, jossa on ollut myös kuisti. Eteläpuoleinen huone on muita huoneita noin metrin syvempi, lattian alla on kenties ollut kellaritilaa. Talon kahden huoneen keskellä on luonnonkivistä ja tiilistä tehty uuni., jonka jäännös on noin 1,5 metriä korkea. Rakennuksen eteläpään ovenpielet on tehty muita suuremmista, noin metrin kokoisista kivistä. Vastapäätä talon eteläpäätyä on maakellarikuoppa. Tontin koillispuolella on säilynyt kiviaitaa asutun tontin ja mäkituvan rajalla.

Kohdetta ehdotetaan lisättäväksi muinaisjäännösrekisteriin muuna kulttuuriperintökohteena. Alue rajattiin historiallisten karttojen ja maastohavaintojen mukaan. Ks. sijainti liite 10.

Kuva 94. Kesontien itäpuolella oleva rakennuksen kivijalka. Kuvattu etelästä.

Kuva 95. Kesontien itäpuolella oleva kivijalka kuvattu pohjoisesta.

Kuva 96. Keson isojakokartta vuodelta 1776. Kylätontti punaisella ja mäkituvat ympyröity mustalla.

4.2.29. Lahdenpohja 1000029783

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; kiviaidat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6822429 E: 351789 Z: n. 100 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Kangasalan Kulttuuriympäristöohjelma 2004 Timo Jussila/ Mikroliitti Oy 2007. Kangasala Maaseutualueiden yleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi Kirsi Luoto 2014. Kangasala Huutijärvi-Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi 2014
Aikaisemmat löydöt:	-

Kuvaus:

Kiviaita sijaitsee Vahderpään historiallisen kylätontin alueella, noin 9,2 km koilliseen Kangasalan kirkosta. Aita sijaitsee noin 270 metriä kylätontista koilliseen Muurakankaantien eteläpuolella. Aidan pituus on 20 metriä, leveys 1–1,5 metriä ja korkeus 0,5 metriä. Kiviaita sijaitsee nykyisen rakennuskannan tuntumassa, eikä näin ollen ole kiinteä muinaisjäännös. Kiviaidan koillispuolella on pieni ulkorakennus.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 14.4.2021. Ei muutoksia vuoden 2014 inventoinnin havaintoihin. Ks. sijainti liite 9.

4.2.30. Vahderpää leirikeskus, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; kiviaidat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6821939 E: 351830 Z:
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Löydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4.2021. Vahderpään historiallisen kylätontin kaakkoispuolella, Vahderpään leirikeskuksen tontin rajalla, mäen päältä lähes rantaan saakka on sammaloitunutta kiviaitaa noin 100 metrin matkalla. Ajotien vieressä oleva pääty näyttää osittain korjailulta. Aita on noin 0,8–1 metriä korkea ja 0,6 metriä leveä. Kiviaita sijaitsee nykyisen rakennuskannan tuntumassa, eikä näin ollen ole kiinteä muinaisjäännös.

Ks. sijainti liite 9.

Kuva 97. Aidan alkupää leirikeskuksen tien vieressä. Kuvattu koillisesta.

4.2.31. Tapanila, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; kiviaidat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6826538 E: 356780 Z: 92–100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Löydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 19.4. Neulaniemen historiallisen kylätontin koillispuolella on vanha tupa, jonka tontin rajalla on kiviaitaa noin 120 metrin matkalta. Kiviaidan leveys on noin 0,8 metriä. Eteläpäästä aita on hajonnut lähes maan tasalle, mutta pohjoisosassa, ylärinteessä se on paremmin säilynyt, korkeuden ollessa suurimmillaan noin 0,8 metriä. Kiviaita on yhä käytössä olevalla tonttirajalla, joka näkyy jo isojakokartalla pienen tontin ympärillä.

Ks. sijainti liite 4.

Kuva 98. Tontin rajalla kulkeva kiviaita. Kuvattu pohjoisesta, aidan keskivaiheilta.

4.2.32. Kautiala Markkula 1, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; kiviaidat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kulttuuriperintökohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6825623 E: 354594 Z: 100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Löydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 20.4. Kautialan ja Tohkalan historiallisten kylätonttien rajalla on hyvin säilynyt kiviaita, joka jatkuu koko nykyisen Kautialan puolella olevan tontin ympäri. Kylien rajalla aita on säilynyt 36 metrin matkalta. Aita on noin 0,7 metriä leveä, 0,6–0,8 metriä korkea ja sammaloitunut. Aita on rikkoutunut muutaman metrin matkalta tien vierestä, pohjoispäästä, todennäköisesti vastikään tehdyn viereisen tontin metsänraivauksen yhteydessä, sillä paikalla oli nähtävissä koneen ajouria.

Kaksi metriä kiviaidasta länteen, aidan sisäpuolella ja Kautialan kylän puolella on vanhan rakennuksen kivijalka ja uunin perustus. Lohkotuista kivistä tehty kivijalka on osittain heinikon ja suurien puiden alla ja sen kokoa on hankala määrittää tarkasti. Uunin perustuksen koko on noin 3 x 3 metriä, korkeus noin 1,5 metriä ja sen ympärillä on muutamia rakenteesta romahtaneita kiviä. Uuni on tehty luonnonkivistä, joiden koko on suurimmillaan noin 0,5 metriä.

Kohde rajattiin muuksi kulttuuriperintökohteeksi maastohavaintojen ja historiallisten karttojen perusteella.

Kylien raja näkyy pitäjänkartalla, ks. Kuva 71, s. 105
Ks. sijainti liite 5.

Kuva 99. Kylätonttien rajalla oleva kiviaita, jonka takana kuvan keskivaiheilla näkyy uunin raunio. Kuvattu idästä.

Kuva 100. Uunin perustus, kuvattu kaakosta.

4.3. Löytöpaikat

4.3.1. Rantala 1000032780

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6821778 E: 347211 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Löytöpaikan koordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	-
Aikaisemmat löydöt:	Oikoteräinen kirves (ei vielä luetteloitu)

Kuvaus:

Metallinetsinnän yhteydessä v. 2018 on löytynyt kyntöpellon pinnalta kokonaan hiottu oikoteräinen kivikirves.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Kohde sijaitsee Vesijärven itärannalla, Rantalanlahdesta itään noin 163 metriä. Ilmoitettu löytöpaikka sijaitsee entisen järvenlahden rinteeseen yläreunalla. Rantalan pelto oli heinällä, joten havaintomahdollisuudet olivat melko huonot, eikä mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa havaittu. Ks. sijainti liite 10.

Kuva 101. Kiviesineen ilmoitettu löytöpaikka kuvan keskiosassa, rinteessä. Kuvattu idästä.

4.3.2. Kallioniemi 211010038

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Ajoittamaton (kivikautinen?)
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807978 E: 347086 Z: 84,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Löytöpaikan keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Vadin Adel 2000, tarkastus
Aikaisemmat löydöt:	KM 32481:1–4, kvartsia ja palanutta luuta

Kuvaus:

Löytöpaikka sijaitsee Saarikylissä, Roineen rannalla, pohjoiseen pistävällä kallioisella niemekkeellä, Anttilan talosta noin 130 metriä luoteeseen, kesämökin saunan länsipuolella. Rantakallion juurelta vedestä on löydetty kvartsinkappaleita ja -iskoksia. Paikalta ei ole havaittu tarkastuksessa kuitenkaan mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Rantakalliolta ei myöskään todettu paikkaa, mistä kvartsit olisi voitu "louhia", mutta paikka saattaa olla jossain alueella kasvillisuuden peitossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 12.4. Paikalla ei havaittu mitään lisättävää edelliseen tarkastukseen. Ks. sijainti liite 16.

4.3.3. Ala-Heikkilä, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6826343 E: 356896 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS), entisen riihen sijainti
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 11020, liuskekeihäänkärki

Kuvaus:

Löytöpaikka sijaitsee Kangasalan kirkolta noin 15,5 kilometriä koilliseen Neulaniemen kylässä Längelmäveden rantalahdesta noin 200 m länteen. Paikalta on löytynyt liuskekeihäänkärki riihen perustuksien kaivuun yhteydessä vuonna 1938. Löytö oli tullut esiin noin 20 cm:n syvyydestä hiekkamaasta. Löydön ympärillä oli ollut palanutta maata ja hiiltä. Kohdetta ei tarkastettu vuoden 1993 inventoinnissa, koska tarkka löytöpaikka ei ollut tuolloin vielä tiedossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 19.4. Paikalla on luontainen vanhan järvenlahden jyrkkä rantatöyräs, jonka keskelle riihi on aikoinaan rakennettu. Nykyisin riihestä jäljellä enää tiilikasoja. Töyräällä kasvaa pensaikkoa ja nuorta puustoa. Tarkastushetkellä pellot olivat kynnöksellä ja havaintomahdollisuudet melko hyvät. Töyrään ympäristöä pintapöimittiin, mutta ilman havaintoja. Maanomistaja kävi paikalla kertomassa, että parikymmentä vuotta sitten arkeologi pyörinyt pelloilla useampana päivänä mitään löytämättä. Ks. sijainti liite 4.

Kuva 102. Keskellä kuvaa olevassa rinteessä on paikalla sijainneen riihen rauniot.

4.3.4. Suomatka Heikkilä, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6819486 E: 347584 Z: 88 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kvartsi-iskoksen löytöpaikka. Muunnettu ETRS-koordinaatistoon Nurmisen ilmoittamasta sijainnista.
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 2519:254, taltta KM2519:256, kourutaltta KM 11086, venekirvesjäljitelmä KM 28103, kvartsi-iskos

Kuvaus:

Kangasalan kirkolta 4 kilometriä koilliseen, Suomatkan Heikkilän talon pellosta Vesijärven itäpuolelta on löytynyt 1800-luvulla taltta ja kourutaltta. Täsmällisen tarkkaa löytöpaikkaa ei enää tiedetä. Alueelta on löydetty myös venekirvesjäljitelmä vuonna 1934, pellolta savimaasta, jossa oli havaittu myös jonkin verran hiiliä. Löytöpaikka sijaitsi Suomatkan Laurilasta noin 0,5 kilometriä pohjoiseen. Löydön täsmällisen tarkka sijainti ei ole selvillä, mutta Suomatkan Heikkilän peltoalueet sijaitsevat noin puolen kilometrin päässä Laurilasta pohjoiseen. Suomatkan Heikkilän peltoalueiden läpi virtaa pieni puro, joka kivikaudella on ollut Vesijärven ja Längelmäveden yhdistävä joki. Vuoden 1993 inventoinnin yhteydessä Heikkilän pellot pintapoimittiin. Hiekkatien itäpuolisesta pelto-osasta löytyi yksi kvartsi-iskos, mutta muualta pellosta ei tullut mitään löytöjä.

Tarkastushavainnot 2021:

Paikalla käytiin 22.4. Ponsantien länsipuoliset eli vuoden 1993 inventoinnissa mainitut Heikkilän peltoalueet olivat heinällä, joten alueelle ei menty pintapoimimaan. Ks. sijainti liite 11.

4.3.5. Putkisto, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6829128 E: 356758 Z: 100–101,00 mpy
Koordinaattiselite:	Iskoksen löytöpaikka, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 2087:2, pieni kourutaltoa KM 2087:9, kourutaltoa
Inventointilöydöt:	KM 43231, 2 kvartsi-iskosta

Kuvaus:

Putkiston tila sijaitsee Kangasalan kirkolta n. 17 km koilliseen, Mäyränlahden pohjukassa. Putkiston tilan alueelta on löydetty pieni kourutaltoa sekä kourutaltoa pellolta, joiden tarkemmat löytöpaikat eivät ole tiedossa. Vuoden 1993 inventoinnissa tilan läheisiä peltoalueita pintapoimittiin ja ranta-alueita tarkastettiin. Pellot olivat olleet keväällä äestettyjä, pinnaltaan harmaan yksivärisiksi kuivuneita, ja maa-aines niissä oli savensekainen hiekka.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 19.4. Putkiston tilan länsipuolista, kynnöksellä olevaa peltoaluetta pintapoimittiin. Havaintomahdollisuudet olivat suhteellisen hyvät, pellon pinta oli sateen jäljiltä hieman kostea. Peltoalue laskee pohjoispäässä jyrkästi Mäyränlahteen. Pellon keskiosasta löydettiin kaksi kvartsi-iskosta, joista toinen oli hieman epämääräisen muotoinen. Ks. sijainti liite 3.

4.3.6. Eerolanlahti, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6828064 E: 352597 Z: 90,00 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Eerolanlahden keskikoordinaatti
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 6190:20, poikkikirveen teräosa

Kuvaus:

Kivikirveen löytöpaikka sijaitsee Köyrän kylässä, Kangasalan kirkolta noin 13,5 kilometriä koilliseen. Kirves on löydetty kynnettäessä Vesijärven rannalta Kirkkoniemen ja Kassastennen välisen lahden pohjukasta olevalta vesijättöpellolta vuonna 1880. Todennäköinen löytöpaikka on peltoalue, jota ennen kutsuttiin lahdenvainioksi, ja itse lahtea Eerolanlahdeksi. Pello on vesijättöpeltoa, joka on metsitetty. Vuoden 1993 inventoinnin aikaan näkyvissä oli ollut vielä aurasvakoja ja avonaista maata. Pellon maa-aines oli savensekaista hiekkaa. Tarkastuksessa ei kuitenkaan löytynyt mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Tarkastushavainnot 2021:

Paikalla käytiin 20.4.2021. Eerolanlahden alue oli heinikkoista nuorta koivumetsää, jossa havaintomahdollisuudet olivat olemattomat.

Ks. sijainti liite 6.

4.3.7. Aatinen, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6821116 E: 347888 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Aatisen tilan päärakennuksen koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 1221:9, tasatalta

Kuvaus:

Keson Aatisen tilan pelloilta on löytynyt tasatalta 1910-luvulla. Tasataltan löytöpaikka sijaitsee Kangasalan kirkolta n. 5.2 km koilliseen Vesijärven Kesomalahden tuntumassa n. 250 m rannasta koilliseen. Täysin tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Aatisen tilan länsipuolista, kynnöksellä olevaa peltoaluetta pintapoimittiin 4.5. Alueella ei havaittu mitään kivikauteen viittaavaa. Aatisen tilan luoteispuoli on kuitenkin vanhaa järvenlahtea ja alue on hyvin potentiaalista kivikautisen asutuksen löytymiselle.

Ks. sijainti liite 10.

4.3.8. Keso Heikkilä, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6820728 E: 348473 Z: 100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Heikkilän tilan koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 3749, kiviase

Kuvaus:

Keson Heikkilän tilalta on saatu kiviase (KM 3749), mutta löydön tarkkaa paikkaa ei tunneta. Pelloja ei tarkastettu vuoden 1993 inventoinnissa, koska ne eivät olleet pintapoimittavissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Paikalla käytiin 21.4. Heikkilän tilan pellot olivat heinällä ja laitumena, jossa oli karjaa. Heikkilän tilan alue on melko myllättyä maatalan pihapiiriä. Pelloja ei tarkastettu tässäkään inventoinnissa, koska ne eivät olleet pintapoimittavissa.

Ks. sijainti liite 10.

4.3.9. Salmensuu, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811817 E: 349507 Z: 81,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 11093:1–2, liuskenuolenkärki, käsijousen kaari

Kuvaus:

Kangasalan kirkolta noin 8,3 kilometriä kaakkoon, Raikun Salmensuusta Heposelän rannalta on löytynyt katajainen käsijousen kaari ja Pyheensillan tyyppin liuskenuolenkärki (KM 11093:1-2) ja vähän hiiltä vuonna 1936 rutaa ottaessa reilun metrin syvyydeltä. Kohdetta ei tarkastettu vuoden 1939 inventoinnissa, koska oli tuolloin vedenpinnan alla, eikä vuoden 1993 inventoinnissa, koska oli vesijättömaata.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 15.4. Salmensuun ranta on ruovikkoista vesijättömaata, eikä vanhoissa raporteissa mainittua kuoppaa ollut havaittavissa, eikä mitään muutakaan kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Rannan vieressä oleva pelto oli sängellä ja osittain hyvin vetistä. Vedenpinta on ollut useita metrejä korkeammalla ennen Kaivannon kanavan puhkeamista vuonna 1830 ja vanhat rantatörmät näkyivät hyvin Salmensuun alueella, joka on ollut kolmionmallinen niemi vielä isojaon aikaan. (Ks. ote Heponimen isojakokartasta s. 68)

Ks. sijainti liite 12.

4.3.10. Raikku Keljo, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811371 E: 353000 Z: 98,00 mpy
Koordinaattiselite:	Löytöpaikan sijainti, Maastomittaus (GPS)
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Oikokirves (1900-luku)
Inventointilöydöt:	Palanut luu (ei vielä luetteloitu)

Kuvaus:

Kangasalan Raikun Keljosta on löytynyt nelisivuinen oikokirves, ja löydön yhteydessä maanomistaja on havainnut myös saviastioiden kappaleita ja hiiltä. Havainnot tulivat laskuojaa kaivettaessa noin kyynärän syvyydeltä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 29.4. Keljon tilaa ympäröivät pellot olivat kynnöksellä. Tilan itäpuolella olevia peltoalueita pintapoimittiin, mutta pellon pinta oli kuivunut ja tasainen harmaa, ja havaintomahdollisuudet melko huonot. Pintalöytönä havaittiin 1 kpl palanutta luuta niemen korkeimmalta kohdalta, tilan ulkorakennuksen itäpuolelta. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu.

Ks. sijainti liite 14.

4.3.11. Pilkas, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810354 E: 353754 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Pilkaksen talon koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 4257:1, oikokirves

Kuvaus:

Kangasalan kaakkoispuolella sijaitsevan Raikun kylän Pilkas- nimisen talon (Iharin joen eteläpuolella) pellolta löytynyt kivikautinen oikokirves (KM 4257:1) Kohdetta ei ole tarkastettu vuoden 1993 inventoinnissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 29.4. Suurin osa Pilkaksen peltoalueista oli heinällä, mutta pieni peltoalue Pilkaksen talon pohjoispuolella pintapoimittiin. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu.

Ks. sijainti liite 14.

4.3.12. Apajanpohja Anttila, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807812 E: 347223 Z: 85–90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, ei tarkka
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 2102:259, tasataltta

Kuvaus:

Kangasalan Saarikylissä sijaitsevan Apajanpohjan kylän Anttilan tilan pellostä on löydetty tasataltta (KM 2102:259). Tarkempi löytöajankohta tai -paikka ei ole tiedossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohdetta ei tarkastettu vuoden 2021 inventoinnissa, koska Anttilan tilan pellot eivät olleet pintapoimittavissa eikä tarkkaa löytöpaikkaa tiedetty.

Ks. sijainti liite 16.

4.3.13. Tiitola (Matila), uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6808611 E: 348672 Z: 90–92,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, ei tarkka
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Kourutaltoa

Kuvaus:

Kangasalan Vehoniemen Tiitolan tilan mailta on tehty kivikautinen irtolöytö 1900-luvulla. Kohde tarkastettiin vuoden 1993 inventoinnissa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 12.4. Saarikylien kylähistoriikissa on mainittu, että kourutaltoa olisikin löytynyt vanhan Tiitolan tilan (eli nykyisen Matilan) maalta, nykyisestä Vehoniemellä sijaitsevasta Tiitolasta 1,5 kilometriä etelään. Vuoden 2021 inventoinnissa tarkastettiin ja pintapoimittiin Matilan autioituneen tilan peltoalueet. Tarkastuksen aikana pelto oli sängellä ja havaintomahdollisuudet melko huonot. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu. Ks. sijainti liite 16.

Kuva 103. Matilan tilan peltoaukea, kuvattu koillisesta.

4.3.14. Hykönsalo Mattila, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6808157 E: 348252 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, ei tarkka
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 2525:284, tasataltan kappale

Kuvaus:

Saarikylien itäpuolella sijaitsevan Hykönsalon saaren Mattilan tilan pellostä on löydetty tasataltan teräkatkelma (KM 2525:284). Tarkka löytöajankohta tai -paikka ei ole tiedossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohdetta ei tarkastettu tässä inventoinnissa, koska Hykönsalon Mattilan pellot eivät olleet pintapoimittavissa.

Ks. sijainti liite 16.

4.3.15. Äijälä, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6808260 E: 345148 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Äijälän talon koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	HM 1221:26, tasataltta

Kuvaus:

Kangasalan Saarikylissä sijaitsevasta Raronsalon (eli Laarulan) kylän Äijälän tilan mailta, nykyistä taloa tehdessä on löydetty tasataltta, ja havaittu samassa yhteydessä hiiltä ja tuhkaa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 5.5. Äijälän tilan pihapiiri on rakennettua, eikä maan päälle ollut havaittavissa mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Ks. sijainti liite 17.

4.3.16. Yli-Anttila, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6808201 E: 345048 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Yli-Anttilan tilan päärakennuksen koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Tasataltta

Kuvaus:

Saarikylissä sijaitsevan Raronsalon (Laarulan) kylän Yli-Anttilan tilan mailta on löydetty tasataltta, joka on kultaseppä Gust. Lindellin kokoelmassa Tampereella. Tarkempi löytöpaikka ei ole tiedossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 5.5. Laarulan kylän Yli-Anttilan tilan auki olevia pelloja pintapoimittiin, mutta ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Ks. sijainti liite 17.

4.3.17. Taskula

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6813806 E: 345141 Z: 100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta vuoden 1993 raportin mukaan
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 2525:284, tasataltta

Kuvaus:

Kangasalan eteläpuolelta, Tiihalan niemen Taskulan (nykyisin Talvia) tilan pellolta on löydetty nelisivuinen tasataltta (KM 2525:284). Tarkempi löytöajankohta tai -paikka ei ole tiedossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohteella käytiin 29.4. Vuoden 1993 inventointiraportissa mainitulla löytöpaikalla, eli Tiihalan Taskulan tilan lähellä käytiin, mutta alueen pellot eivät olleet pintapoimittavissa. Ks. sijainti liite 18.

4.3.18. Savo, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811992 E: 338126 Z: 100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, ei tarkka
Aikaisemmat tutkimukset:	Luho 1939, inventointi Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Oikokirves

Kuvaus:

Roineen länsipuolelta, Savolan entisen tilan mailta, Välimaan vainiosta on löydetty oikokirves ojaa kaivettaessa 1913–14. Kohde sijaitsee noin 200 m Savolan talosta (sittemmin purettu) luoteeseen Kuohenmaalle vievän tien varressa, lähellä vanhan Lempääläntien ja Kuohenmaan tienhaaraa. Löytö oli viety Haapaniemen kansakoululle. Alue tarkastettiin vuoden 1993 inventoinnissa mutta raportissa olleen kartan mukaan oli tarkastettu väärä paikka, koska tielinjaus on muuttunut 1960-luvulla.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 4.5. Vuoden 1993 inventointiraportin kartan mukaan muuttunutta tielinjausta ei ollut huomioitu ja oli tarkastettu väärä paikka. Vuoden 1953 kartalta näkee varhaisemman tielinjauksen ja vanhan Lempäälän ja Kuohenmaan tien risteyksen, joka on nykyisin metsäautotienä. Löytöalue on pusikoitunutta nuorta koivikkoa ja havaintomahdollisuudet olemattomat. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu.

Ks. sijainti liite 20.

4.3.19. Pirttiniemi, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6806596 E: 342920 Z: 95,00 mpy (ylin)
Koordinaattiselite:	Pirttiniemen tilan koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 28093, kvartsi-iskos

Kuvaus:

Pirttiniemen tila sijaitsee n. 12 kilometriä etelään Kangasalan kirkosta Roineen ja Halkohaavanjärven välille muodostuneella niemekkeellä n. 200 metriä Halkohaavanjärven rannalta pohjoiseen olevalla pellolla ja n. 100 metriä Pirttiniemen päärakennuksesta kaakkoon. Kallioniemeen johtavan tien lounaispuolella.

Pirttiniemen tilan alueelta on löytynyt useita kivistä valmistettuja työkaluja, jotka on luovutettu Niilo ja Linda Lehtosen mukaan museoon tai kouluun. Tarkempaa ajankohtaa ja sitä, minne esineitä on toimitettu he eivät muistaneet. Esineitä on löydetty pitkän ajan kuluessa, muttei aivan viime vuosina. Työkaluvarastostaan muiden työkalujensa joukosta Niilo Lehtonen kuitenkin löysi yhden jo vuosia sitten löydetyin kivikirveen, jonka hän luovutti Teija Nurmille vuoden 1993 inventoinnin yhteydessä. Kivikirves oli löydetty peltotöiden yhteydessä läheltä sähkötolppaa, sen luoteispuolelta. Paikalla on pienehkö kumpare, josta inventoinnissa löytyi yksi kvartsi-iskos, noin metrin päästä ojasta, sen lounaispuolelta. Minkäänlaisia värjäytymiä tms. ei pellolla havaittu. Inventoinnissa pintapoimittiin myös muita tilan peltoalueita, mutta kiinteää muinaisjäännöstä ei kuitenkaan löytynyt. Pirttiniemen alue on topografisesti otollista esihistorialliselle asutukselle, joten on mahdollista, että sieltä vielä löydetään myös kiinteää muinaisjäännös. Tästä vähän koilliseen (Seikanniemestä Haaparannan kohdalta) on myös löydetty yksi kiviesine (1993).

Tarkastushavainnot 2021:

Alueella käyty 26.4. Kohdetta ei tarkastettu maastossa, koska Pirttiniemen pellot eivät olleet pintapoimittavissa. Paikka on korkeahko niemi soistuneen järvenlahden itäreunalla ja potentiaalinen alue kivikautiselle asutukselle. Ks. sijainti liite 22.

4.3.20. Valkama, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6809092 E: 341082 Z: 85,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, ei tarkka
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 11090, poikkikirves tai -taltta

Kuvaus:

Kangasalta, Roineen länsipuolella sijaitsevan Valkaman tilan alueelta on löydetty poikkikirves tai -taltta Haapajärvestä Roineen Eteläistenperään laskevan pikku puron luoteispuolella, noin 300 metriä kaakkoon Eteläistenperän soisesta rannasta.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 26.4. Alue on vanhaa lahdenpohjukkaa ja järvenlahti näkyi kauempana puitten lomassa. Paikalla on hyvin loiva koilliseen laskeva rinne ja pellon koillispääty oli tulvivan kevätveden alla. Löytöpaikka ei ole tarkka, joten alueella pintapoimittiin vuoden 1993 raportissa ilmoitettua aluetta. Mitään havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä tai muista löydöistä ei tehty.

Ks. sijainti liite 21.

4.3.21. Murtoniemi, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6809139 E: 341454 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Murtoniemen talon koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 1996:23, kaksoistaltta

Kuvaus:

Eteläkarjalaismallinen kaksoistaltta (KM 1996:23), joka on löytynyt Roineen länsirannalta, Kuohenmaan Murtoniemeltä (ent. Tiihalan Uotilan maata). Löydön täsmällisen tarkka paikkaa ei ole enää tiedossa. Paikka sijaitsee Kangasalan kirkosta n. 9 kilometriä lounaaseen, Roineen rannan tuntumassa itään Kaarina Maununtytären tiestä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 26.4. Murtoniemen talon pellot olivat heinällä, eikä niitä voitu pintapoimia. Alue on vanhaa lahdenpohjukkaa, joka on sittemmin soistunut. Ks. sijainti liite 21.

4.3.22. Varsamäki, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6815345 E: 339577 Z: 85,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, ei tarkka
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 6755:1, kaksoistaltta

Kuvaus:

Kangasalan kirkosta noin 5 kilometriä lounaaseen, Liuksialan kartanosta lohkaistun Varsamäen maalta Ahulin länsipuolelta on löytynyt nelisivuinen kaksoistaltta (KM 6755:1). Täsmällisen tarkkaa löytöpaikkaa ei ole enää tiedossa, eikä alueelta ole tullut uusia löytöjä.

Tarkastushavainnot 2021:

Käyty paikalla 4.5. Löydön tarkka sijainti ei ole tiedossa, eivätkä alueen pellot olleet pintapoimittavissa. Varsamäen alue on melko tasaista peltoaluetta, joka laskee loivasti itään ja kaakkoon, pieneen peltojen halki kulkevaan puroon.
Ks. sijainti liite 19.

4.3.23. Hiedanperänlahti 2, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810649 E: 348927 Z: 85,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus
Inventointilöydöt:	KM 43232, 3 kpl kvartseja

Tarkastushavainnot 2021:

Vehoniemenkylätien pohjoispuoliselta pellolta, pellon länsireunaa kulkevan peltotien itäpuolelta, pellon kapeasta pohjoispäästä löytyi kvartsiydin ja kaksi kvartsi-iskosta noin kolmen metrin alueelta. Havaintomahdollisuudet olivat huonot, sillä pelto oli heinällä ja kvartsit erottuivat heikosti heinikon seasta.

Ks. sijainti liite 15.

Kuva 104. Löytöpaikka kuvan etualalla, kuvattu lounaasta.

4.3.24. Mäki-Laaso (Uotila), uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810277 E: 344661 Z: 90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta vuoden 1993 raportin mukaan
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 8722:2, kourutaltan teräosa KM 21097:1–2, poikkikirves ja kivikirveen katkelma KM 12450, soikea tuluskivi Tulusraudat Kaavin ja kiviesine

Kuvaus:

Vänninsalon saaresta, Mäki-Laason (nyk. Uotilan) talon tontin viereiseltä pellolta löydetty pohjalaisen kourutaltan teräosa (KM 8722:2) vuonna 1910. Vuonna 1980 on löydetty poikkikirves ja kivikirveen katkelma (KM 21097:1–2) päärakennuksesta noin 100 metriä koilliseen sijaitsevan lähteen ympäriltä. Lisäksi kaavin ja joku muu kiviesine noin 100 m talosta koilliseen. Uotilasta on löydetty myös soikea tuluskivi (KM 12450) ja tulusrauta, mutta niiden tarkka löytösjainti ei ole tiedossa. Lisäksi Vänninsalon Yrjölän Jänisniemen kaalimaasta on löydetty kourutaltta, löytöpaikka on Uotilasta noin 100–150 metriä koilliseen.

Vuoden 1993 inventoinnissa lähteen ympäristöön tehtiin 3 koekuoppaa, mutta ei tehty havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä. Osa löydöistä on ilmeisesti jätetty taloon, osa on viety Saarikylien Haaviston kansakoululle.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 2.7. Mäki-Laason tila on useampi vuosikymmen sitten autioitunut ja tilan pellot olivat korkealla heinällä ja paikoin umpeenkasvaneet. Havaintomahdollisuudet olivat olemattomat, eikä vuoden 1993 raportissa mainittua lähdeä ollut havaittavissa kasvillisuuden seasta. Paikallisen miehen mukaan pellolla on ollut kaksikin lähdeä, joiden ympäristöstä esineet ovat löytyneet.

Ks. sijainti liite 17.

4.3.25. Vänninsalo Mäkelä, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Kivikautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6809801 E: 344530 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, ei tarkka
Aikaisemmat tutkimukset:	Ville Luho 1939, inventointi Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Poikkikirves KM 2087:3, oikokirveen katkelma

Kuvaus:

Vuoden 1939 inventointiraportissa mainitaan Vänninsalon Mäkitalon eli Mäkelän mailta löytyneen poikkikirves, 100 metriä talosta pohjoiseen.

Vänninsalosta on löydetty myös oikokirveen katkelma (KM 2087:3), mutta sen löytöpaikka ei ole tiedossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Vänninsalon Mäkelän tilan ympäristö tarkastettiin 2.7. Tilan ympäristö oli heinittynyt ja pellot olivat pitkällä kesannolla. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu. Ks. sijainti liite 17.

4.3.26. Apajanpohja 211010013

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat; irtolöytöpaikat
Ajoitus:	Pronssikautinen
Laji:	Löytöpaikka
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807695 E: 346504 Z: 85,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Löytöpaikan keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Julius Ailio 1924, tarkastus Ville Luho 1939, inventointi Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 7965:5–10
Inventointilöydöt:	KM 43228, palanut luu

Kuvaus:

Saarikylästä, Kangasalan kirkolta noin 10 kilometriä itäkaakkoon, Roineen Viianlahden lounaisrannalta Viianperän pohjukasta, Viianperäntien läheisyydessä olevalta suolta, noin 150 metriä rannasta, löytyi vuonna 1920 rutaa ottaessa parikymmentä tuohella pieneen kaareen kiinnitettyjä verkonkiveä. Löytäjien kertoman mukaan painoja ja suippopäisiä männystä tehtyjä nappulan muotoisia kohoja oli ollut tiheässä ehkä 4 sylen matkalla. Kivien ja kohojen välillä löytäjät arvelivat olleen noin 2 kyynärää, mikä olisi siis ollut happaan korkeus. Verkon silmät olivat olleet vähän suurempia kuin särki- tai muikkuverkossa (n. 40–50 mm). Verkko oli ollut noin 3 kyynärää vahvan turvekerroksen alaosassa lähellä savipohjaa. Tästä päätellen verkon on täytynyt jäädä lahteen kohta turpeen muodostumisen alkaessa, myöhäisintään n. v. 1000 e.Kr.

Samalta alueelta, 75 metrin päästä luoteeseen, löytyi vuonna 1935 rutaa ottaessa puolentoista metrin syvyydestä yksipuinen haapio ja samanlaisia verkonpainokiviä. Haapiosta vain keulaosa otettiin ylös, loput jäivät suohon. Tältä paikalta on löydetty myös nahkapohjainen suksi ja vähän matkan päästä puinen vaajarivistö, joka muistutti talaan, katiskan tai lohypadon jäännettä. Vaajojen halkaisija oli noin 4-5 cm. Haapion kappale lahjoitettiin Kansallismuseolle (Kansatieteen yksikkö), mutta suksi on kateissa, samoin kuin osa painokivistä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 13.4. Alue on hyvin vetistä rämettä. Vanhoissa raporteissa mainitun löytöpaikan eteläpuoleista peltoaluetta pintapoimittiin ja löydettiin yksi palanut luu. Vuoden 1953 kartalla näkyy vielä rudanottoa Viianperän eteläreunalla, joka voi mahdollisesti olla lähellä löytöjen sijaintipaikkaa.

Ks. sijainti liite 16.

4.3.27. Heponiemi 2 1000035473

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6812736 E: 349685 Z:88–90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Löytäjän ilmoittama koordinaatti
Aikaisemmat tutkimukset:	Timo Sepänmaa ja Janne Soisalo 2020. Arkeologinen tarkkuusinventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 42088

Kuvaus:

Metallinetsinnässä kesällä 2019 Heponiementien itäpuolelta löytyi viikinkiaikainen 1/4 dirhemi, historiallisia rahoja, pienesineitä sekä pyöreän kupurasoljen katkelma ja korvalusikkamaisen esineen katkelma. Löytöpaikka sijaitsee Heponiemen historiallisen kylätontin läheisyydessä, sen itäpuolella.

Vuonna 2020 maakaapelointiin liittyneessä tarkkuusinventoinnissa tutkittiin maakaapelilinjaosuus Heponiementien vieressä, sen kaakkoispuolen peltoalueella, löytöpaikkojen tuntumassa noin 300 metrin matkalla. Metallinilmaisimella alueella todettiin olevan paljon eriaikaista metallia pääasiassa rautanaulan katkelmia, osa selvästi nykyaikaista, osa määrittelemätöntä. Muita pintalöytöjä, kuten tiilensiruja, eri-ikäistä keramiikkaa ja lasia oli pellon pinnassa varsin vähän. Mitään rautakausiksi tulkittavia löytöjä ei tehty. Koekuopissa on myöskään todettu selviä viiteitä rakenteista tai kulttuurikerroksesta.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohdetta ei tarkastettu tässä inventoinnissa, koska kohde on viime vuonna tutkittu.

Ks. sijainti liite 12.

4.3.28. Äkkikallio 1000038242

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	2
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810235 E: 347865 Z: 85-90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993. Kangasalan inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 11242, miekka KM 19669:1, miekka

Kuvaus:

Löytöpaikka sijaitsee n. 23 kilometriä Kangasalan kirkolta itäkaakkoon, Vehoniemen kallioisessa luoteiskärjessä, noin 40 metrin päässä Roineen rannasta. Paikalta on löytynyt kaksi miekkaa, toinen (KM 11242) vuonna 1933 asuinrakennuksen perustuksia tehdessä ja toinen 1970-luvulla terassia tehdessä (KM 19669:1).

Tarkastushavainnot 2021:

Äkkikallion alue tarkastettiin 12.4. Muinaisjäännöspiste oli vedessä, se korjattiin niemen puolelle. Niemen kärki on hoidettua kesä mökin pihapiiriä ja kallioisella ja kivikkoisella rannalla on mökin sauna ja venepaikkoja. Mökki on kallioisen mäen laella. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu. Ks. sijainti liite 15.

Kuva 105. Äkkikallion niemenkärki, kuvattu kaakosta.

4.3.29. Haltianiemi 1000023850

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Ajoittamaton (rautakautinen?)
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6805786 E: 343341 Z: 85,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Arvio löytöpaikasta, GPS maastomittaus
Aikaisemmat tutkimukset:	-
Aikaisemmat löydöt:	KM 40071, 2 kpl rautaveitsen teriä

Kuvaus:

Kangasalan kirkolta 12,1 kilometriä etelään, Roineen länsipuolella sijaitsevan Halkohaavanjärven koillisrannalla olevasta Haltianiemestä löytyi kaksi rautaveitsen terää metallinetsinnässä kesällä 2014. Alueelta ei tunneta aiempia rautakautisia löytöjä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 26.4. Haltianiemi on luontaisesti hyvin kivikkoinen niemenkärki. Maastossa ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Ks. sijainti liite 22.

4.3.30. Kokovuori 1000035127

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807022 E: 342227 Z: 140–145,00 mpy
Koordinaattiselite:	Löytäjän ilmoittama GPS-koordinaatti
Aikaisemmat tutkimukset:	-
Aikaisemmat löydöt:	KM 41876:1, viskari

Kuvaus:

Kokovuori sijaitsee Kangasalan kirkolta noin 11 kilometriä etelään, Kuohenmaalla, Roineen länsirannalla. Kokovuoren rinteeltä on metallinetsinnässä löytynyt kolmipiikkinen jääkenkä, vanhimmillaan jo rautakautinen ja keskiaikainen esinemuoto.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 26.4. Kokovuoren mäen laella on masto ja siihen liittyvä sähkökaappi. Mäen koillisrinteen puoli on avonaista mäntymetsää ja lounaisrinne on avohakkuualue. Maasto on paikoin avokalliota ja paikoin on lohkarista kivikkoa. Mäen laen alue ja ylärinteet kierrettiin läpi, mutta mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu.

Ks. sijainti liite 22.

4.3.31. Raikku Rekola

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811036 E: 351441 Z: 105-110,00 mpy
Koordinaattiselite:	Rekolan tilan koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Tuluskivi

Kuvaus:

Kangasalan kaakkoispuolelta, Raikun kylän Rekolan tilan pellosta on löytynyt soikea tuluskivi. Löytöpaikkaa ei tarkastettu vuoden 1993 inventoinnissa, sillä tarkkaa löytöpaikka ei ollut tiedossa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohdetta ei tarkastettu tässäkään inventoinnissa, koska Rekolan alueen pellot eivät olleet pintapoimittavissa, eikä löydön tarkempi sijainti ole tiedossa.
Ks. sijainti liite 13.

4.3.32. Heponiemi Rekola, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6813358 E: 349742 Z: 110,00 mpy
Koordinaattiselite:	Rekolan tilan koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	KM 2101:187, keihäänkärki

Kuvaus:

Heponiemen Rekolan tilalta löytynyt rautakautinen keihäänkärki (KM 2101:187) vuonna 1881. Tarkka löytösjainti ei ole selvillä.

Tarkastushavainnot 2021:

Rekolan tilalla käytiin 27.4, mutta alueen pellot eivät olleet pintapoimittavissa. Ks. sijainti liite 12.

4.3.33. Vehoranta, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810235 E: 348011 Z: 85–90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Vehorannan talon kuistin koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Hevosenenkäsolki

Kuvaus:

Läheltä Vehoniemen Äkkikallion tunnettua löytöpaikkaa, Vehorannan talon kuistin pilarin kohdalta löytynyt pronssinen hevosenenkäsolki vuonna 1979.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 12.4. Vehoniemen kärjessä on kesämökkejä. Vehorannan talo on kallioisen mäen laella ja rinteessä ja talon ympäristö on hoidettua pihapiiriä. Maasto on kallioista ja luontaisesti kivikkoista mäntymetsää, ja ranta laskee jyrkästi pohjoiseen Roineeseen. Maastossa tai talon ympäristössä ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Ks. sijainti liite 15.

4.3.34. Hinkka, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6813829 E: 344667 Z: 100,00 mpy
Koordinaattiselite:	Hinkan talon koordinaatit
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	HM 1220:258, arabialainen hopearaha

Kuvaus:

Hämeen museon kokoelmissa on arabialainen hopearaha (HM 1220:258), jonka on löytänyt maanviljelijä Sakari Talvia Hinkanpellosta, Kangasalan Tiihalasta. Löydön tarkempaa löytöpaikkaa ei enää tiedetä. Hinkan talon nykyiset asukkaat eivät viljele maata, eivätkä he tiedä em. löydöstä mitään.

Tarkastushavainnot 2021:

Paikalla käytiin 29.4, mutta Hinkan tilan pellot olivat heinällä, eikä pintapoimittavissa. Ks. sijainti liite 18.

4.3.35. Kuru Jaakkola, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Irtolöytöpaikat
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6811885 E: 338801 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Aikaisemmat tutkimukset:	Teija Nurminen 1993, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	Soikea tuluskivi

Kuvaus:

Roineen länsirannalla sijaitsevan Kurun kylän Jaakkolan maalta on löydetty soikea tuluskivi, joka on joutunut hukkaan. Paikka sijaitsee Kangasalan kirkosta noin 8.6 kilometriä lounaaseen, Roineen Kurunlahden pohjukassa korkealla rantatörmällä.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 4.5 Kurun kylätontin tarkastuksen yhteydessä. Maanomistaja tiesi tuluskiven löytyneen peltosaarekkeesta tilan lounaispuolelta. Pellon keskellä on pieni, viljelemätön kumpare, jossa on kuoppa keskellä. Maanomistaja kertoi, että paikalla on ollut vanha perunakuoppa, jota kaivettaessa tuluskivi oli löytynyt.

Ks. sijainti liite 20.

4.4. Muut kohteet

4.4.1. Rajala, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; kiviaidat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6826171 E: 349285 Z: 110–112,00 mpy
Koordinaattiselite:	GPS maastomittaus
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Kangasalan Raudanmaalla, Mutikon pohjoisosassa, Mutikontien pohjoispuolella ja Urpurannantien itäpuolella, on vanha tila, jonka ympärillä on kiviaitaa. Aita rajaa tontin luoteispuolen viistoa rajalinjaa, alkaen Urpurannan tien reunasta ja päättyen kallion reunaan metsässä. Säilyneen osuuden pituus on noin 90 metriä. Aidan leveys on noin 0,8 metriä ja korkeus vaihtelee 0,5 ja 1 metrin välillä. Paikalla on 1800-luvun lopun tonttimaata, jonka rajalla kiviaita on. Tontin raja on yhä käytössä, eikä kohdetta voi luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Ks. sijainti liite 8.

Kuva 106. Tonttimaan luoteisrajalla oleva kiviaita, kuvattu lounaasta.

4.4.2. Kautiala Markkula 2, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; röykkiöt
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Muu kohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6825545 E: 354587 Z: 95,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 20.4. Kautialan historiallisen kylätontin lähellä, vanhan Kangasala-Orivesi tien ja uuden Orivedelle johtavan tien välissä on kolme kiviröykkiötä koivumetsässä.

Röykkiöiden koko on noin 2,5 x 3 metriä ja korkeus noin 0,5–0,8 metriä. Ne ovat osittain maansekaisia. Längelmäveden pinta on yltänyt lähelle röykkiöitä vielä 1830-luvulle saakka, jolloin röykkiöt ovat olleet lähellä rantaa. Paikalla on peltoa 1900-luvun painetuissa kartoissa, joten röykkiöt ovat mitä todennäköisimmin viljelyröykkiöitä.

Ks. sijainti liite 5.

Kuva 107. Havaituista kolmesta röykkiöstä keskimäinen. Kuvattu lounaasta.

4.4.3. Mäki-Laurila 1, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; rökkiöt
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Muu kohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6813319 E: 349280 Z: 114,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 27.4. Kangasalan Heponiemessä, Mäki-Laurilan tilan lounaispuolisessa metsässä, luonnonsuojelualueella on rökkiö. Maasto on melko avointa, paikoin kallioista ja kivikkoista kuusimetsää.

Rökkiö on matala, vain noin 0,4 cm korkea ja voimakkaasti sammaloitunut. Se on kasattu kahden suurehkon maakiven väliin ja sen koko on noin 2,5 x 3 metriä. Kivet ovat noin 20–30 cm, mutta niiden kokoa on hankala määritellä täysin sammaleen peittäminä. Rökkiön läheisyydessä on ollut peltoa vielä vuoden 1958 kartalla ja voi mahdollisesti olla suhteellisen nuori viljelysrökkiö.

Ks. sijainti liite 12.

Kuva 108. Maakivien väliin kasattu rökkiö, kuvattu luoteesta.

4.4.4. Tuhola 1, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Muu kohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6807583 E: 346843 Z: 109,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 13.4. Saarikylissä, Apajanpohjan historiallisen kylätontin lounaispuolella on vanha tienpohja Tuholan nykyisen tilan länsipuolella. Mäen korkeimman kohdan kiertävä vanha tielinja on mainittu Saarikylien historiikissa, mutta historiallisten karttojen mukaan tällä kohdalla ei ole kulkenut merkittävää tielinjausta. Mänty- ja sekametsässä kulkeva heinittynyt tielinja on mahdollisesti ollut peltotie, jonka leveys on noin 3 metriä. Sen keskikohdilla on röykkiö, joka on mitä todennäköisimmin syntynyt tienraivauksen yhteydessä. Röykkiön koko on noin 4 m x 2 m. Korkeutta sillä on noin 0,5 metriä. Röykkiön kohdella rinne viettää kohti länttä. Ks. sijainti liite 16.

Kuva 109. Kalle Luoto dokumentoi tien vieressä ollutta röykkiötä. Kuvattu lounaasta.

4.4.5. Ajos, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet
Ajoitus:	Ajoittamaton
Laji:	Muu kohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6825873 E: 355761 Z: 105,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 21.4. Kangasalta koilliseen, Tohkalan ja Neulaniemen historiallisten kylätonttien välillä, Ponsantien eteläpuolella, Lastusen ja Ajoksen välillä, noin 14 metriä tiestä eteläkaakkoon on sammaloitunut rökkiö. Alue on mäntymetsää, ja rökkiö sijaitsee lounaaseen laskevan rinteän yläosassa. Rökkiön on pyöreähkö tai lähes neliskanttinen, sen koko on noin 1,5 x 2 metriä. Kivet ovat lohkareisia ja niiden koko on 0,2–0,4 metriä, ja korkeus alarinteen puolelta noin 1,1 metriä, ylärinteen puolelta noin 0,7 metriä. Ponsantietä on oikaistu Ajoksen kohdalla ja uuden tielinjan kohdalla on lohkottu kalliota. Metsässä olevan rökkiö voi liittyä 1900-luvun puolivälin tienrakentamiseen. Historiallisilla kartoilla ei ole mitään merkittäviä huomioita tällä kohtaa.

Ks. sijainti liite 5.

Kuva 110. Ponsantien eteläpuolelta havaittu rökkiö. Kuvattu etelästä.

4.4.6. Haltianiemi 1, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat; kalastuspaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6805871 E: 343394 Z: -
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kangasalan eteläosassa, Roineen länsipuolella sijaitsevan Kuohenmaan eteläpuolella on pieni Halkohaavanjärvi. Sen koillisrannalla, Haltianiemen pohjoispuolella matalassa rantavedessä on puisen liistekatiskan jäänteet. Rantaviivasta järven selälle päin pinnan yläpuolelle erottuu useita ohuita puisia paaluja usean kymmenen metrin matkalla. Puiset paalut erottuivat pinnan yläpuolelle noin 10–20 cm. Paalujen paksuus on noin 3–5 cm. Vuoden 1939 (Luhon) inventointiraportin kuvassa taustalla näkyy liistekatiska samalla paikalla. Muuten liistekatiskojen ajoittaminen olisi vaikeaa; ne olivat yksi yleisimmistä kalastusmuodoista kivikaudelta 1900-luvun alkuun.

Ks. sijainti liite 22.

Kuva 111. Liistekatiska erottuu rantavedessä alkaen vasemman reunan metsikön reunasta, kuvan keskiosissa. Kuva Luhon inventointiraportista vuodelta 1939.

Kuva 112. Vanhan liistekatiskan puiset paalut erottuivat vaivoin veden pinnan yläpuolelle. Kuvattu kaakosta.

4.4.7. Hiedanperänlahti, uusi kohde

Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet; uunit
Ajoitus:	Historiallinen
Laji:	Muu kohde
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6810340 E: 348744 Z: 81,00 mpy
Koordinaattiselite:	Maastomittaus (GPS)
Inventointilöydöt:	-

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 8.4. Vehoniemen kylätontin koillispuolella, Hiedanperänlahden kaakkoisrannalla, alavan niittylaitumen yläterassilla on hajonnut kiuaskiveys, jonka keskelle on kasvanut suuri koivu. Osittain maansekainen kiveys koostuu noin 10–50 cm kokoisista kivistä ja seassa on myös tiiliä. Osa kivistä on palaneita. Puun juurakko on hajottanut kiveystä ja se on levinnyt muutaman metrin matkalle alarinteeseen, järvelle päin. Kiveyksen koko on noin 1,5 x 2 metriä.

Kiuaskiveyksestä noin 16 metriä koilliseen heinikon seassa on juuri ja juuri hahmotettavissa oleva kiveys, joka vaikuttaa rakennuksen kulmakiveykseltä. Kivet ovat suorakulmaisia, lohkottuja kiviä. Heinikon seassa on muitakin yksittäisiä kiviä, mutta havaintomahdollisuudet olivat huonot, eikä mahdollisen rakenteen tarkempi määrittäminen ollut mahdollista. Paikalla on talo senaatinkartalla vuodelta 1910 ja vielä vuoden 1953 kartalla tällä kohden on jokin pieni rakennus.

Ks. sijainti liite 15.

Kuva 113. Kiuaskiveys koivun juurella. Kuvattu lounaasta.

Kuva 114. Mahdollinen rakennuksen kulmakiveys heinikon seassa.

4.5. Poistetut muinaisjäännökset

4.5.1. Lepistöntöyry 211010033

Muinaisjäännöstyyppi:	Hautapaikat; hautaröykkiöt
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Poistettu muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6816045 E: 347366 Z: 85–90,00 mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Juhani Rinne 1905. Tarkastus Ville Luho 1939. Kangasalan inventointi
Löydöt:	HM 1221:1–2, keihäänkärki ja väkipuukko

Kuvaus:

Röykkiö on sijainnut noin 1 km kaakkoon Vääksyn kartanosta ja nykyisin noin 260 metriä pohjoiseen Längelmäveden rannasta ja 80 metriä pohjoiseen Lepistön päärakennuksesta. Vuonna 1926 työmies löysi keihäänkärjen (HM 1221:2) ja väkipuukon (HM 1221:1) Lepistöntöyry-nimiseltä mäeltä olleesta maansekaisesta kivirauniosta. Hän oli löytänyt myös miekan, jonka oli heittänyt pois, sekä palanutta luuta ja hiiltä. Kiven- ja maansekainen röykkiön keskellä oli iso, noin 3 metriä korkea ja 2 metriä leveä silmäkivi. Röykkiön halkaisija oli noin 5 metriä. Löydöt tulivat keskuskiven juurelta. Kohde tarkastettiin vuonna 1928, mutta se oli jo tuhoutunut ojankaivuutöissä. Paikka on nykyisin peltona, ja siitä on viety maata ainakin 2 metriä lähistön peltoalueiden soisiin kohtiin, joten alkuperäistä maanpintaa ei ole jäljellä.

Tarkastushavainnot 2021:

Alue tarkastettiin 29.4. Lepistöntöyry sijaitsee talolle johtavan tien koillispuolella. Alue on viljeltyä peltomaisemaa. Mitään havaintoja röykkiöstä ei ole.

4.5.2. Matila 211010014

Muinaisjäännöstyyppi:	Hautapaikat; hautaröykkiöt
Ajoitus:	Rautakautinen
Laji:	Poistettu muinaisjäännös
Lukumäärä:	1
Sijainti: ETRS-TM35FIN	N: 6808664 E: 348710 Z: 90,00 mpy (alin)
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatti (Kulttuuriympäristön palveluikkuna)
Aikaisemmat tutkimukset:	Juhani Rinne 1905. Tarkastus Ville Luho 1939. Kangasalan inventointi Teija Nurminen 1993. Kangasalan inventointi
Löydöt:	KM 4257:2, kilvenkupura Km 4257:3, rautaveitsi

Kuvaus:

Tuhoutunut mahdollinen kalmisto on sijainnut Roineen rannalla Matilansalmessa, Ukonlahden ja Leväslahden välillä niemessä Saarikyläntien luoteispuolella. Paikalta oli löytynyt esineistä pellon raivauksen yhteydessä vuonna 1902. Ennen raivausta maa oli ollut kauttaaltaan kivistä, ja muutamissa paikoin oli ollut raunion tapaisia ison kiven ympärillä ja eräästä tällaisesta löydöt olivat tulleet. Löytöjen takia Juhani Rinne kävi paikalla vuonna 1905, ja totesi että mainittujen raunioiden jäljiltä pellossa oli vielä jäljellä isoja maakiviä, joiden ympärille oli kasattu maasta irrotettuja kiviä. Maa oli isompien maakivien ympärillä hyvin mustaa ja hiilen sekaista. Ville Luho tarkastaessa paikkaa inventointinsa yhteydessä vuonna 1939 totesi alueen olevan raivatun täysin pelloksi, ja kalmiston ilmeisesti raivauksen yhteydessä tuhoutuneen. Vuoden 1993 inventoinnissa tarkastettiin peltoalueita, mutta ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Tarkastushavainnot 2021:

Kohde tarkastettiin 12.4. Vehoniemen Sipilän talosta sanottiin, että löydöt olivat tulleet enemmän nykyisen sähkömuuntamon läheltä, Matilan päärakennuksen itäpuolelta. Matilan peltoalueet tarkastettiin ja muuntamon alueelle tehtiin muutama kairanpisto. Paikalla ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Ks. sijainti liite 16.

Lähteet:

Painetut:

Alanen, Timo et al. 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Kalliovalkama, Pentti. 1996. Saarikylät aikain saatossa. Kangasala.

Kalliovalkama, Pentti et al. 2001. Salon kuiske 2001. Saarikylien ja Vehoniemenkylän historiaa. Saarikylien nuorisoseura ry

Luoto, Kalle 2011. Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Pirkanmaan maakuntamuseo.

Niukkanen, Marianna. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojelu. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3

Oja, Aulis 1973. Kangasalan talonpoikaiselämää Palon suvun asuma-alueilta 1-4. Helsinki: Tervan-Palon sukukerho

Raitio, Raine. 2000. Lihasula, Palko ja Lisko. Vihtori Peltonen-Lihasulan säätiö: Lihasulan-Palon kylätoimikunta. Jyväskylä: Gummerus

Virkkala, K. & Luho, Ville & Suvanto, Seppo 1949. Längelmäveden seudun historia I. Forssan kirjapaino Oy. Forssa. 1949

Tutkimusraportit:

Ailio, Julius 1924. Kangasala Apajanpohja Kivikautisen verkon löytöpaikan tarkastus

Jussila, Timo 2007. Kangasalan maaseutualueiden yleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy. Museoviraston arkisto

Luho, Ville 1939. Kangasalan inventointi. Museoviraston arkisto

Luoto, Kalle 2008. Kangasala Suomatka (Suomatka). Konekaivutyön arkeologinen valvonta. Museoviraston arkisto.

Luoto, Kirsi 2009. Kangasala-Lempäälä maakaasuputken suunnittelualueen arkeologinen inventointi. Museoviraston arkisto

Luoto, Kirsi 2014. Kangasala Huutijärvi- Pispala maakaapelilinjauksen tarkkuusinventointi. Museoviraston arkisto

Mikkola, Esa 2019. Kangasala, Jaakkola A ja B, Rautakautisen asuinpaikan ja kalmiston lähialueen koekaivaus 22.-24.5.2019

Nurminen, Teija 1993. Kangasalan inventointi. Museoviraston arkisto

Sarasmo, E. 1955. Kangasala Paalila Kojola Kertomus viikinkikautisen löytöpaikan tarkastuskaivauksesta 29.7.1955

Sepänmaa, Timo ja Soisalo, Janne 2020. Kangasala, arkeologinen tarkkuusinventointi maakaapeliosuuksilla Heponiemi 2- nimisen löytöpaikan ympäristössä ja Linnavuori eli Poikavuori muinaisjäännösalueella ja sen liepeillä. Mikroliitti Oy. Museoviraston arkisto

Digitaaliset lähteet:

Kangasalan maaseutualueiden kulttuuriympäristöohjelma:

<https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2020/10/Sivut-1-36.pdf>

<https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2020/10/sivut-37-94.pdf>

<https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2020/10/sivut-95-152.pdf>

Kulttuuriympäristö palveluikkuna:

<https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

Kartat:

Kansallisarkisto:

Maakirjakartat:

MHA A 1 327–328. Öffuersatagundes Häredht Cangasala Sochn [Lihasila, Palo]

MHA A 1 329–331. Öffuer Satagundes Häredht Cangasala Sochn [Köyrä]

MHA A 1 331–332. Öffuer Satagundes häredht Cangasala Sochn [Ponsa, Neulaniemi]

MHA A 1 333. Öffuer atagundes Häredht Cangasala Sochn [Mäyrä]

MHA A 1 335–336. Öffuer Satagundes häredht Cangasala Sochn [Tohkala, Kautiala]

MHA A 1 337–338. Öffuer Satagundes Häredht Cangasala Sochn [Pispala, Vahderpää, Keso]

MHA A 1 339-340. Öffuer Satagundes Haredht Cangasala Sochn [Heponiemi, Huikkola]

MHA A 1 341-342. Öffuer Satagundes Häredh[t] Cangasala Sochn [Paalila, Parvela]

MHA A 1 313-316. Öffuer Satagundes Häredht Kangasala Sochn [Kaitamo, Pajula? ("Pajula"), Jokioinen]

Isojakokartat:

Palon yksinäistalo: kartta, pöytäkirja ja jakokirja halkomisesta (1794–1794), Pelander, P.

Lahasala; N:ot 1-2, isonjaonkartta ja jakokirja (1771-1793) Florin, J.; Pelander, P.

Keso; N:ot 1-4, isonjaonkartta ja jakokirja sekä halkomis-asiakirjat N:o 1 Heikkilän ja N:o 2 Aatinen talojen halkomisesta (1776-1807) Florin, J.; Lilius, N.

Suomatka; N:ot 1-2, isonjaon-kartta, pöytäkirja ja jakokirja (1777-1777) Florin, J.

Kautialan kylä ja N:ot 1-2 Pispalan kylässä: tiluskartta ja pöytäkirja sekä isonjaon jakokirja Pispalan kylän tiluksista (1792-1794) Florin, J.

Tiluskartta ja karttaselitys Sammaliston yksinäistalosta sekä Raunistulan, Mäkipään ja Mäkelän torpista (1847-1847) Jernström, G.

Neulaniemi; N:ot 1-2, isonjaonkartta, pöytäkirja ja jakokirja (1780-1790), Florin, J.

Köyrä; N:ot 1-3, isonjaonkartta, jakokirja ja pyykkiselitys (1775-1775) Florin, J.

Tohkala; N:ot 1-2, isonjaonkartta ja jakokirja (1787-1787) Florin, J.

Heponiemi; Halkomisjakokirja N:o 1 Huikkolan talon N:o 1 tiluksista (1799-1799) Pelander, P.

Raronsalo; N:ot 1-5, kartta ja jakokirja kotitiluksista (1802-1816) Pelander, P.; Lindh, A.

Varala; N:ot 1-2 tässä kylässä, N:ot 1-3 Hykönsalon kylässä sekä N:ot 1-3 Vehoniemen kylässä: kartta ja asiakirjat rintatilusten jaosta sekä kartta ja asiakirjat (puutteelliset) Salokunnan lohkokunnassa Kuohenmaan ulkopalstan jaosta käsittävä Varalan, Vänninsalon, Hykönsalon, Vehoniemen, Tiihalalan, Tarkeelan, Raronsalon ja Apajanpohjan kylät tässä kunnassa sekä Lovensalon kylän Pälkäneen kunnassa (1792-1808) Florin, J.; Pelander, P.

Apajanpohja; N:ot 1-3 tässä kylässä ja N:ot 1-2 Lovensalon kylässä Pälkäneen kunnassa: isonjaonkartta ja jakokirja (1793-1801) Florin, J.; Pelander, P.

Ohtola (1777–1785). Florin, J.

Vänninsalo; N:ot 1-3, tiluskartta, pöytäkirja ja isojaon-jakokirja kotitilusten jaosta (1772-1772), Florin, J. (Separat förrättningskarta, kartdel A-C, storskifte, Vänninsalo bys)

Pitäjänskartat:

Kangasala (2141 03 la.* -/- -)

Kangasala (2141 03)

Kangasala (2142 01 la.* -/- -)

Kangasala (2141 02 la.* -/- -)

Kangasala (2141 02)
 Kangasala (2141 06 la.* -/- -)
 Kangasala (2141 06)
 Kangasala (2141 03 la.* -/- -)
 Kangasala (2141 05 la.* -/- -)
 Kangasala (2141 05)
 Kangasala (2141 01 la.* -/- -)
 Kangasala (2141 01)
 Kangasala (2141 04)
 Kangasala (2141 02 la.* -/- -)
 Kangasala (2141 01)
 Kangasala (2123 10 la.* -/- -)
 Kangasala (2123 11 la.* -/- -)
 Kangasala (2123 11 la.* -/- -)

Senaatinkartat:

Kangasala (XIX-XX 26)
 Pälkäne (XVII-XVIII 26)
 Lempäälä (XVII-XVIII 24-25)

Muut kartat:

Kartta Keljon yksinäisen sotilasvirkatalon RN:o 1 kaikista tiluksista Kangasalan pitäjässä.... -1--1.

Karta öfver Roseli sergeants boställes egor i Monikkala by af Kangasala socken... -1--1.
Emile Nordström 1867.

Alue- ja rajakartta Kangasala: Delineation På Kangasala Sochn, Årriwessi, Kangasala, och en deel Pelkenä Pastorat.

Läänien rajakartta [Turun ja Porin sekä Uudenmaan ja Hämeen läänin raja Kangasalan sekä Sahalahden ja Pälkäneen kohdalla].

Senaatin talousosaston AD-aktikartta: Kangasalan ja Sahalahden kartta I. J. Inbergin mukaan [kuva vesistöjä, teitä, rautatietä, rajoja].

Maanmittauslaitos:

Ponsan toimituskartta (1787). ”Separat förrättningskarta, kartdel a strorskifte. Pansa samfällighet, mäyränpesä samfällighet.” Kangasala 32:-a/ J. Florin 1787.

Kangasala: Kangasalan kunta, 1927. Helsinki: Maanmittaushallituksen kivipaino 1927

Hämeenlinnan maakunta-arkisto:

Utdrag af Kartan öfver Heponiemi Samfällighets egor i Kangasala socken. Upptagande Keljo Löjtnants boställets utmark 2:ndra kartadeln (1774) Florin, John.; Blanck, K.A.

Jyväskylän yliopisto:

KA h33: 7/1-2, Jacob Cadolin, maakirjakartta Haapaniemi

Rekognosointikartta, Kangasala Ihari 1776–1805

Rekognosointikartta, Kangasala Vehonharju 1776–1805

Kalmbergin kartasto, R III: List 8

Liite 1. Kohdetaulukko (*merkityt kohteet sijaitsevat hieman tai osittain kaava-alueen ulkopuolella)

Kohde-numero	Nimi	Ajoitus	Tyyppi	Laji	Muinaisjäännös tunnus
4.1.1.	Honkalehto	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008699
4.1.2.	Suolahti	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008694
4.1.3.	Lehtola	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008701
4.1.4.	Järvikulma 1	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008684
4.1.5.	Järvikulma 2	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008685
4.1.6.	Järvikulma 3	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008686
4.1.7.	Vahderpää	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008689
4.1.8.	Sammalisto	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008692
4.1.9.	Hokkasentie	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös (oli löytöpaikka)	1000029787
4.1.10.	Suomatka	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008693
4.1.11.	Kaukalahden pohjukka*	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös (oli löytöpaikka)	1000008687
4.1.12.	Tuhola	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	211010031
4.1.13.	Kuohenmaa	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	211010017
4.1.14.	Mäki-Laurila	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.15.	Huhtamäki	Esihistoriallinen	Kivirakenteet, rökkiöt	Kiinteä muinaisjäännös	211010015
4.1.16.	Lentola	Rautakautinen	Hautapaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000008688
4.1.17.	Franse	Rautakautinen	Hautapaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000034280
4.1.18.	Tuomaalanniemi	Rautakautinen	Hautapaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000037849
4.1.19.	Keinumäki	Rautakautinen	Hautapaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000021094
4.1.20.	Myllymäki	Rautakautinen	Kätköt	Kiinteä muinaisjäännös	1000040107
4.1.21.	Suomatkankallio	Ajoittamaton/ rautakautinen	Kivirakenteet, rökkiöt	Kiinteä muinaisjäännös	1000029779
4.1.22.	Hykönsalo	Historiallinen	Asuinpaikka, kyläpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000009075
4.1.23.	Ohtola (Ochtola)	Historiallinen	Asuinpaikka, kyläpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000017522
4.1.24.	Ponsan kylätontti	Historiallinen	Asuinpaikka, kyläpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	1000012369
4.1.25.	Vänninsalo	Historiallinen	Asuinpaikka, kyläpaikat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.26.	Patapelto	Historiallinen	Työ- ja valmistuspaikat; tuulimyllyt	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.27.	Iharin mylly	Historiallinen	Työ- ja valmistuspaikat; vesimyllyt	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.28.	Kurun mylly	Historiallinen	Työ- ja valmistuspaikat; vesimyllyt	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.29.	Kangasala- Orivesi Sammalisto	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	1000029778
4.1.30.	Kangasala- Orivesi Suomatka	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	1000029777
4.1.31.	Kangasala- Orivesi Vihtiälä	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	1000029776
4.1.32.	Kangasala- Orivesi Kautio	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.33.	Kangasala- Orivesi Vuoristo 1	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.34.	Kangasala- Orivesi Vuoristo 2	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.35.	Kangasala- Orivesi Rantala	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.36.	Kangasala- Orivesi Pispala	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi

4.1.37.	Kangasala- Orivesi Pispala 2	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.38.	Kangasala-Pohjalahti Tylkkä	Historiallinen	Kulkuväylät, tienpohjat	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.39.	Sillanmäki	Historiallinen	Kivirakenteet, ryssänuunit	Kiinteä muinaisjäännös	1000029782
4.1.40.	Puskinmäentie	Historiallinen	Kivirakenteet, röykkiöt	Kiinteä muinaisjäännös	1000029780
4.1.41.	Matomäki	Ajoittamaton	Kivirakenteet, röykkiöt	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.42.	Tohkala 1	Ajoittamaton/ historiallinen	Kivirakenteet, röykkiöt	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.43.	Päivölä	Ajoittamaton	Kivirakenteet, röykkiöt	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.44.	Vartiavuori	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkit	Kiinteä muinaisjäännös	1000001906
4.1.45.	Vahderpäänvuori	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkki	Kiinteä muinaisjäännös (oli muu kulttuuriperintökohde)	1000039068
4.1.46.	Riihenkiaus	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkit	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.47.	Koivisto	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkit	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.48.	Tyrväniemenpyykkit	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkit	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.49.	Lehtisvuori	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkit	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.50.	Korvenvuorenkallio	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkit	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.51.	Isonniitunpyykkit	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkit	Kiinteä muinaisjäännös	Uusi
4.1.52.	Kojola	Rautakautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös (oli poistettu muinaisjäännös)	211010034
4.2.1.	Pispala	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	1000029784
4.2.2.	Vahderpää (Vahderpää)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	1000024390
4.2.3.	Sammalisto (Sammalisto)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	1000024383
4.2.4.	Suomatka (Suomatka by)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	1000015366
4.2.5.	Parvela	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	1000024378
4.2.6.	Heponiemi	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	1000024358
4.2.7.	Raiku	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	1000024382
4.2.8.	Mäyrä	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde (oli poistettu muinaisjäännös)	1000012368
4.2.9.	Lihasulan kylätontti	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde (oli poistettu muinaisjäännös)	1000012365
4.2.10.	Tohkalan kylätontti	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde (oli poistettu muinaisjäännös)	1000012373
4.2.11.	Neulaniemen kylätontti	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde (oli poistettu muinaisjäännös)	1000012371
4.2.12.	Härtsiä (Kautiala)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.13.	Köyrä*	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi

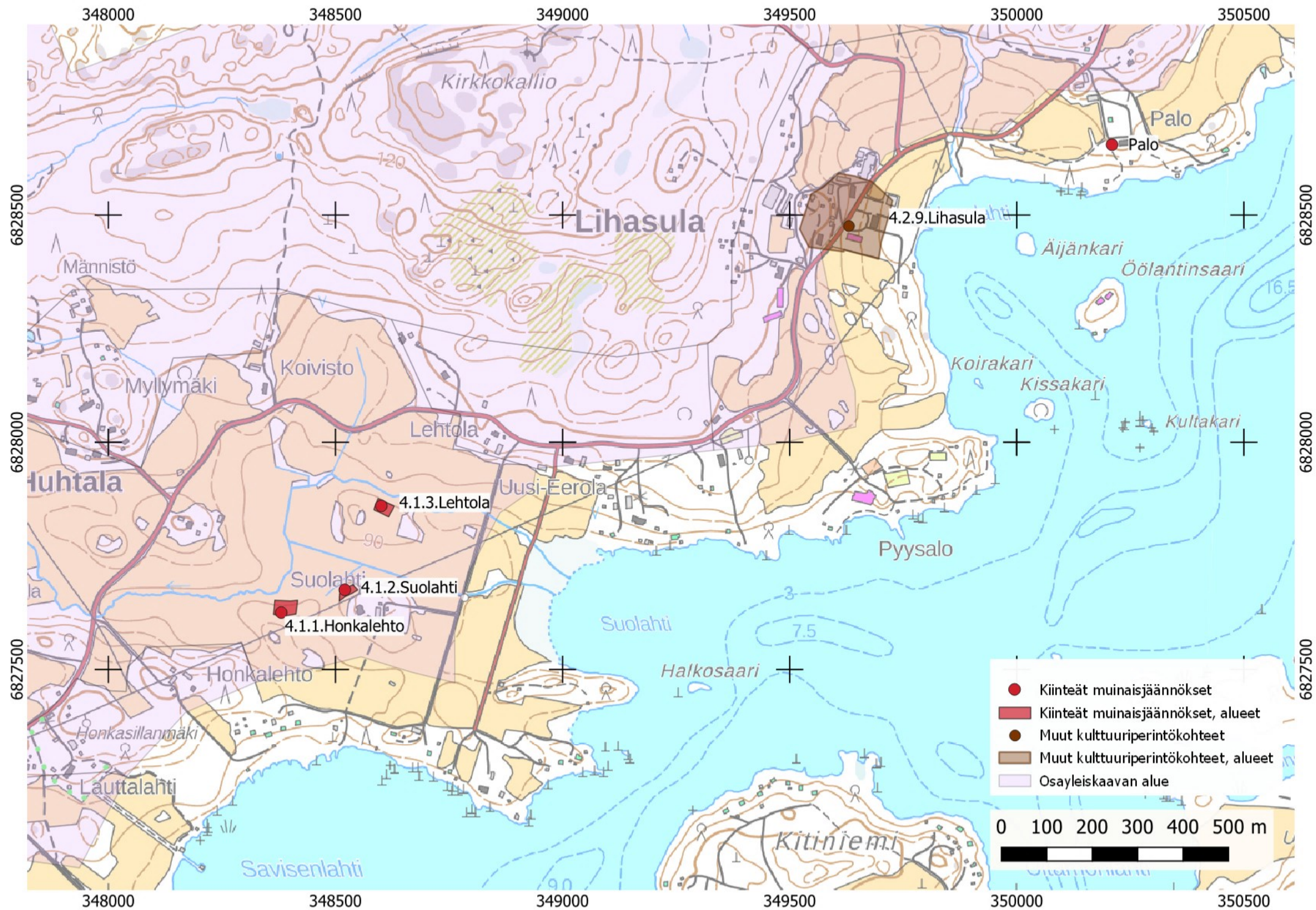
4.2.14.	Kesomalahti (Keso)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.15	Paalila (Lintula)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.16.	Keljo	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.17.	Monikkala	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.18.	Wehoinniemi (Vehoniemi)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.19.	Apajanpohjan kylätontti	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.20.	Raronsalo (Laarula)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.21.	Tarkeela	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.22.	Kuru*	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.23.	Haapaniemi*	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.24.	Savola (Savo)	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.25.	Huikkola	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.26.	Haavisto	Historiallinen	Asuinpaikka, kylänpaikat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.27.	Markkula 1	Historiallinen	Asuinpaikka, mäkituvat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.28.	Markkula 2	Historiallinen	Asuinpaikka, mäkituvat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.29.	Lahdenpohja	Historiallinen	Kivirakenteet, kiviaidat	Muu kulttuuriperintökohde	1000029783
4.2.30.	Vahderpää leirikeskus	Historiallinen	Kivirakenteet, kiviaidat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.31.	Tapanila	Historiallinen	Kivirakenteet, kiviaidat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.2.32.	Kautiala Tapanila	Historiallinen	Kivirakenteet, kiviaidat	Muu kulttuuriperintökohde	Uusi
4.3.1.	Rantala	Kivikautinen	Löytöpaikat	Löytöpaikat	1000032780
4.3.2.	Kallioniemi	Ajoittamaton/ kivikautinen?	Löytöpaikat	Löytöpaikat	211010038
4.3.3.	Ala-Heikkilä	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.4.	Suomatka Heikkilä	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.5.	Putkisto	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.6.	Eerolanlahti*	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.7.	Aatinen	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.8.	Keso Heikkilä	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.9.	Salmensuu	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.10.	Raikku Keljo	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.11	Pilkas	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.12.	Anttila	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.13.	Tiitola (Matila)	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.14.	Mattila	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.15.	Äijälä	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.16.	Yli-Anttila	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.17.	Taskula	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.18.	Savo*	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.19.	Pirttiniemi	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.20.	Valkama	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.21.	Murtoniemi	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.22.	Varsamäki	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi

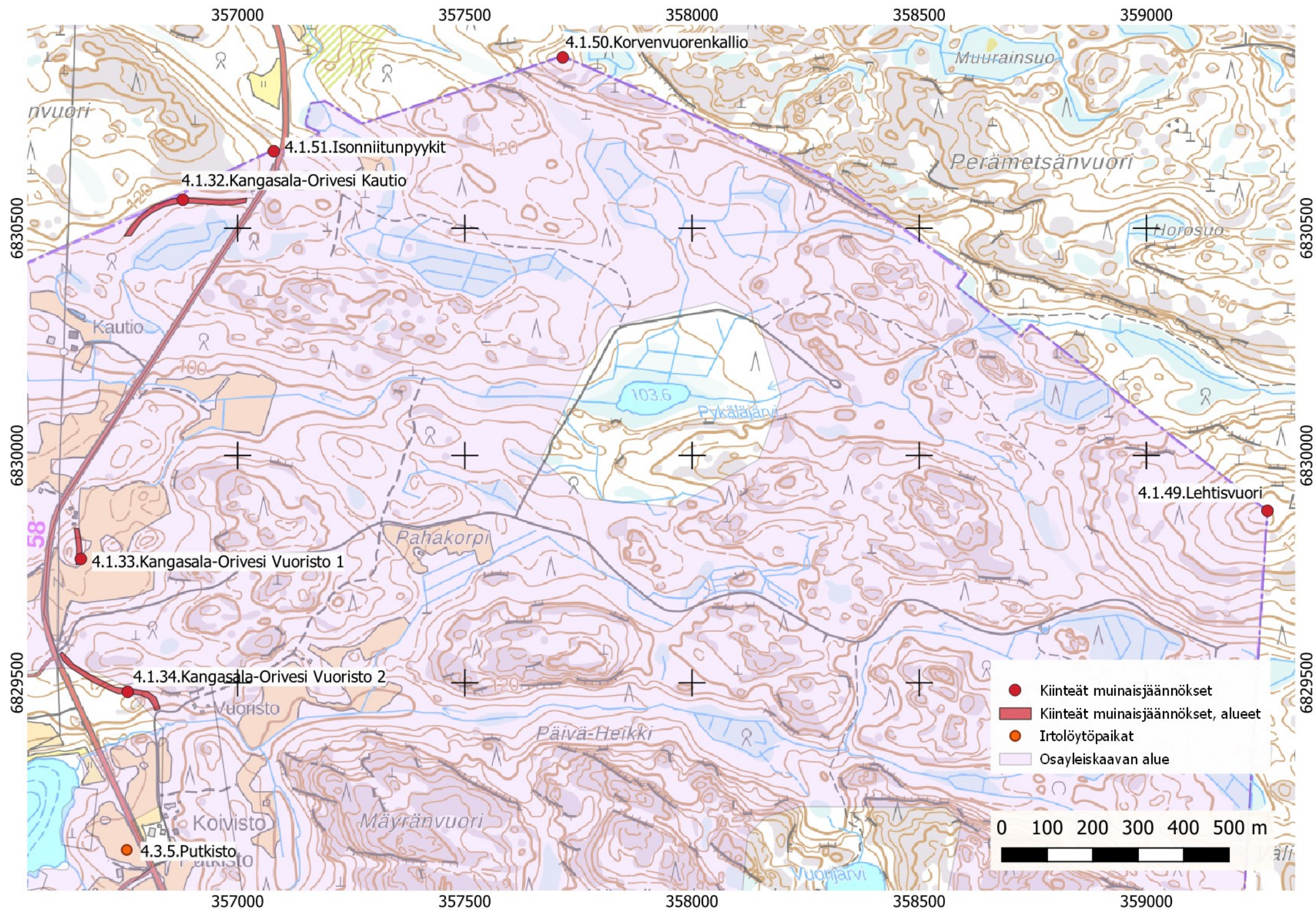
4.3.23.	Hiedanperänlahti 1	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.24.	Mäki-Laaso (Uotila)*	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.25.	Vänninsalo Mäkelä	Kivikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.26.	Apajanpohja	Pronssikautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	211010013
4.3.27.	Heponiemi 2	Rautakautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	1000035473
4.3.28.	Äkkikallio	Rautakautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	1000038242
4.3.29.	Haltianiemi	Ajoittamaton (rautakautinen?)	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	1000023850
3.3.30.	Kokovuori	Ajoittamaton rautakautinen?)	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	1000035127
4.3.31.	Raikku Rekola	Rautakautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.32.	Heponiemi Rekola	Rautakautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.33.	Vehoranta	Rautakautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.34.	Hinkka	Rautakautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.3.35.	Kuru Jaakkola	Rautakautinen	Irtolöytöpaikat	Löytöpaikat	Uusi
4.4.1.	Rajala	Historiallinen	Kivirakenteet, kiviaidat	Muu kohde	Uusi
4.4.2.	Kautiala Markkula 2	Ajoittamaton	Kivirakenteet, röykkiöt	Muu kohde	Uusi
4.4.3.	Mäki-Laurila 1	Ajoittamaton	Kivirakenteet, röykkiöt	Muu kohde	Uusi
4.4.4.	Tuhola 1	Ajoittamaton	Kivirakenteet, röykkiöt	Muu kohde	Uusi
4.4.5.	Ajos	Ajoittamaton	Kivirakenteet, röykkiöt	Muu kohde	Uusi
4.4.6.	Haltianiemi 1	Historiallinen	Työ- ja valmistuspaikat; kalastuspaikat	Muu kohde	Uusi
4.4.7.	Hiedanperänlahti	Historiallinen	Kivirakenteet, uunit	Muu kohde	Uusi
4.5.1.	Lepistöntöyry	Pronssikautinen, rautakautinen	Kivirakenteet, röykkiöt	Poistettu muinaisjäännös	211010033
4.5.2.	Matila	Rautakautinen	Hautapaikat	Poistettu muinaisjäännös	211010014

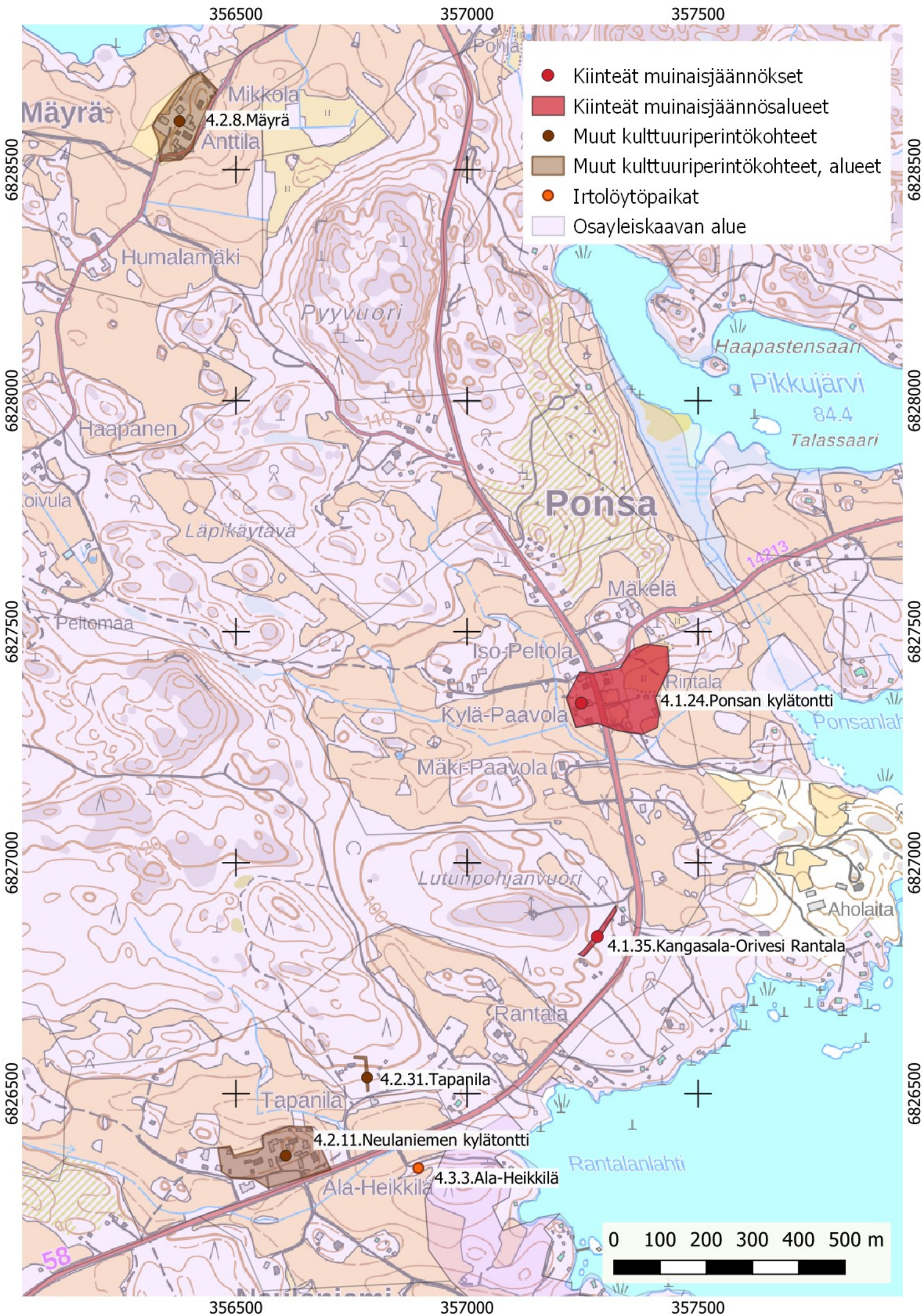
Liite 1b. Muinaisjäännöskohteiden muuttuneet luokitukset

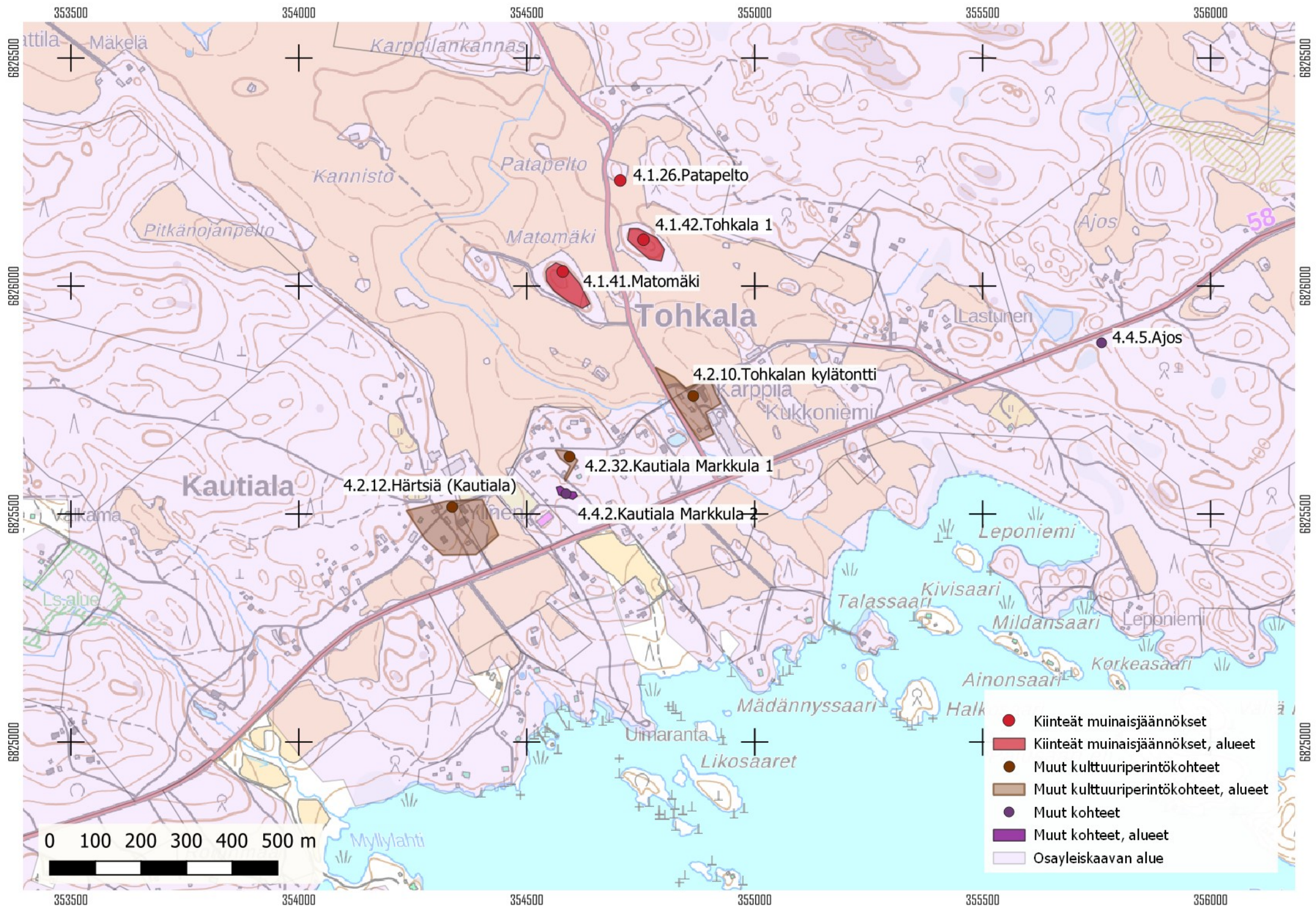
Kohde-numero	Nimi	Ajoitus	Tyyppi	Laji (vanha laji)	Muinaisjäännöstunnus
4.1.9.	Hokkasentie	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös (oli löytöpaikka)	1000029787
4.1.11	Kaukalahden pohjukka*	Kivikautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös (oli löytöpaikka)	1000008687
4.1.45	Vahderpäänvuori	Historiallinen	Kivirakenteet, rajamerkki	Kiinteä muinaisjäännös (oli muu kulttuuriperintökohde)	1000039068
4.1.52.	Kojola	Rautakautinen	Asuinpaikat	Kiinteä muinaisjäännös (oli poistettu muinaisjäännös)	211010034
4.2.8.	Mäyrä	Historiallinen	Asuinpaikka, kyläpaikat	Muu kulttuuriperintökohde (oli poistettu muinaisjäännös)	1000012368
4.2.9.	Lhasulan kylätontti	Historiallinen	Asuinpaikka, kyläpaikat	Muu kulttuuriperintökohde (oli poistettu muinaisjäännös)	1000012365
4.2.10.	Tohkalan kylätontti	Historiallinen	Asuinpaikka, kyläpaikat	Muu kulttuuriperintökohde (oli poistettu muinaisjäännös)	1000012373
4.2.11.	Neulaniemen kylätontti	Historiallinen	Asuinpaikka, kyläpaikat	Muu kulttuuriperintökohde (oli poistettu muinaisjäännös)	1000012371

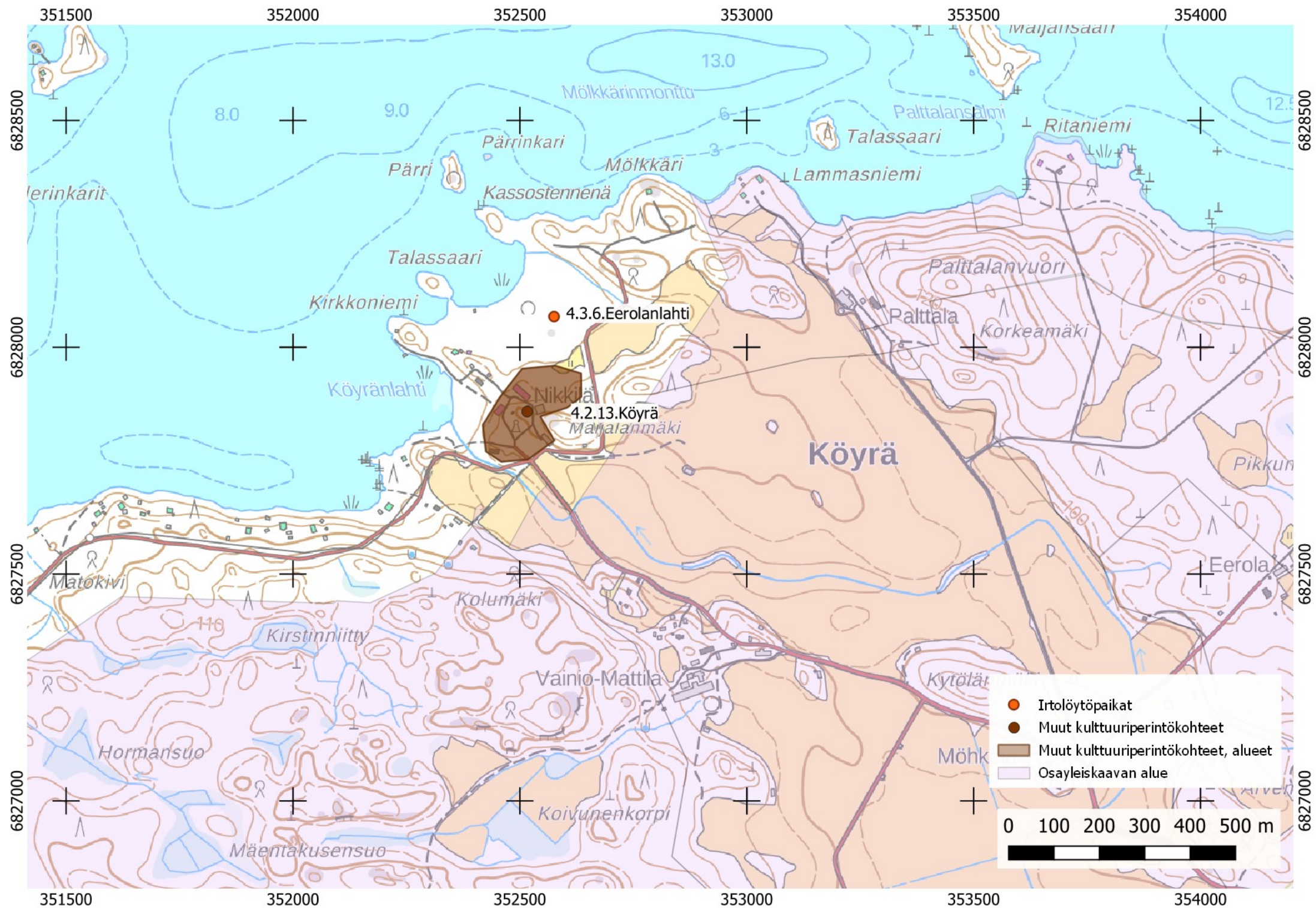
(*merkityt kohteet hieman tai osittain kaava-alueen ulkopuolella)

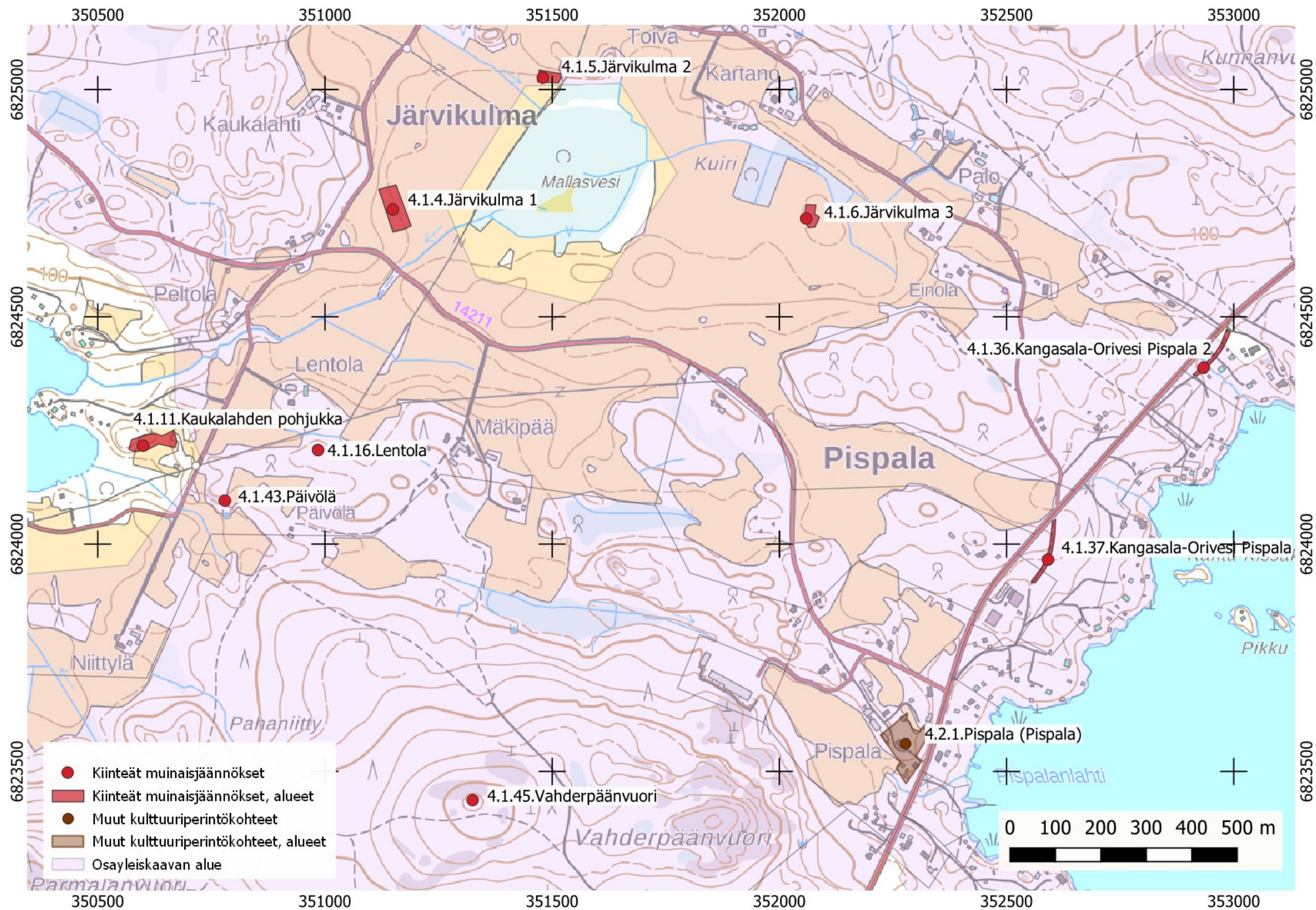

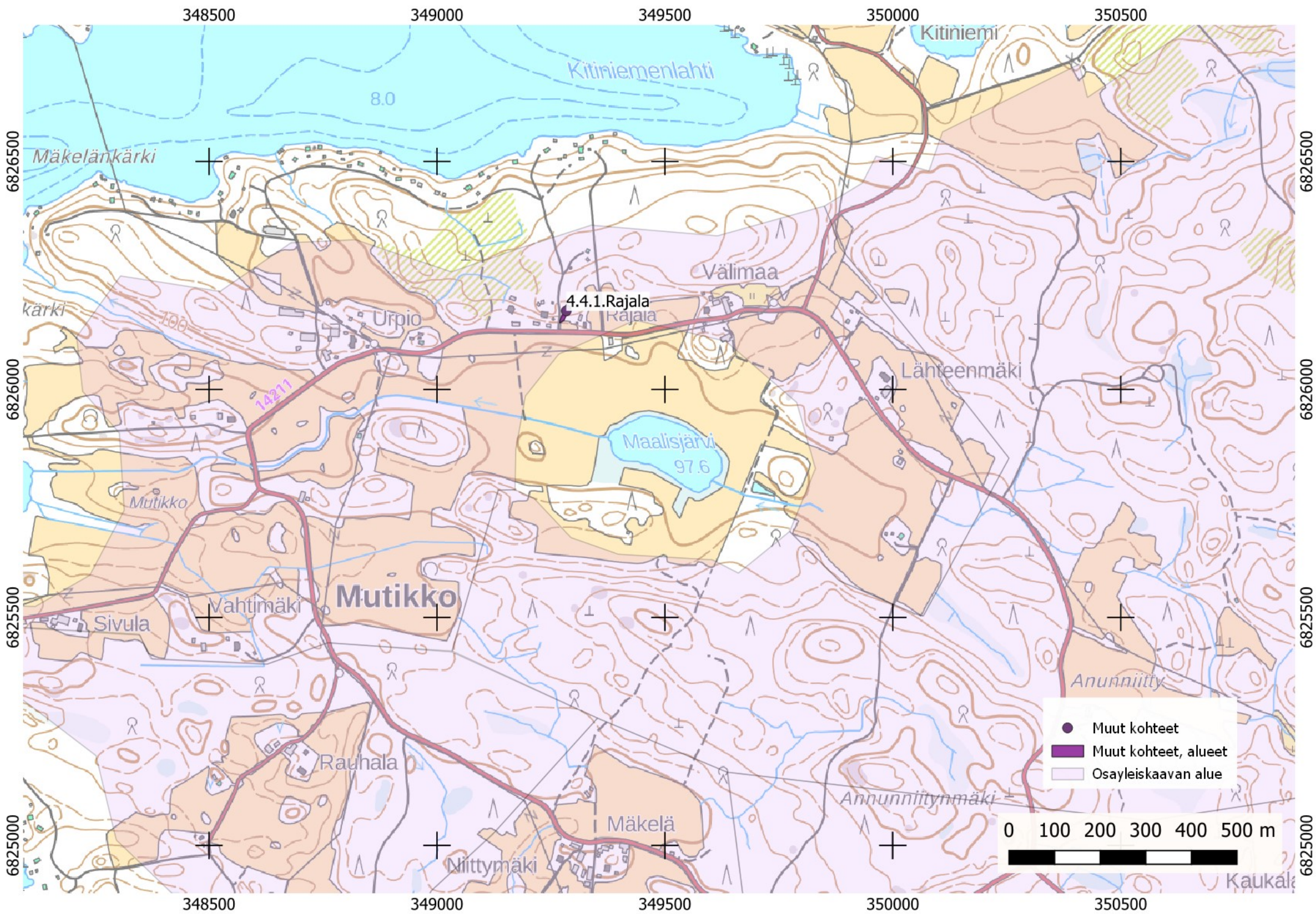

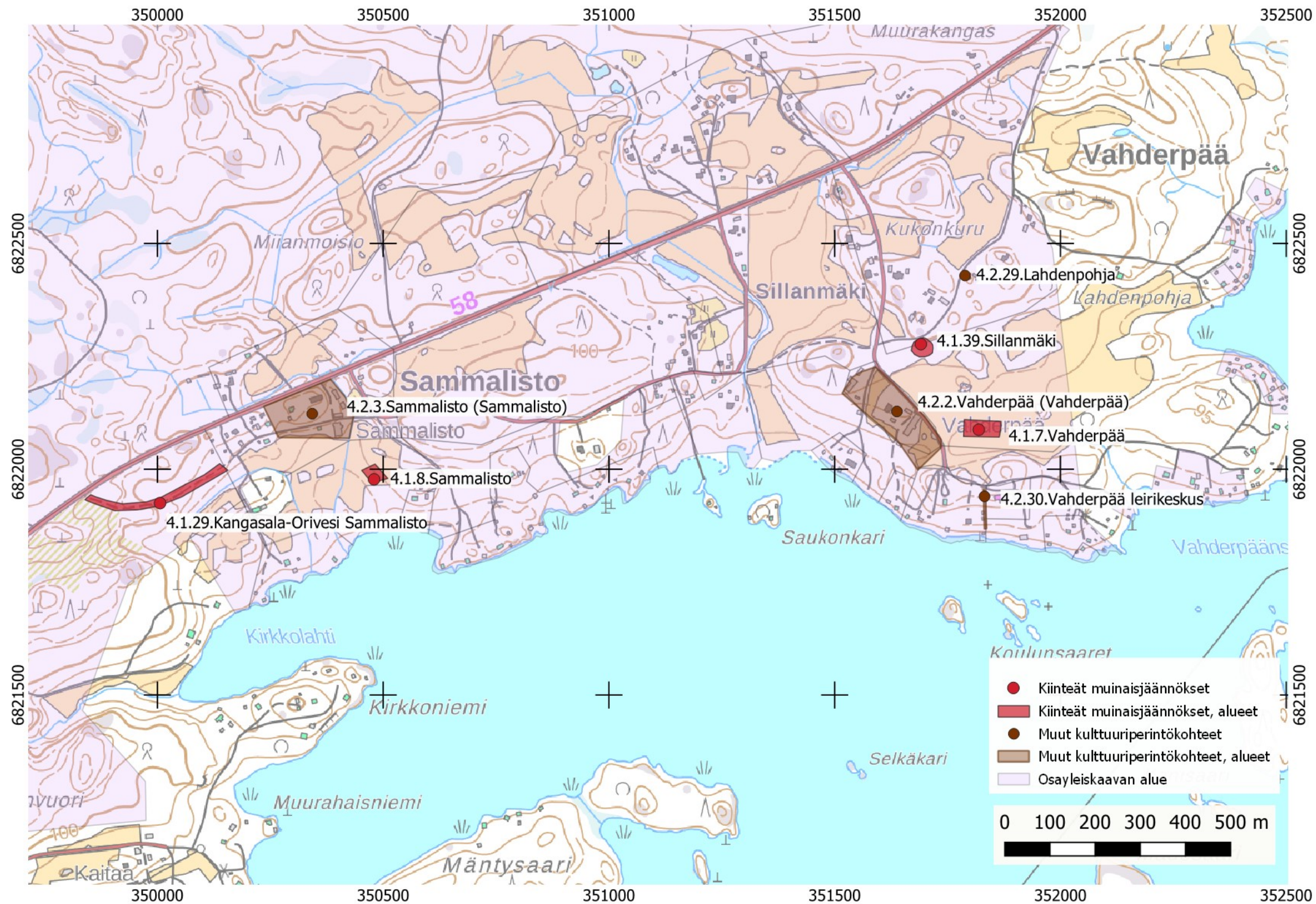

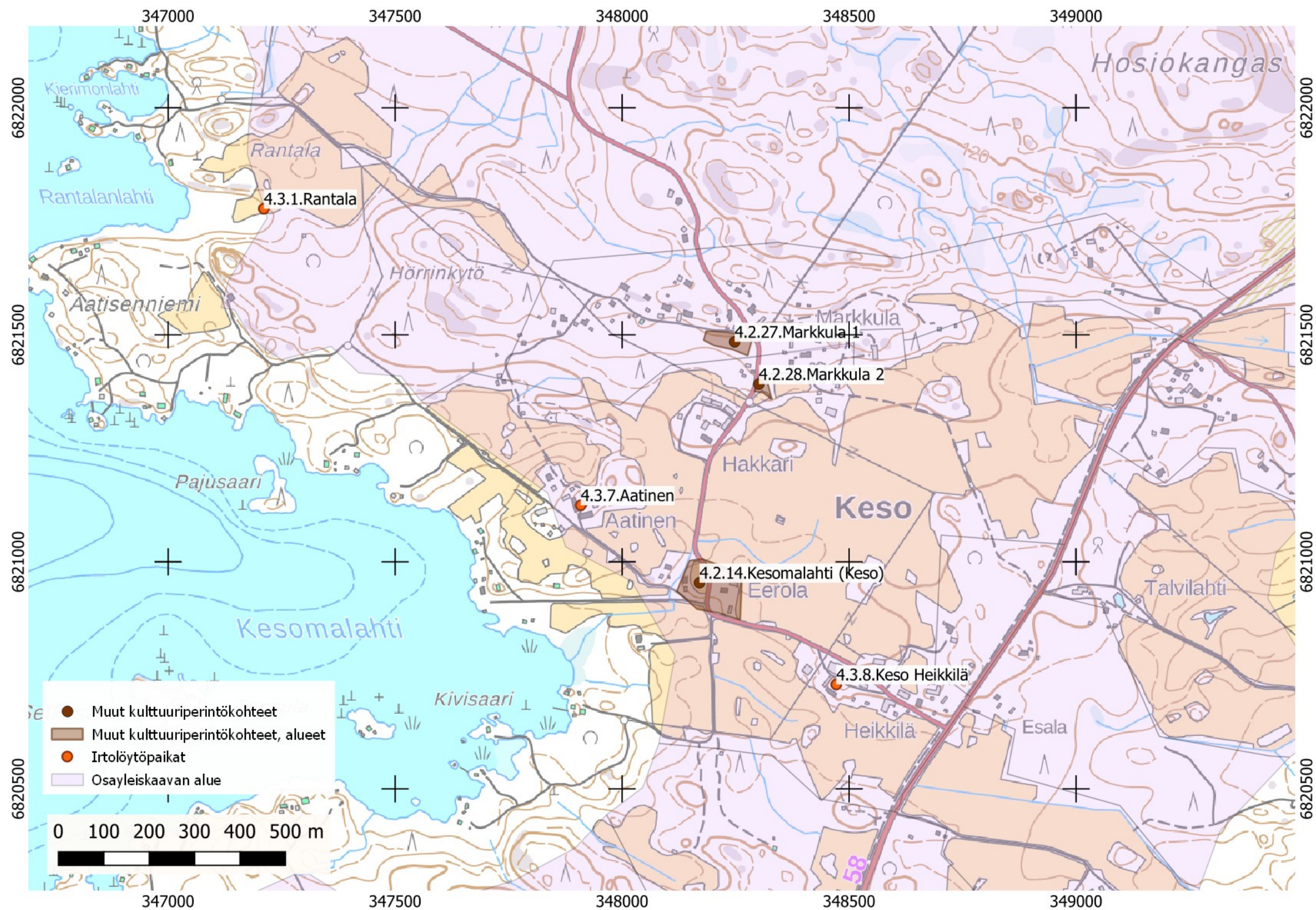

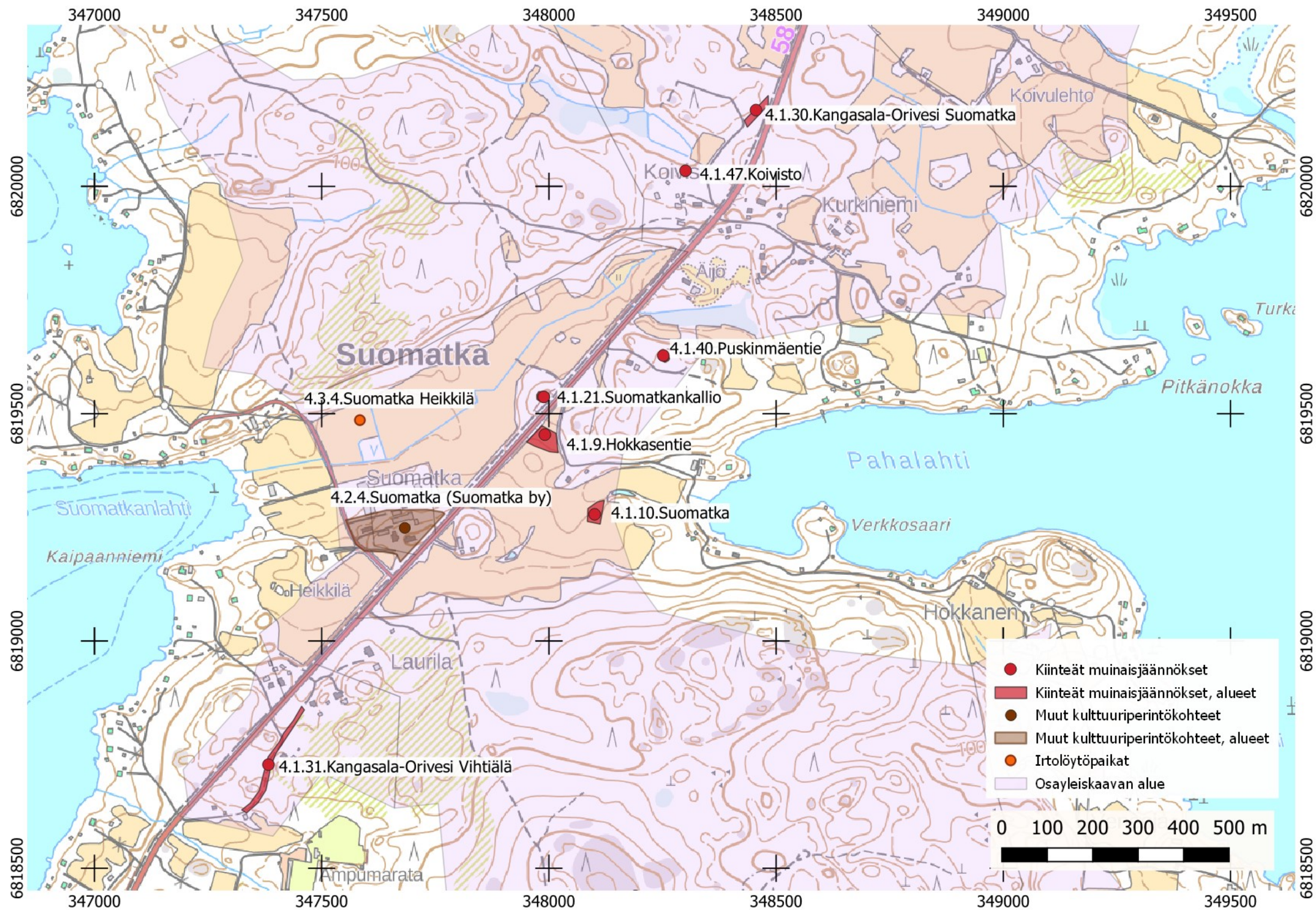

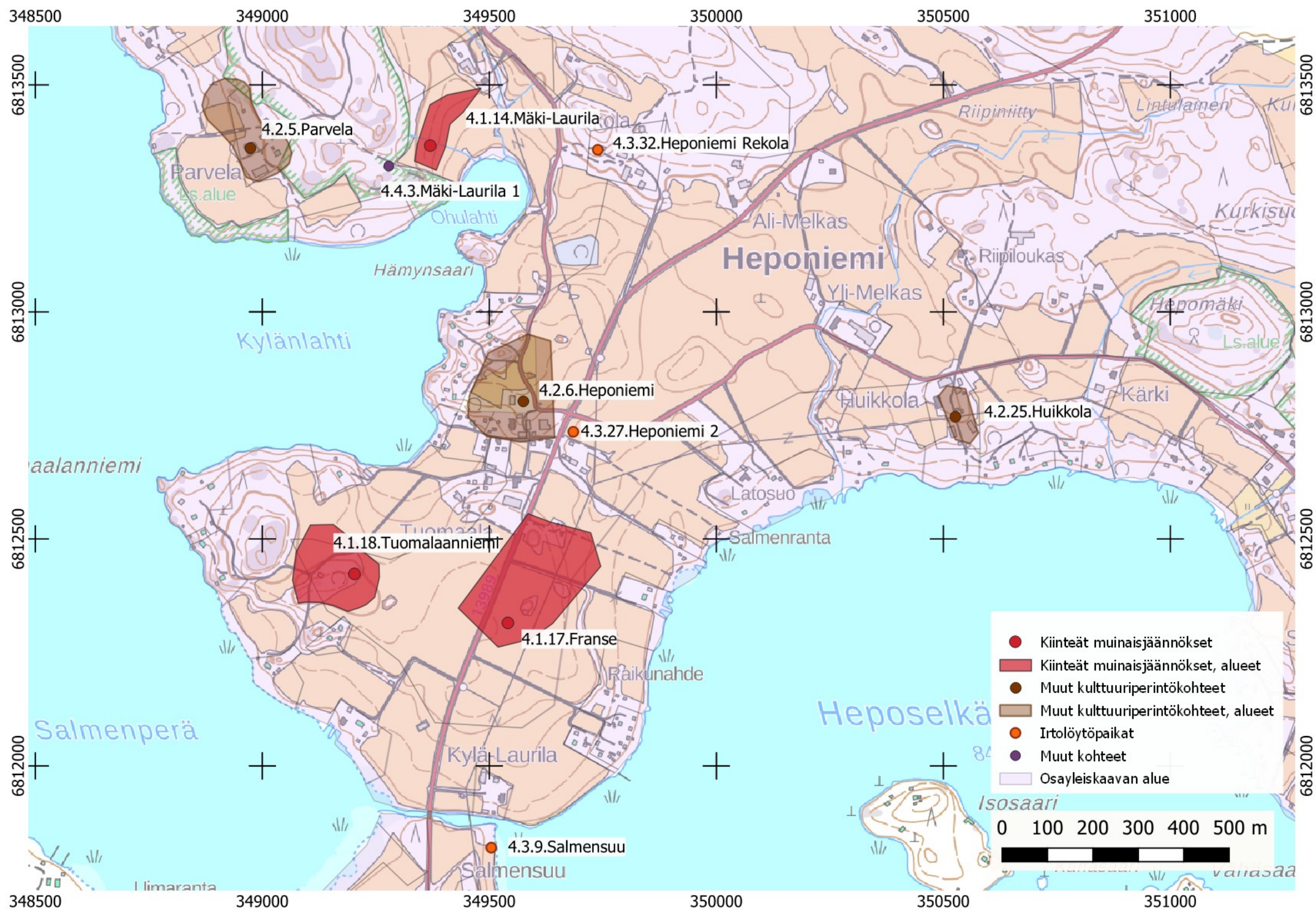

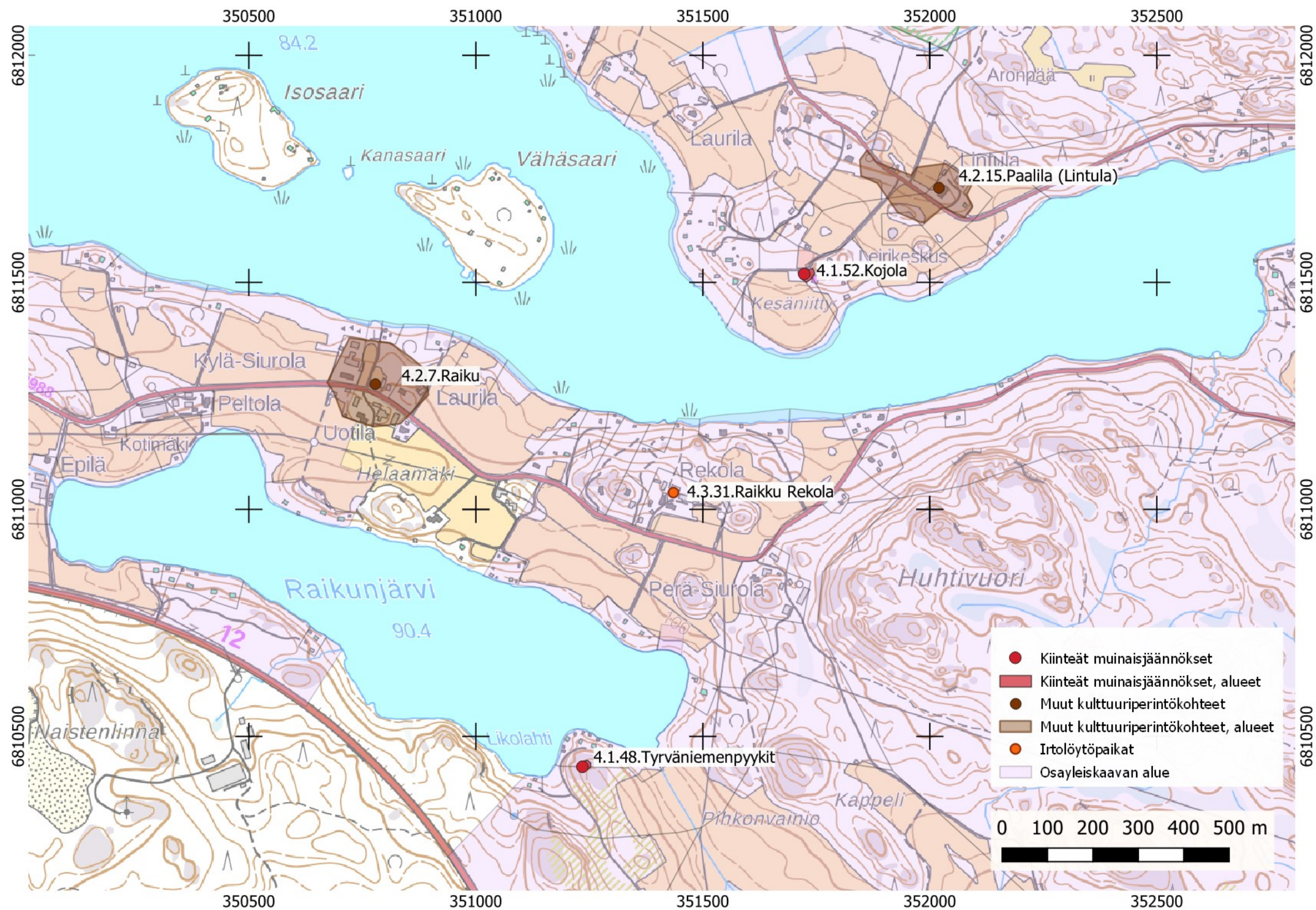

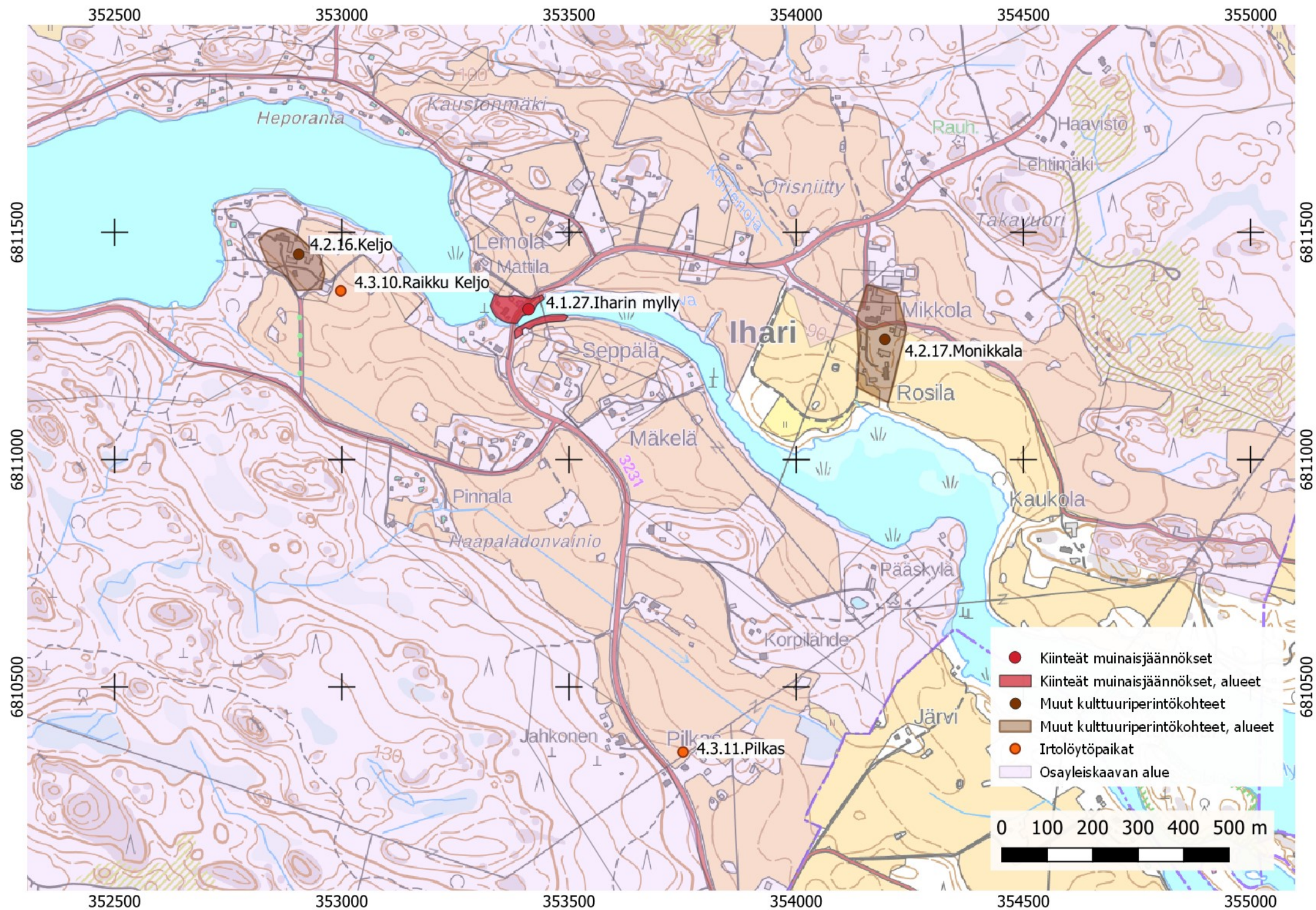

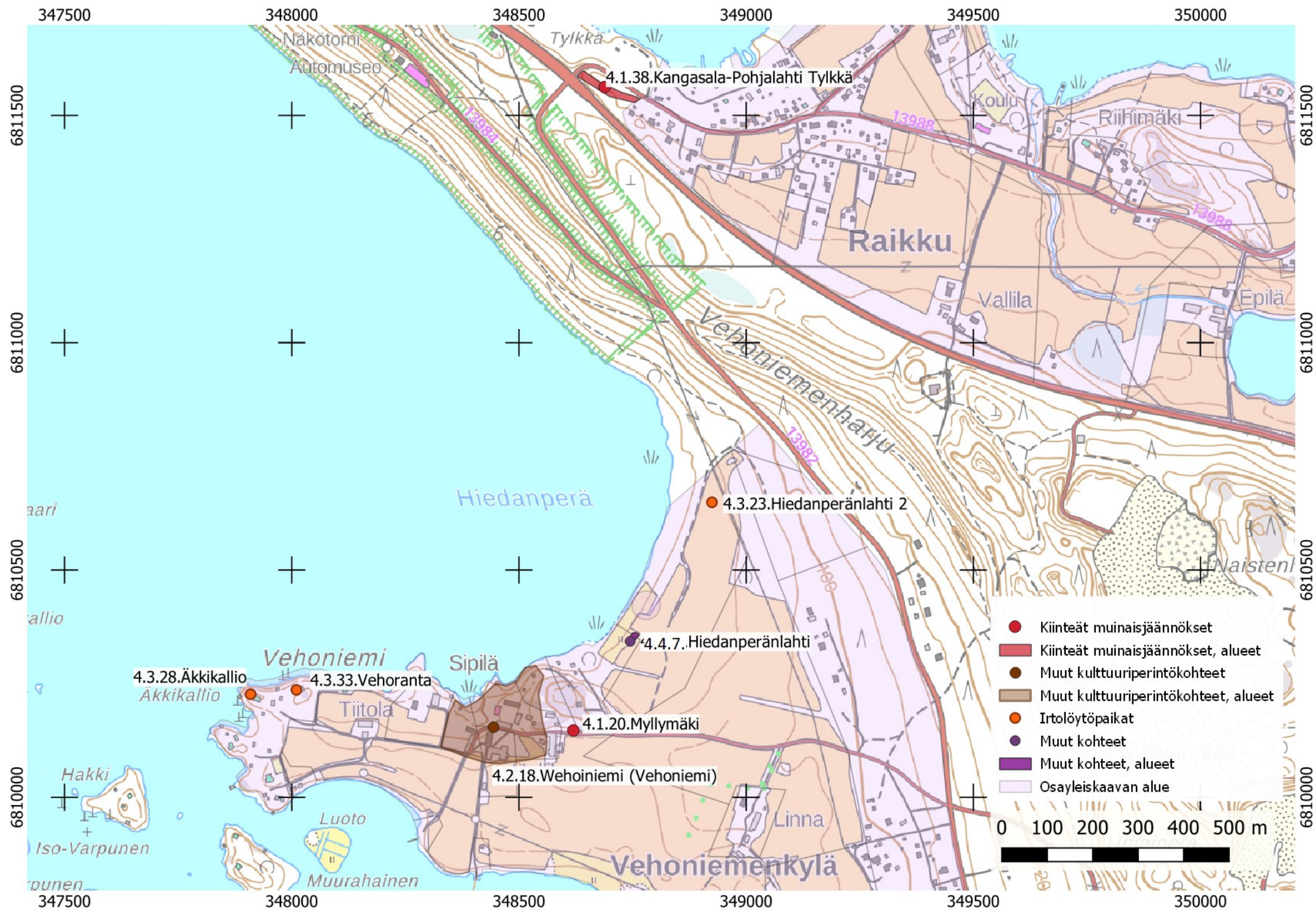

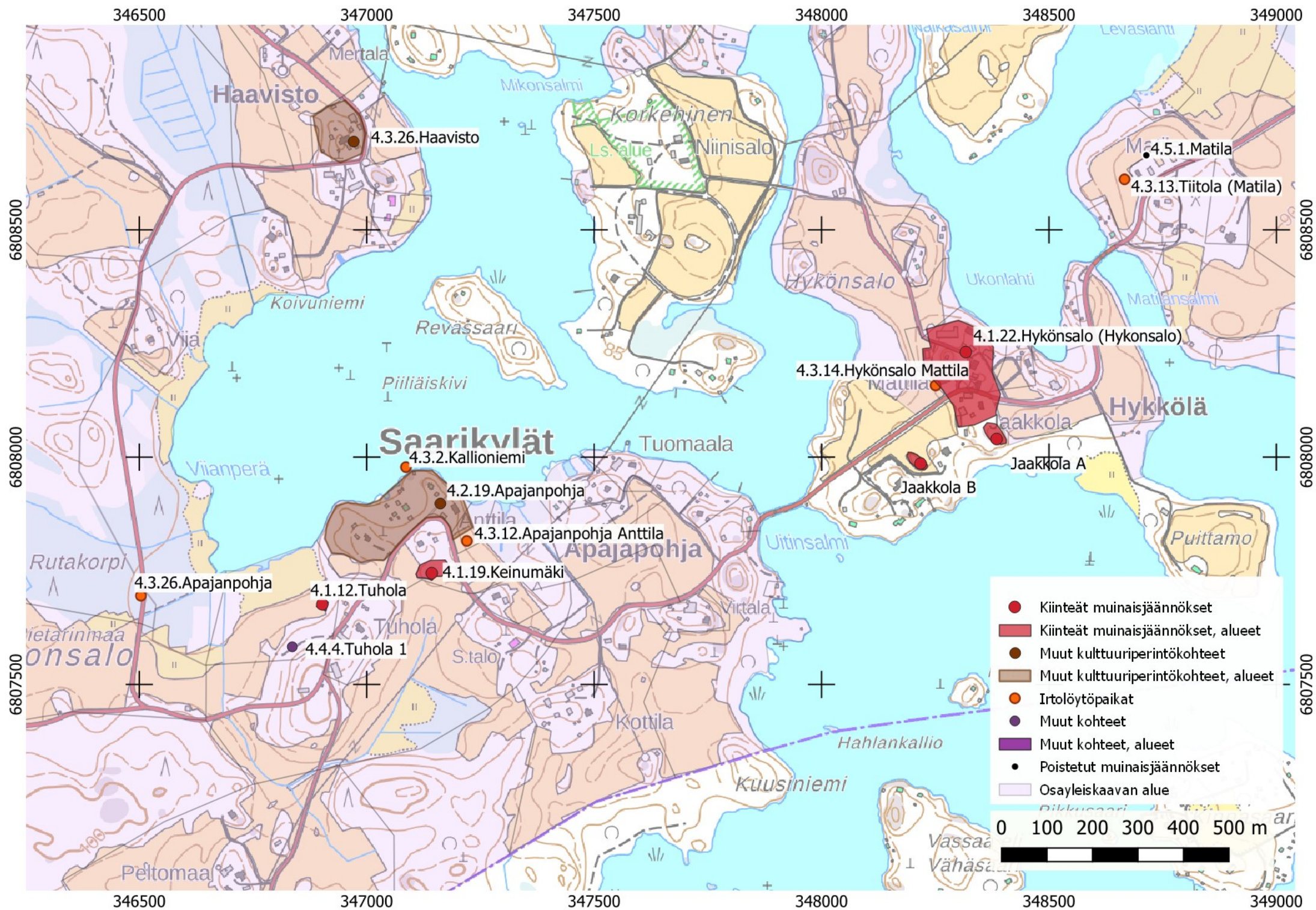

344500

345000

345500

346000

